Ur en ensams dagbok

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats 2013 av **Göteborgs Universitetsbibliotek** och anpassats för Projekt Runeberg i november 2013 av Ralph E.

HENNING BERGER

UR EN ENSAMS DAGBOKFörsta—tredje tusendetUR EN ENSAMS DAGBOK

AF

HENNING BERGER

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAGSTOCKHOLM

M.B. BONNIERS BOKTRYCKERI 19 08I.

Jag kom en gång till ett hotell i en främmande stad för att blifva där öfver natten. Det var ett högt och smalt hus med sex våningar och vindskupor. Under det branta taket löpte längs husets hela bredd en balkong, och från dess bröstvärn hängde gröna rankor, som vinkade i vinden. Gatans lummiga träd knackade med grenarna mot rutorna och en liten sliten skylt svängde på sin stång i blåsten. Bakom en park gick solen ned och i den röda stoftglansen fick kullen, på hvilken stadsdelen var byggd, färg som ett gammalt kapellaltares sammet och förgyllning. Allt efter som det blånade till natt blef gatan vackrare, och då till sist månen steg öfver en kupol och statyerna lyste hvita inne i parkdunklet, tänkte jag: här är godt att vara. Bakom de stängda galler-6

grindarna steg ett springvattens klara stråle och dropparnas fall i bassängen sorlade som musik. Långt bort under löfverket glimmade kaféets gula fönster och nattvinden förde därifrån studentkvarterets unga stämmor och flick-skratt. Det var på en gång lif och hvila, och i stundens stämning, trött på resor och ombyten, beslöt jag stanna i det lilla hotellet några dagar. — Jag blef där ett Ar.

Odette dammade i nedre hallen. Hennes hvita hårrosett flaxade upp och ned efter trappräcket som en stor fjäril. Dammvippans röda fjädrar lyste som vallmo.

Felix polerade den stora ekdörrens båda mässingsknappar. Hans blårakade käkar rörde sig omedvetet i en sorts tuggande takt med sämskskinnets vridningar kring metallkulorna. Bakom vänstra örat hade han stuckit en cigarrett likt en penna. Fru Pelican, som ägde Hotell Universelle, tillät icke tjänarna att röka under arbetstiden.7

Jag satt på en soffa i förmaket och läste en tidning. Men jag hade valt platsen så nära den öppna dörren att jag allt emellanåt kunde växla repliker både med Odette och Felix. — Klockan var endast nio.

— Hvem bor nu i rummet bredvid mitt? sade jag till Felix.

— I sjutton bor en herre — jag vet inte riktigt hvad han heter. Men han kom ungefär samtidigt som herrn. Och han är också utlänning — inte sant, Odette?

Odette höll upp med damningen. Hennes bruna ögon kisade i solstrålarna som sneddade rummet från glasmålningsfönstret öfver porten åt gatan.

— Han heter Hector, sade hon på sin sydländska dialekt. — Han är en mycket trist herre men mycket gentil. Har inte herrn sett honom ännu?

— Nej, jag har blott hört honom.

Så blir det tyst och jag hör från bule-varden ropen af fisk- och grönsaksförsäljarna.

Jag sitter och tänker på de människor, jag redan hunnit träffa inom studenthotellets8

i den stora staden fyra väggar. De bilda ett galleri, jag aldrig glömmer.

Där bor i öfversta våningen — i vindskuporna sofver tjänstefolket — Eskilson och Ofelia. Jag kan icke tänka mig större motsatser. Han är svensk. En liten starkt byggd man, en atlet som åren plattat till, en knotig dvärgfura, öfver hvilken åskan ljungat och i hvars stam blixten satt märken. Håret är lin-gult och har icke tunnats af, ögonen ha kvar barnets blick och hemlandets sommarljus. Men det är något torftigt öfver gestalten, ansiktet är fåradt och sönderplöjdt, det kan vara bittert och resigneradt, det kan lysa i tro öfver en idé och dragas samman i grämelse när minnets moln /skugga. Då slocknar den ljusa blicken och hvarje linje som hunger och svält ripat blir skarpare. Men den tänds på nytt och tungan talar om framtidschimärer. Det är som hembygdens bleka solglimtar öfver den kalla vårens fattiga sippor. Den mannen har aldrig känt lifvets sommar, och ehuru han vet att hösten kommit och vintern är när, försöker han likväl i det längsta värna hoppets anemoner9

mot att frysa och vissna. — Han är en knäckt och utsliten tidningsman som ifrån början kommit på orätt plats och sedan hänsynslöst exploaterats. Han är provinsens son, men ville vara stadens, han skulle ha lyst vid ett universitet men har fått mödosamt gifva sig själf lärdom, han borde haft stämma vid en riksdagspulpet i stället för att vara nattens orator vid bohemkrogens kafébord. Han för alltjämt proletärens talan och det är tragiskt att veta att ehuru han aldrig haft några laster, är nykterhetsman och kärnsund, så väntar honom likväl vagabondens slutliga lott: fältet eller floden.

Men Ofelia är modell. Hon är engelska och hennes far är en välmående präst som, omsorgsfullt rakad, om söndagarna vandrar mellan sitt parishs välklippta häckar till den stenstela kyrkan i ett fett Stiltondistrikt. Gud vet hvad hon hette den dag hon rymde med målaren som hade ett prerafaelitiskt hufvud och talang i förhållande till imitationen. Nu är hon litet vriden sen hon öfvergafs och kallas Ofelia. Hon har den vackraste engelska rasskönheten, hon är bara sjutton år och slank ochlü

finlemmad och så fattig att hon måste gå barfota. Hon skrattar — litet fånigt — och sjunger och svälter och tigger och kastar diabolo. Hon står modell och hon äter med artisterna och sofver kanske också någon gång med en och annan af dem — men icke gärna. Hon kan dansa fantastiskt och graciöst, hennes ögon växla från sorglöshet till vanvett och ibland till tomhet och intet uttryck alls. Men hon klagar aldrig. Hon har en lyckogris soin är en sparbössa och en gång då hon räckte fram den för att få en slant till bananer och bröd tog en drucken artist och slog den i tusen bitar mot trottoarkaféets terrass. Alla skillingarna rullade bort, men hon blef inte ond utan skrattade, och då hon såg att han skurit sitt finger på skärfvorna, hjälpte hon honom att förbinda det.

Däruppe bo de två vinddrifna i hvar sitt tomma rum. De växla aldrig ett ord, icke en blick. Eskilson hatar kvinnor. Han lappar själf sina byxor och syr knappar i rocken. Han tvättar sina strumpor, sin skjorta, sin näsduk. Han vänder och fållar halsduken, han syr ihop skornas sprickor och sprättar bort hattens band.11

Han är gammal och kan inte sofva, han läser en solkig svensk tidning, han hittat i en ateljé. Han undrar hur han skall få papper till att skrifva en nykterhetssång på till ett landsortsblad. Han skulle också gärna vilja skrifva en stor arbetarroman. Ännu hellre en artistroman. Som det är måste han skrifva en social artikel. Han kan inte sofva och den stulna ljusbiten iir nedbränd. Nu känner han gikten igen. Hungern är det detsamma med, men han längtar efter tobak och kaffe.

Ofelia går i sitt lilla rum som i en cell. Hon är rädd för ensamheten. Därför har hon skaffat sig fyra dockor.

Hon är så fattig att hon icke har underkläder. Icke heller hatt. Hon har blott en ful och sjaskig svart klänning, en svart slöja och ett par sandaler. Men hon har fyra dockor.

Nu har hon hängt klänningen på en spik i väggen. Den hänger där som en svart svepning tillsammans med den sorgliga slöjan. Sandalerna stå inunder, de se så trötta ut efter vandringen.

Ofelia går omkring spritt naken i sitt12

nakna rum. Hennes ljusa hår är upplöst och faller i stripor öfver de späda skuldrorna, de smala armarna, de små flickbrösten. Håret är vått — hon har tvättat det.

På bordet brinner en lampa utan kupa. Där sitta de fyra dockorna.

Det är två par. Det första är Monsieur och Madame. Han är i redingote och hon har hvit klänning. Det andra paret är en man i röda byxor och blå röck. Det är le soldat. Och en liten dockkvinna med smörgula lockar och stor hatt. Det är la cocotte.

Les poupées sitta i rad under lampan. Deras runda glaspärlsögon, blå och bruna, stirra rakt ut. Porslinskinderna äro alla lika runda och röda.

— Now, children, säger Ofelia, is time to go to bed!

Och hon skrattar — litet fjolligt. — Hennes mun är alltid öppen så två framtänder synas.

— Ni förstå inte engelska, pladdrar hon vidare. — Så hör då: Mes enfants — c'est le temps coucher...

Och så har Ofelia den idéen att en docka13

skall sofva hos henne i den ensamma, kalla sängen i hörnet. Om det den natten är Monsieur lägger hon la cocotte hos Madame till sällskap. Le soldat får sofva ensam. Men tar hon själf la cocotte sofver Monsieur hos Madame. Blir det däremot Madame lägger hon Monsieur hos la cocotte. Och när le soldat hvilar i Ofelias stora bädd så får Monsieur både Madame och la cocotte. Ty hon vill ej att de skola vara ensamma i mörkret. Det är endast le soldat som ibland blir lidande. Men han har ju också uniform.

Så turar stackars Ofelia om med marionetterna, och när hon ligger och mumlar engelska ord i söinnen, med halföppen mun och det våta håret i stripor öfver killingaxlarna, ser hon

ut som en drunknad liten människomarionett. *

På dessa två har jag tänkt under det solstrålarna flyttats, väfts samman till ett gyllne band, i hvilket millioner dammpartiklar hvirfveldansa då Odette fläktar med vippan14

eller Felix slår ined trasan. Solbandet har riktats brantare ned som insatt från ett ssarch-lights reflektor.

— Hvar är herr Eskilson i dag, Felix?

— Han stod upp och gick ut som vanligt klockan sex.

— Odette! Hur mår den engelska fröken ?

— Hon är sjuk — hon måste ligga i dag.

— Såå. Verkligen?

Odette ler öfverseende:

— Hennes klänning skall tvättas.

Då säger jag i kall ton:

— Att sådant pack får bo här — de borde köras på porten!

Felix och Odette resa sig samtidigt upp och vända sig mot mig. Felix säger allvarligt:

— Herr Eskilson är mycket, mycket gentil.

Och Odette med stora förebrående ögon:

— Fröken är mycket, mycket vacker!

Jag låtsas läsa i tidningen.

Så bor under Eskilson den trötta löjtnanten. Han säger aldrig något, ty han är mycket trött. Om han säger något är allt om15

hästar och hundar. Dock kan han äfven yttra sig ibland om en särskildt god middag i London eller Bombay. Han säger själf att han bor i den stora staden för att betala skulder i Skåne. Han är för resten en sympatisk typ med sitt korta blonda hår, den lilla ljusa stubbmustaschen och de runda vattenblå ögonen. Mellan slagen som stått efter hvarje arftants frånfälle har han hvilat sig och läser då Shakspeare. För närvarande går han för femte gången igenom En vintersaga.

Så är där Zeckin, den utmärkta tecknaren. Han är serbier men har vistats i Buda-Pest och Wien och i München fått konstnärsutbildning. Nu bor han här och arbetar som en slaf. Hans rum är helt fylldt af ett stort bord där ritbrädet är centrum. Och rundt om glas med penslar och pennor, knifvar, passare och linjaler, akvarellådor, tuber, tuschkoppar och radergummi. Flaskor i oändlighet som innehålla färger, gifter och parfymer. Teckningar, fotografier, tidningar, bref och skissböcker. Strumpeband, hårrosetter, spännen, skärp, högklackade sidenskor, små doftande spetsnäs-16

dukar, hårnålar, puderaskar, krustänger, damväskor, långa handskar — som hos en ieti-schist. Bonbonjärer och chokladpaket, fickspeglar och opiumcigarretter. — Men allt är rekvisita för arbetet och hörndivanen skulle icke kunna skvallra om någon slags amour men väl om de hundratals tröttande poser modellerna fått i långa timmar intaga för att fylla de stora omättliga kartongerna, som inom ett dussin par svällande pärmar belamra skåp och stolar. — Zeckin är liten, späd och mycket mörk. Hans svarta ögon lysa af intelligens — men kunna också få en gammal ras' trötta och ensamma grubbeluttryck. Händerna äro mindre och mjukare än en kvinnas. Han har spanskt judeblod i sina ådror — således det bästa.

Och vidare hela raden af marionetter. Den norska målarinnan som när hon var ung bodde i Rom och drömde om rykte och kärlek. Som nu kopierar i det stora muséet de gamla mästarna åt Chikago och Cincinnati, och som delar de små honoraren därför med orkeslösa far och mor uppe i Aafjord. Som ändå ibland inbillar sig att hon är ung och i den17

eviga staden i någon osteria med Honom. Och då sticker blommor i håret och sedan hon stängt spjälluckorna för hotellfönstret dansar framför klädskåpets spegel till dess hon faller i bitter gråt öfver sängen och Rembrandts själf-porträtt medlidsamt ser på.

Eller alkoholisten Klingenberg. Han är finne och har varit gift en kört tid med en negress som ägde tjugu sockerplantager. Nu får han af henne en stor årsränta och den dricker han upp. Dag och natt kör han i sin automobil från krog till krog, ty han törs ej vara ensam. Han har rumsskräck, säger han. Men stundom blir han barnet och då äro hans ögon vackra och klara, då ger han alla fattiga pengar och skänker bort sitt ur, sina ringar och kråsnålar. Då kan han sätta sig vid ett piano och sjunga som en naiv skolpojke:

— Jag vet en liten gosse, som är lika stor som jag. Han kan små båtar tälja, och täljer dem rätt bra.

a. — Berger.18

Ibland han plockar blommor, ibland han plockar bär. Han tycker om små flickor så liten som han är.

Men nästa dag vaknar han skälfvande af spritångest och då kommer massören som masserar honom; och sekreteraren som skrifver bref och snyltgästerna som springa ärenden i banker och bordeller. Och utanför står bilen och väntar, färdig för vefslagens antändning. Felix bär hela morgonen upp ölbuteljer under det toaletten fullbordas.

— Nå, Felix, har herr Klingenberg varit hemma den här veckan?

— Nej, inte sen i torsdags natt. Då hittade han inte sin dörr utan satt och sof på golfvet i korridoren.

Och där bor ett tjog till. De äro flyttfåglar från olika länder och de ha kommit från och skola åter spridas åt alla väderstreck. De äro alla olika men ha det gemensamt att de äro så ensamma. De ha rest från bekymmer, missräkningar och den vrå som blifvit19

dem förhatlig. Men de ha alla med sig i kappsäcken hvad de rest ifrån. Ty man kan ej fara bort från sina minnen, sin längtan och sin sorg.

Några bära ännu frågetecknet i ögonen, hos andra har det plånats ut. Pannorna ha alla de af tiden nålskarpt graverade tankestrecken, och det rycker stundom som smärtsamt i mungiporna. Alla utom Whisky-Bill, amerikanaren, hvars rum hvarken han eller andra vet hvar det ligger. Han är sänd i evig landsflykt af sin far, och den första i hvar månad, då underhållet kommer, leder polisen hem Bill, sönderslagen och förbunden. Med blod-sprängda ögon och ett barnsligt leende kring de uppsvällda läpparna stammar Whisky-Bill:

— To hell with everything — butwhisky!

Och sedan, när de stora sedlarna alla växlats, går han från bar till bar och frågar, hvem än han möter, den enda fras han känner på landets språk:

— Kan ni låna mig en franc?

Men hans panna är slät som en ynglings och som om den aldrig hyst en annan tanke20

än på det fluidum, som rinner i hans ådror och ur hans ögon, andas ur lungorna och glänser på den kala hjässan: visky.

Men de andra ha icke döfvat den aldrig hvilande hjärnan. De bära hvar sin mask, men de glömma att byta om den. Och så blir den till sist så lik det den skulle dölja, att man läser tvärt igenom hela historien med parenteser och utrop, frågetecken och tankestreck.

Till och med lilla Marcelle, som aldrig får gå ut, har något underligt sorgset öfver sina hvälfda ögonbryn. Hon är endast sjutton år och bär en smal guldked om den tina halsen. Hänger där redan, gömd under blusens burr, ett litet första vemodigt och brustet ungdomsminne?

Jag ser henne ibland stå i gårdsfönstret. Ett solknippe tänder de röda krukblommorna och låter hennes hår skina som nygjuten brons. Med blicken följer hon en svala, som slagit två djärfva kurfvor inne i stenbrunnen. De fylliga läpparna darra. Hon är en fånge.

Modern sköter ensam hotellrörelsen. Hela21

dagen hör jag hennes röst, i källaren, i köket, i tvättstugan och badrummet, i matsalen och alla våningarnas kamrar, ända upp på vinden. Hon tappar själf vinet på buteljerna, räknar och utdelar linnet, väger brödet, gör alla uppköpen och ordnar desserten. Hon grälar med kocken och sätter fart i alla tjänarna, ingen mer än hon får svara i telefonen och hon mottar och afsänder all post. I själfva trappuppgången är ett skåp utan dörr indeladt i numrerade fack. I hvarje fack står en mässingsljusstake med nummer motsvarande facket, hvars siffra i sin tur korresponderar med ett hotellrum. Där hänga också dithörande nycklar, hvar och en numrerad, och där läggas de bref och kort och tidningar, som komma till de olika numren. Ty hvarje gäst blir egentligen ett nummer som i en armé eller ett fängelse eller ett sjukhus. Det skåpet håller Madame extra uppsikt öfver, hon läser alla brefkort och brefvens utanskrifter, hon ser på frimärken och tidningsnamn, känner stilarna, monogrammen, parfymer och valörer, de utländska språken och titlarna. Efter ljusens22

längd dömer hon hemkomsttiden om nätterna, och då nycklarna hänga på sina krokar vet hon, att rumsgästen är ute. Det skåpet är hotellets själ och Madame dess biktfader.

Men hennes egen själ är det lilla kassaskåpet i kontoret. Där låses in hvar kväll alla nycklar till visthus och garderober, och böcker och räkningar följa med. Men penningskrinet med dagskassan tar Madame med sig upp i sin sängkammare. Och hvar lördag far hon ned till staden och sätter in på den stora banken pengar, som skola

blifva ett kapital, hvilket en gång skall utgöra lilla Marcelles hemgift.

Så skulle man tro, att fru Pelican med det af arbete utfyllda lifvet icke hade tid att känna tomhet och ensamhet. Men det är ett misstag. Marcelle älskar icke sin mor, hon finner sig själf vara une prisonnière och modern är fångvakterskan. Och mannen, som ser så bra ut och är mycket yngre än Madame, han är i statens tjänst i kolonierna i Afrika och kommer hem blott en månad hvart annat år. Hon skrifver långa bref och be-23

rättar om allt i hotellet, om gästerna, om tjänarna, om grannarna och kvarterets handelsmän. Om Marcelle och hur hon uppfostrar dottern i tukt och lydnad och sänder henne hvar söndagsmorgon till mässan och biktstolen. Och så slutar hon sitt bref med många kyssar och omfamningar och en halft rädd undran, som skall föreställa skämt, om han träffat där nere någon mörk skönhet? Och för att öfverskyla denna djärfhet, hälsar hon allra sist från katten Zezette och sköldpaddan Jacqueline.

Men svaren, som sparsamt komma, äro blott vykort och efter de postdagarnas slut händer det, att Marcelles små snäcköron om natten kunna uppfatta en snyftning från moderns säng. En undertryckt suck ur ett stackars gumhjärta, en gammal människas hopplösa sorg öfver det som gått.

Då ler Marcelle.

*

Felix och Odette ha slutat städningen i hallen. Jag vet inte mer hvad det är med24

dem. Det är nästan, som om de icke voro vänner längre.

Förr städade de alltid alla rummen tillsammans — två och två, ett hjälpande par. Genom halföppna dörrar kunde man se dem flytta möblerna och ordna sängkläder och filtar, tända kolbrasorna och bära ut frukostbrickor. Deras händer möttes alltid och de kysstes tvärt öfver de stora sängarna. Ibland upphörde piskningen på balkongen, Felix' hvissling tystnade och någon af de numrerade dörrarna var reglad. Nu gå de åt hvar sitt håll och göra hvar för sig sitt arbete. Jag hör Felix öppna 'fönstren till vädring två trappor upp, medan Odette ännu slamrar med slaskhinkarna i första våningen.

Där kommer Zezette!

Hon stannar innanför portiärerna och skjuter rygg, under det den yfviga svansen fälles rakt upp och gör ett par vajande plymrörel-aer. Därpå slås den åt sidorna några missnöjda slag — det betyder: — Hvad hade jag här att göra!25

Zezette funderar några sekunder: — Hvart skall jag gå?

Så vänder hon makligt, svansen släpar.

Då gör jag en rörelse, en liten, liten obetydlig handrörelse, och blixtsnabbt har Zezette vändt sig. Nu står hon staty, de stora, gula ögonen vidöppna och pupillerna rakt på mig. Så lägger hon hufvudet litet på sned — det vet hon, att det klär henne — och beskådar mig med låtsadt misstroende. Så sätter hon sig, utan att tappa kursen. Det hela är humbug, ty Zezette har genast känt igen mig, men hon vore icke en angöra, om hon ej iakttog alla feminina koketterikonster.

Zezettes ögoncirklar bli mandelformiga och pupillen en svart nål. Därpå börjar hon lugnt slicka sig.

Först högerfoten. Omsorgsfullt men endast tillgjordt. Hon bryter plötsligt af och ser upp på mig, liksom hade jag gjort en gest för att skrämma henne. Tassen glömmer hon rakt ut i luften och den lilla rosenröda tungspetsen mellan tänderna för att visa26

hur öfverraskad hon är. Jag sitter död. Då börjar hon med många afbrott tvätta bringan.

Men allt är, som sagdt, på lek. Hon har för en timme sedan gjort fullständig morgontoalett, och en katts andra tvagning sker först efter nästa måltid. Zezette väntar, att jag skall sysselsätta mig med henne, men vill inte synas angelägen.

Från våningen öfver hörs buller. Odette tappar en borste, smäller med en dörr. Zezette lyssnar spändt — triangelöronen rätt upp och en nervös ryckning öfver den glänsande ryggen.

Så slutar hon komedien och kommer til! mig. Stannar, sträcker ut frambenen och spärrar alla klor i mattan, gäspar och gör elegant bålhäfning. De spetsiga roftänderna glimma i det laxfärgade gapet. Och med ett litet in-ställsamt kurrand|e i själfva språnget har hon tagit min ax;el. Vänder rundt och gör sig bekvämt i knät.

M;en först skall manschettknappar och urkedja undersökas. Hon nosar på västslagen och ser hastigt pröfvande in i mina ögon:27

är det du eller inte? — Så börjar hon med ;ens starkt spinna.

Jag borrar fingerspetsarna bakom hennes öron och Zezette svarar med en tryckning af sina klor. En lång stund sitta vi stilla och endast det låga surrandet som från en symaskin på afstånd hörs. Så med ens vänder Zezette snabbt hufvudet och biter mig i handen. Fäller öronen och hukar till efter hugget, väntande ett slag. Det uteblir och hon hoppar ned.

Men vill icke visa sig rädd. Hon skäms litet och står med svängande svans vid mina fötter. Så ett kort jamande och Zezette går.

Ute i hallen är trist. Zezette betraktar melankoliskt dörrfönstret. Hon känner dunkelt längtan till trädgrenar och takåsar. Därpå promenerar hon in i salongen igen.

Jag sätt;er häftigt foten i golfvet, och Zezette hoppar högt i luften och kommer ned på alla fyra fötterna på en gång. Så retirerar hon skyndsamt bakom ett hörnskåp och gömmer sig. Hon tittar försiktigt fram och be-28

spejar terrängen. — Nu skall hon förskräcka mig.

Och plötsligt visar hon sig i sin mest fasansfulla skepnad. Hon hämtar materialet till maskeringen från djungelns djur — i hennes sluga hjärna bor af oss oförstådda minnesinstinkter. Som hon nu nalkas, avancerande snedt med ryggen i båge och pälsens hår på ända, svansen krökt ned till golfvet, fötterna trampande på samma fläck, hufvudet nedtryckt och grimaserande som en japansk krigsmask, låtsas hon föreställa skogens förfärligaste apa. Och då hon sen hastigt byter om och hukar, sträcker ut hela den smidiga kroppen så den och höger framtass, vänster bakben och hela svansen bildar ett enda streck samt plattar ned hufvudet med långt tillbakavikna öron och sakta krälar fram — då imiterar hon ormen i det höga gräset. Men när hon till sist tar språnget och alla knutna senor och samlade muskler få fritt, svansen slår en sidsläng, gapet spärras under resta morrhår och ögonen brinna till, då tror för en sekund lilla Zezette, att hon är en tiger. Och därpå låter hon sig29

lugnt läggas på rygg och kittlas på magen, till dess hon störtar upp och ut som besatt. Om en stund ljuder en klagande låt från hallen, ett läte midt emellan ett utdraget jamande och ett barns gråt. — Det är Zezette, som känner sig ensam.

Nu skall posten snart komma och jag reser mig. Då ser jag fönstergardinen sakta röras. Ett litet djur kryper långsamt fram under draperiets veck.

Det är en liten sköldpadda. Ingen vet om den är en han eller en hon, men den är döpt till Jacqueline. Hon bor i en schal, som ligger under gardinen. Där sofver Jacqueline månader i streck. Blir det ovanligt varmt vaknar hon. Då äter hon något litet och dricker vatten, men kan också låta bli. Hon kryper ut ett slag på den röda mattan. Sen drar hon sig tillbaka. Går in i sin schal och sofver. Den här gången har hon sofvit i två månader och hela tiden haft den ena lilla bakfoten utom skalet, som hade hon glömt den.

Nu ser jag Jacqueline oändligt långsamt30

röra sig snedt öfver mattan. Jag vet hvart hon vill.

Sköldpaddan har underliga och sorgsna ögon. De äro som svarta pärlor med djupa reflexer. En tung tanke hvilar därinne, en svårmodig tanke, som naturen aldrig låtit tänkas ut. Jacqueline ser undergifvet upp och ingenting stör hennes tysta färd. Hon kryper försiktigt mot pianot, som står i motsatt hörn. — Det är en pilgrimsgång.

Det kan ta två timmar, innan Jacqueline når öfver salongen. Men hon viker icke ur sin kurs. Sakta sträfva de små fenfötterna som årblad. Och slutligen når hon målet.

Där står den svarta flygeln, den reser sig som en väldig byggnad. Jacqueline kryper tätt intill det polerade träet, sträcker fram sitt stackars lilla hufvud och de sorgsna ögonen se förväntansfullt in i den glänsande skifvan.

Och därinne möter henne spegelbilden af en sköldpadda — en varelse lik henne själf.

Jacqueline stirrar länge på den andra. Hon kan stanna i timmar och se in på illusionen.31

Hon trefvar undersökande med de otympliga framfötterna på den hårda ytan, lyfter sig upp till en kantlist och stenkolsögonen bedja. Men den glänsande ytan är obönhörlig.

Och sedan hon dröjt länge, länge inför mysteriet vänder hon tillbaka.

Färden tar två timmar. De underliga ögonen äro skummare än förut. Skymning faller också genom fönstret.

Hon når sitt hörn och kryper in i schalen. Så stänger hon sig inne i sitt skal för månader som om hon sof eller rufvade öfver lifvets tyngsta tanke.II.

Hector är i allt min motsats — därför håller jag mycket af honom.

Han är fin och kännande, han är god, mild och vänlig. Han är sentimental och tungsint, men jag tror också att han kan vara verkligt glad — något, jag icke kan. Han är varm och han har hjärta.

Naturligtvis söker jag ändra honom efter mitt beläte. Jag vill han skall bli cynisk, skeptisk, kall och hård, härdad och beräknande, hänsynslös och egoistisk. Det är intet tvifvel om att han också söker stämma mig i ton med sitt sinne. I själfva verket bekriga vi icke hvarandra mer än i inbillningen — vi komplettera i stället. Ja, jag håller mycket af Hector och önskar hemligt att jag vore som han33

— utan att dock behöfva släppa min individu* alitet. Hvem vet, kanske han också tänker liknande om sig i sitt förhållande till mig.

Jag skulle vilja göra honom stark. Man kan vara mycket stark utvärtes och gå med ett blodigt söndertrasadt inre, det gör ingenting, men det upprifna får ej visas. Ändå lyssnar jag till allt, Hector biktar för mig, jag förstår ju att till någon måste han tala — och för mig är det nästan som om jag därvid slapp klaga själf. —

Han kommer in till mig om kvällarna. Våra rum ligga bredvid hvarandra två trappor upp och när lampans glob speglas likt en dunkel måne i skåpdörrar och trymåer och pipornas rökmoln simma som långsträckta moln öfver rumslandskapet talar Hector om flydda dagars fröjder och fantomer. Han är en ensam som går helt stilla bland vårdar och kors och ser på lifvet som en kyrkogård. — Han har rätt, och jag lyssnar gärna, men underlåter icke att snärta till med några sarkasmer sen han slutat, ty jag är rädd att han skall

3. — Berger.34

tro på uppståndelsen och nytt lif — nytt lif på samma grundval som förut.

En afton hade han länge talat om en kvinna. Han kallade henne Margit — men hon hette naturligtvis något annat.

— Är hon död? sade jag.

Han såg ut som om han väckts ur en dröm.

Jag upprepade frågan.

— Död, sade han långsamt, död? Ja, Margit är död. Hon meddelade mig själf att Margit dog.

Han betonade starkt namnet som om det varit en själ som dött och nu endast omhöljet lefde kvar.

— För resten, tillfogade han, förefaller det mig ibland som hade hon aldrig funnits.

Och på nytt förirrade han sig i hågkomster — en brusten mosaik, hvars detaljer ännu talade om hur vackert mönstret varit ämnadt.

— Det är en kyrkogård, sade han till sist, alltsammans — vi och lifvet.35

Den bild han gaf var vacker. Ett praktfullt träd öfver hvilket solen lyser och som, jord-bundet, likväl sträcker sina grenar mot den blå himlen.

Jag satt tyst och i minnet steg för mig bilden af en cypressallé. Den skar en liten kyrkogård, i hvilken skalder och tänkare jordats. Det var en lugn och folktom plats ty ingen besökte deras grafvar. Jag gick där ofta. Jag brukade gå alléen med de skiltvaktsliknande pyramidträden fram och åter. En känsla af obeskriflig frid fyllde mig under dessa promenader. Alléns ena ändpunkt var en vittrad vård öfver en af Napoleons närmaste män och kejsaren hade själf, fallen och i fångenskap, skrifvit några erinringens tacksamhetsord i sin dagbok, hvilka sedan ristats på grafstenen. Och cypressgångens andra mynning slutade vid en liten kulle där ett barn hvilade. Det stod det enda namnet Alice på bronsplattan, men genom den lilla glasdörren till kammaren med krucifixet och vigvattensskålen såg jag att hon fått sina leksaker med i grafven. Bland eternell-och glaspärlekransarna satt en liten enarmad36

docka, en ullhund och en tygapa. De sutto styfva som i stelnad sorg vid den bortgångna lekkamratens stoft. — Mellan dessa båda grafvar, kejsarens väns och barnets, stod i linjerätt led och mörkgrönt livré den paraderande cypressalléen. Och lifvet tycktes få en enkel förklaring när man vandrade där.

Hvad betydde Hectors längtan och sorg? Att han en gång mött en kvinna som han älskade och som han följaktligen måste mista. Att hon kanske också älskat honom och att de således ännu säkrare måste skiljas. Hvarför begrep han icke detta som är kärlekens enklaste formel och hvarför önskade han att allt varit annorlunda? Kärleken är en kyrkogård, självfva det älskade föremålet är en grift och allt vi ha att göra är blott att i ömhet tänka på de jordade — tanken må nu ta formen af ett kejsarord eller en tygapa.

Men i stället klagade han. Jag beslöt att ändra Hector — kosta hvad det ville. Jag beslöt att göra det gradvis och systematiskt, det var nödvändigt för mig själf ty jag märkte att vi började hålla samman som en person. Och37

jag för min del ville icke vara två hälfter eller vidare känna mig som två motsatta naturer. Hellre tillintetgöra Hectors.

Detta skulle bli sista gången jag tilläte honom oemotsagd fantisera i sentimentala hågkomster.

Hector talade under mina tysta reflektio-tioner. När jag ånyo började lyssna var han midt inne i en skildring af deras hem — hans och hennes, en gömd vrå dit icke den tredje hade nyckeln.

Jag hörde på utan att afbryta. Motvilligt fångades jag af det mjuka tonfallet i denna röst, som tycktes varsamt smeka gamla reliker och klenoder, dem han förevisade. Det stål i stämman, jag önskade, fanns där icke, men den dämpade silfvertonen kom hemliga strängar inom mig att vibrera.

Jag tänkte:

— Alla ha vi ju ungefär samma saga som slutar lika otillfredsställande. Skillnaden är endast hur långt vi hunnit...

Mitt rum låg i halfdunkel. I hörnen stodo lyssnande skuggor och kring lampans kupa38

svepte röken som flor. Fönstrens väl fördragna gardiner utestängde gatans buller, porträtten på kaminfrisen skönjdes knappt. Pendylen hade stannat, kolbrasans glöd släckts. Någon spelade på pianot nere i salongen en osäker och trefvande melodi — anslagen kommo matta och med mellanrum. Ur den djupa sammetsfåtöljen hördes Hectors röst, men hans ansikte var doldt. Det var som hade jag varit allena med mig själf.

Hector talade:

— Från den smala balkongen såg man stadens spiror och torn, dömer och kupoler. Parkernas vajande trädtoppar och många tusen rykande skorstenar. Vi sågo in i hundratals små hem — hvart och ett en liten värld tör sig. Om natten lyste dess rutor som vänliga ögon och i morgonsolen glittrade de likt ett ljust leende. Vi lärde oss känna på detta vis ett dussin olika par som förenat händer och hjärtan och vi utbytte med dem vänliga nickningar. Takrännornas sparfvar sände i kvittringar bud mellan oss alla och telegraftrådarnas sus sjöngo hälsningar. När det regnade ställde alla ut39

krukblommor på sina små altaner och då var det som pryddes gråvädret till fest. När måltidstimman slog stego lätta spiraler af blå rök öfver taken och i det röda landtvinet drucko vi hvarandras lycka till. Och när den violetta kvällen förtätades till natt och alla himlens stjärnor regnade ned mot blicken som guldpunkter från höjden, eller stego ur det svindlande djupet — ty så tycktes det också — då kändes en lätt rysning och det blef kallt kring hårfästet. Instinktmässigt drogs man samman och flätade armarna kring hvarandras lif. Nere i staden flammade de elektriska skyltarna, men vi häruppe som lefde två och två sköto luckorna för och glömde allt utomstående. Den ljumma nattvinden kunde ha fört dit ned som ett svagt musikeko det darrande ackordet af smekningar och kyssar, hviskningar och lyckliga suckar. — Det fattiga kvarterets konstnärer tecknade med skäl favoritaffischernas bakgrunder inramade i stadsdelens klassiska kontur af brutna takåsar och väderkvarnsvingar, under hvilka kattsilhuetten skars skarp mot fullmånen, som lyste40

öfver terrassmurar, där en hvit pjerrot spelade mandolin för gatans Colombine.

Och dock visste jag ju alltid att bakom lifvet, som lekte ferie, lurade ett spöke städse färdigt att låta skymta sitt skrämmande anlete. Det var fattigdomen.

Det finnes ingen rädsla så våldsam som den för nöd. De som en gång blifvit tidigt skrämda af detta spöke glömma det aldrig. Den hvars barndom varit glädjelös under skuggan af fattigdom är märkt för lifvet och intet, äfven högsta och heligaste känsla, äger förmåga att fullt fånga henne. Har hon en gång nått solen och blå himmel och luftens fågelsång, fördubblas skräcken för den mörka mullen. Och då är intet medel förkastligt för att få njuta af solens och lifvets guld.

Så också här. Med ångest läste jag i Margits blick den tysta tanken på framtiden. Bakom pannans fina rispor bodde grubblet öfver människornas envåldshärskare, näst Döden lifvets herre — penningen. Naturligtvis talade vi därom. Och efter hvarje sådant samtal blefvo kyssarna längre och omfamningen41

innerligare som var det till afsked. Vi försökte ömsesidigt afleda tankarna på dessa spörsmål, men just därigenom kommo de oftare och mer fordrande tillbaka.

Ty Margits törst efter allt som tillhör och bildar ett dyrbart yttre var osläcklig. Det var intet ondt däri — snarare motsatsen, en sorts skönhetsträngtan tidigt missriktad, aldrig modererad och för sent upptäckt att omkasta och leda in på bättre och värdefullare banor. Men lika lätt som hon köpte en onyttig lyxsak skulle hon gifvit den stora sedeln till gatans första tiggare. Det var på en gång naivt och rörande denna fullkomliga afsaknad om värdebegreppet. Som ett stort barn stirrade hon nedstämd och oförstående framför sig när plötsligt den lilla myntväskan var tom, och hjärnan arbetade fåfängt som inför en olösbar gåta. Hon visste själf att på denna punkt var allt hopplöst.

Men jag visste det icke. Hon var ärlig i allt, men kärleken gjorde att hon i det längsta dolde denna sida. Kanske bedrog hon sig själf och trodde på det omöjliga. Jag visste42

endast att från det ögonblick hon lade all sin själ i den blick som beledsagade bönen till mig:

— Tag mig, jag är så ensam! — skulle vi vara två, som ville försöka lösa det eviga problemet. Och liksom jag trott mig lyssna till ett skri ur djupet af ett hjärta, som var färdigt att dö af brist på näring, trodde jag länge att Margit nått det viktiga ställe på vägen, där man tager af för att nå rätt stig till målet. Jag visste med andra ord icke att det var för sent, att hon för länge sedan med bländade ögon passerat vändpunkten.

Och så kom den dag, då hon lämnade mig. Men till trots för den köld, som jag kände stiga inom mig vid den stora missräkningen, var det den gången icke en allt förfrysande kyla, som kramade hjärtat i sitt isande grepp. Jag visste, att hon gick åter till den andra, han som hade penningen, och jag visste, att det för henne betydde ensamheten, om också en förgylld ensamhet. Jag visste, att ännu fanns själens kraf och andens hunger, hvars mättnad icke är till salu på vanliga diskar, och jag kände, att först nu skulle det verkliga slaget stå.43

Tiden gick. Jag satt om kvällarna på kvarterets lilla italienska terrass, där de färgade papperslyktorna brunno under platanernas och kastanjernas metalltunga löfhvalf. Vid de flät-omspunna chiantiflaskorna sutto alla paren,

två och två, vindskupornas fattiga sparfvar som löst gåtan. I den blå natten stod Det heliga hjärtats hvita kyrka tyst välsignande, och under oss, vid bergets fot, brann den stora staden, i hvars gnistrande sköte de stackars oförstående jagade rundt för att bränna och förbrännas. Jag satt ensam och väntade. Så kom hon, en ny Musette. Höstsolen lyste den dagen öfver de gamla väderkvarnarna och glimmade i ateljérutorna. Sol hjälpte mig icke mycket den tiden — det var nattmörkt i alla fall. Margit kom och det blef vårmorgon — ty jag visste, att hon kommit för mig.

Hon hade kommit tillbaka.

Margits färger och linjer äro oväsentliga. De bilda det vackraste yttre, jag vet, men44

blekna till intet mot den inre skönhet hon gömmer.

Men du vill ha en bild af henne, och jag måste ge den. Detta är Margit:

Det ligger i staden en kyrkogård, dit vi stundom gå. Första gången jag såg den visste jag inte, att det var en grafplats. Den ligger på en platå och bildar en vacker och välordnad terrass mot ett stort torg. Fasaden med sina marmortrappor visar en park och balustraden bär urnor med röda blommor. Jag trodde det var en rik mans privata trädgård.

Först när jag kom dit upp och såg monumenten och korsen, visste jag hvar jag var. v Jag läste på stenarna och fann främmande namn. Det var mest främlingar, som jordats där.

Det var de dödas park i hvitt och grönt, och där var svalt och stilla, och man kände sig som lyft upp öfver de lefvandes stad, hvilken bullrade nedanför.

En eftermiddag gick jag med Margit upp

dit.

Himlen var hög och ljusblå, solen sken i45

starka och breda guldband mellan träden. Vi satte oss på en stenbänk nära en stor porfyrsarkofag. Långt bort skymtade svarta gestalter. Det var en begrafning, och ibland förde en vindfläkt några spridda ord från mässan och en doft af rökelse till oss.

Vi sutto tysta. Vårdarna tycktes betrakta oss. Klädda i kransar och med gyllne inskriptioner på bröstet iakttogo de oss stumma och orörliga. I denna stelnade ro låg hvarken deltagande eller ovänlighet. De föreföllo som bärare af en förfärlig hemlighet — stor och oanad, och den de aldrig skulle yppa.

Margit höll sina ögon fästade på marken, där parasollens spets ritade tecken i sanden och åter utplånade dem. Hon var genomskinligt blek under hattens stora, runda brätte, och jag visste, att hon led af en periodiskt återkommande hufvudvärk, som pinande och ohjälplig kunde räcka i dagar.

Utan att se upp sade hon:

— Jag hade i natt en så underlig dröm, som jag tänkt berätta dig.

Hennes ton var så mystiskt dämpad, att46

jag genast kände en stark rörelse inom mig — denna obetvingliga lust att gråta, utan att veta hvarför.

— Kära, hvad drömde du?

Hon undvek min blick och drog mildt sin hand ur min. I denna plötsliga skygghet läste jag alltid tecknet, att fjäriln omedelbart skulle lämna puppans hölje och en själ skimra några glimtande ögonblick för min ovärdiga syn. Rädd att med en mans klumpighet genom ett enda ord skrämma det skära och spröda fenomenet på flykt, afvaktade jag. Med böjdt hufvud började Margit, under det en svag rodnad steg på hennes kinder. Kring munnens tina vinklar dröjde ett vackert leende, blidt och barnsligt. Hennes stämma var blyg och litet dröjande, som anförtrodde hon en bikt, och hon såg ut som ett barn på femton år.

— Jag drömde att jag sof. Jag sof och så drömde jag, att jag vaknade.

Då stod utanför mitt fönster en vagn, tyckte jag, en vagn eller ett skepp. Jag gick ut genom fönstret och satte mig i vagnen bred-47

vid min vän, och så sväfvade vi bort. Det var som att åka i luften — som att flyga.

Inunder oss var en vacker stad med många vackra hus och breda gator och många planteringar och träd. Men allt var så tyst och stilla, och det fanns inga människor på gatorna eller i fönstren. Jag såg de tysta husen och promenaderna och parkerna och floder, som runnö helt stilla, men icke en enda människa. Det var solsken och så vackert.

Så kommo vi till en stor kulle, grönskande och med blommor. På toppen stod ett tempel byggdt af röd marmor och dess tak var af guld och alla pelarna voro af guld. Det var ett kärlekstempel, rundt och öppet, trappor ledde rundt om dit upp. Mellan hvar pelare hängde i guldkedjor stora knippen af rosor — och ur hvarje ros droppade blod...

Här tystnade Margit och såg bort åt sidan. Betagen lyssnade jag till denna vackra fantasi. Det förekom mig, som lyssnade de dödas vårdar äfven.

I låg ton fortsatte hon:

— Vi stego ur vid kullen och gingo dit48

upp och sedan uppför trapporna. Vi gingo in i templet. Midt där inne stod en staty af en ängel — en dödsängel.

Men på golfvet rundt om bildstoden lågo män och kvinnor, par vid par. De voro bleka och sågo ut som de sofvo. Man hörde icke deras andedrag, allt var tyst därinne, och mellan de gyllne pelarna droppade hjärterödt blod ur de röda rosorna.

Jag betraktade dödsängelns ansikte. Det var allvarligt och vackert. Då kände jag mig så lugn. Min vän stod bredvid mig. Vi kysste hvarandra, stilla. Så lade vi oss ned, sida vid sida, helt stilla. Och hand i hand somnade vi in.

Margits ton hade blifvit allt lägre, och nu sjönk den till en hviskning:

— Det var inte mer.

Så såg hon bort åt sidan igen.

— Var det inte vackert?

Jag fattar hennes händer och jag talar alla ord man äger i vissa ögonblick, men under det hennes ansikte blir varmare och leendet lyckligare, upprepar hon endast i förvirring:49

— Nej — säg — var det inte en vacker dröm ?

— Och det menar du, att du har drömt?

Då först söker hon min blick, och jag ser

djupt och obeslöjadt in i en själ — en kort sekund.

— Nej, säger hon, det har jag inte. Det har jag tänkt.

Jag ser in i en blick så oskyldig som ett barns, och som speglar en ren själ, den inga människor och inte lifvet lyckats smutsa. Som genom allt bibehållit obesmittad det fina stoff som ursprungligen var och som vi icke känna. Och som blir oförändradt samma rena psyke in i det sista.

Mina ögon grumlas af tårar, hvilka äro tacksamhetens.

*

Hector tystnade. Jag sade intet, ty jag ville att han en gång för alla skulle få fantisera slut. Sagan om Margit var

nödvändig för hans utveckling, men betydelsen fick icke öfver-skattas, och jag ämnade rifva den i stycken.

i. — Berger.50

Så fortsatte han:

— Det är sant hvad jag sagt. Det var så då, och jag tror det än. Det inre kan vara ett tempel, oskäradt af allt som besudlar ytterväggarna. Du skall höra mig till slut.

Det blef en fruktansvärd tid. Vi älskade hvarandra som två dödsdömda, ty båda visste vi, att allt var för sent och omöjligt. Man kan icke omskapa hvarandras naturer, endast rucka omärkligt på dem. Jag tror, att vi hemligt längtade efter befrielse, utan att våga tänka tanken ut. Det finns något som heter att skiljas för att kunna hålla ihop, det är en paradoxal lögn, men en inbjudande ursäkt. Vi hade den båda på tungan.

Och dock ville jag innerst göra allt för att motarbeta hvad jag visste skulle vara ett själsmord. Min gamla symbol om kyrkogården, som redan min barndom gifvit mig till skänk i stället för leksaker, blef klarare än någonsin. Jag hade känslan af att stå inför en jordfästning.

Ibland har jag tänkt, att Margit kanske älskade mig så högt, att hon af kärlek öfver-51

gaf mig. Det var naturligtvis icke så, inen jag läste det dagliga bekymret i hennes ögon när hon iakttog mitt arbete. Jag fullföljde rastlöst en plan, hvars idé jag drömde mig skulle inbringa penningar. — Om hon blott ville vänta!

Men hon väntade icke. 1 det ögonblick, då allt var som svårast, gick hon på nytt och för alltid. Det blir min lefnads obesvarade grubbelgåta, hvarför hon gick just då. Fann hon, att det var det psykologiska moment, då jag antingen skulle bära eller brista ? Det v a r så, rnen hon kunde ju icke veta...

Ärligt växlade vi de sista replikerna, som skulle bli kransar på båren. Jag minns dem som i går, och jag förstår dem mindre än någonsin.

Jag sade:

— Och du går tillbaka till denne inan — det kan du?

Hon log, ty hon försökte för sista gången att trösta oss båda med ett skämt:

— Jag skulle kunna kyssa honom, så han blef galen — men tänka på dig...

Och hon kysste mig öfver hela hufvudet,52

och längst höll hon läpparna tryckta mot mina ögon, för att jag icke skulle se, att hon grät.

— Du är dock innehållet i mitt lif, käraste, sade hon, hur skulle jag kunna vara utan dig!

Ur stånd att fatta det ofattliga upprepade jag som ett barn:

— Men hur kan du — denne man —

Hon svarade:

— Han får min kropp, men du har min kärlek — skulle du vilja byta?

Hon gentog frågan.

— Säg, skulle du vilja byta?

Upproriskt vansinnig inför det omöjliga

ropade jag:

— Men det är icke det! Om jag nu hade penningar — om jag också hade penningar, hvad så Margit?

Hon teg länge. Därpå sade hon:

— Då skulle jag kanske icke kunna älska dig...

Och hon tillade:

— Hör! Du äger det han icke sett en glimt af. Du har min själ.

Så gick hon.53

Det var den bittraste stunden i mitt lif

och jag öfverlefver icke en tyngre. Långt efteråt kom ett bref som du själf kan läsa — jag kan det icke just nu. Inunder står ett namn som varit och blir mig främmande, som jag aldrig känt och aldrig vill känna. Jag har känt Margit — och om henne var jag ensam.

Med dessa ord räckte mig Hector ett litet bref som utsände, svagt som en andning, en doft af viol. Jag läste:

Margit är död — jag minns ej mer när — någon dag blef hon trött af kampen, ty det var en svår och lång dödskamp, hon ville dock så gärna lefva. Hvad som dödade henne, hvad vet jag, tvifvel, missförstående, omöjligheten att finna sig till rätta — men nu är hon borta, lyse frid öfver henne, och minns att det hos henne ej fanns något svek. Hon kunde ta miste på sig själf, på vägen, på allt, men hon var dock ärlig. Bevara henne så i minnet,54

Det var tyst i mitt rum. Lampans låga brann lägre. Öfver bulevardens asfalt bullrade redan de stora varuvagnarna på färden ned till hallarna. Jag satt med det lilla brefvet i min hand och sökte efter ord. Jag sade till sist så där tämligen på måfå:

— Hector, gamla gosse, ett tempel kan också vara en kyrkogård med kors och kransar öfver de stupade; en af de hvitmenade grifter hvarom mannen från Nasareth ordade. Det är mycket vackert af dig, allt det där om det fina, inre, dolda. Men är det också så säkert att det verkligen var så? Jag skulle vilja säga till dig — och m i n natur diktera orden: Solen skänkte sitt guld åt kronan, men roten som skulle gifva lifvets märg var fästad djupt i den mull där lik ligga och dödens maskar kräla. Därför blef ock stammen ihålig trots fågelsång och grönskande sommarskrud.

Jag såg upp och fann att jag hade talat till mig själf. Hector hade tyst rest sig och obemärkt gått sin väg under det jag läste brefvet. Hans stol stod tom och jag var ensam.55

Jag kysste det lilla papperet som till afsked och förlåtelse, och den späda violdoften steg mot mina ögonlock. Därpå höll jag brefvet öfver den slocknande lampan till dess det var kolnadt till aska.

Askan af en själ.III.

En natt vaknade Eskilson med känslan af att hans hjärta höll på att stanna. Den plötsliga förnimmelsen gjorde honom kall och svetten bröt fram kring hårfästet ända ned till bakom öronen där det kändes som våta fingertryck. Då han höll andan klappade hjärtat svagt — därpå upphörde det. Pendeln hade tröttnat — nej, nu svängde den igen, ett matt slag — ännu ett, mattare — nu — nu stannar — —

Eskilson satte sig häftigt upp i sängen, sväljde och drog in luft som en gapande fisk ur vattnet, och nu kände han att hjärtat hamrade iväg med åttio slag i minuten. Samtidigt sköljde en värmebölja öfver hela kroppen, det stack som myror under huden och hans händer skakade. Därpå började starka smärtor57

i magtrakten. Det var som hade ett tåg lagts om veka lifvet och kraftigt dragits till. Repet skar in i köttet, värken blef olidlig. I självfva mellangärdet koncentrerade sig till sist plågorna som kramp och Eskilson måste upp och bort till tvättstället. På skälfvande ben och med de ristande händerna stödda mot väggen, arbetade han mot uppkastningarna, som lämnade gallsmak i gommen, ty på tre dagar hade lian icke förtärt, utom en kreditmiddag, annat än sex glas kaffe och två brioscher.

Så stillade det af. Han öppnade båda halffönstren för att få luft och böjde sig försiktigt öfver räckkanten. Han led af svindel och tordes icke se ner. Månen lyste öfver parken och den stora domen i väster stod som kulissklippt ur

den blekt stjärnsållade bakgrunden. Ballokalen nedinunder hade denna gång helnattsrättigheter, det var en artistfest och glammet från studenterna och modellerna steg med lukten från den senaste kokottparfymen på modet, Essence Bruyère des Princesses, mot den utsvultnes fönster. Ur kastanjealléen vid Observatoriet bolmade plötsligt ett moln68

af hvit ånga — det var ett nattåg till hallarna. De stora vagnarna, fullastade med matvaror, kommo marken att darra.

Eskilson satte sig på en stol. Den lilla rakspegeln, som för dagsljusets uppsamlande hängde på högra fönsterpanelen, klirrade sakta. Celluloidkragen, kammen och pipsnuggan trummade mot bordet, rutorna skallrade till och för några ögonblick vibrerade hela Eskilson som under massage. Det bekymmer- och och umbäresfårade ansiktet grinade i spegel-skifvan, och den hopfallna muskulösa gestalten, med den präktiga torson, liknade en trött akrobats i pausen efter ett halsbrytande nummer.

Det var Eskilsons hemliga fantasi. Han hade nog ibland tänkt sig talande till väldiga folkmassor, hvilka omgåfvo en i rödt draperad tribun. Han hade också sett hur han från en arbetarministers plats i en riksdagskammare fällde lugna och kalla ord under andlös tystnad från journalistläktaren, där referentpennorna ifrigt raspade. Men ingenting var dock jämförligt med den rent fysiska kraftens illusionsbild. En manège fullsatt från golf till59

tak med öfverklassens yppigaste, såväl som yngsta, feminina blomster, och uppe i galleriet hans egna beundrande proletärgossar. Midt i sågspånsringen Eskilson själf i kött-färgad trikå och med pomada i håret, lyftande de oerhördaste vikter och kulstänger. Då skulle kvinnorna älska honom och männen frukta och bäfva. Då skulle väldiga gager strömma in och han skulle äta tio råbiffar och ett tjog ägg och tidningsspalterna återgifva intervjuer med porträtt. Och — det var det märkligaste — intet skulle hindra att han ändå vore folkledare och romanförfattare.

Vid denna tanke steg blodet mot hufvudet och Eskilsons små skummjölksögon fick kanter som en mörts. Han reste sig och gjorde några Lingska gymnastikrörelser, därpå tog han en kall afrifning. Han glömde att han höll på att svälta ihjäl, att någon inre sjukdom åt hans inälfvor, att han kanske skulle nästa dag vräkas, glömde allt, hunger, nöd och elände och att han borde egentligen arbeta: skrifva, skrifva, skrifva som en besatt och för brinnande lifvet eller också hoppa i floden. De60

tre förfärliga dagarnas kaffekur blefvo till bosch, och samlande, eller rättare slösande, med sin atletkropps allra sista krafter, tog Eskilson slutligen den vanliga stolöfningen som annars tillhörde morgonuppstigandet. Mellan två stolskarmar — rygg mot rygg — häfde och höjde han sig upprepade gånger så musklerna slogo blåknutar på armarna och det hårbevuxna bröstets båda hvalfhalfvor spändes och flämtade som dubbelbälgar. Svetten lackade. Men det gjorde ingenting. Månen lyste in på Eskilson och studentbalens orkester spelade La Mattchiche.

Då ljöd en hvissling nedifrån gatan. Den skar som en apachesignal och upprepades två gånger. Eskilson visste hvad det gällde.

Han sköt undan de båda stolarna och såg ut genom fönstret. Nere på motsatta trottoaren, invid parkhäckens gallerverk, stodo två varelser. Det var omöjligt urskilja hvilka de voro. Men den ena gestikulerade ifrigt med en lång maskeradkapp, på hvilken var fästad en kolossal fjäril af silkespapper.

Eskilson satte handen till munnen och61

sände ned med hväsande stämma en sorts rop-hviskning:

— Jag kommer!

Därpå hoppade han i ett par byxor och smög barfota nedför de många trapporna.

Hvisslingen betydde att någon som bodde på hotellet ville komma in utan att väcka portvakten. Och Eskilson, som oftast var sömnlös, hade småningom intagit ett slags privat nattvaktsämbete.

I andra och första våningen, hvilkas trappor voro mattbelagda, brunno nedskrufvade gaslågor. I hallen lyste en

ampel. Eskilson kastade en dyster blick på nyckelskåpet, hvars breffack förekommo honom hemska och hotande — i hans eget låg aldrig någonting annat än månadsräkningen, en stum förebråelse, ett hopvikt, dåligt och dammigt papperssamvete.

Men så kom glasdörren bakom hvilken nattportiären snarkade. Ljuset slog en lodrät reflexrand i skifvan och först alldeles inpå luckan, såg Eskilson att mannen låg på rygg och sof med öppen mun och ena armen under hufvudet. Hans hustru, en tjock matrona i62

nattmössa, låg närmast väggen och endast näs-tippen stack upp ur linnehucklet hvars kantspets flaxade upp och ned vid draget från den tunga och regelbundna andhämtningen. Gummibollen till portens regleringssnöre hängde tätt vid hufvudgärden. Eskilson behöfde blott skjuta upp luckan och sticka in handen för att nå den. Det var ingen risk, ty vaknade någon af de två, gällde som ursäkt att han tyckt det vara synd besvära dem, då han blott skulle springa öfver gatan till hörnapoteket.

Han sköt sakta på dörrventilen. En kvalmig luft, som luktade kål, kom från det lilla portvaktshålet, hvilket helt och hållet fylldes af den stora, äkta sängen. Han nådde bollen, kramade den och hörde hur portens lås knäppte i förhallen. Så gick han bort. De sofvande hade icke rört sig.

Genom portgallret såg han två personer hastigt närma sig. De slunko in som skuggor och stängde ljudlöst den stora dörren, innan alarmverket hunnit börja sin anmälan.

Under ampeln såg Eskilson till sin stora förvåning, att paret var Jakob, den norska63

målaren, och Jeanne, modellen. Ingendera bodde i hotellet.

— Men — men hvad vill ni ? stammade

han.

Jakob log — ett litet virrigt absintleende. Han var berusad, men höll sig någorlunda godt uppe. Klappande Eskilson på skuldran, mumlade han:

— Se så, Eskilson — du får ge mig ditt rum för i natt — jag — jag — jag--

Här klickade rösten och Jakob satte sig med en duns i hallsoffan. Eskilson blef rädd. Den lilla svarta modellen, i fantastisk fjärils-dräkt med svarta paljetter, hade krupit ihop i själfva trappan och höll på att somna. Hon satt där som en läderlapp, med en liten smal hand fasthållande sig i räcket. Om portvakten vaknade blefvo de alla utkörda.

Jakob lallade:

— Vi — vi ha — ha varit på konstnärsbalen — skolbalen förstår du — he?

Därmed tappade han stången med pappersflugan. Den skramlade till mellan bordet och skinnfåtöljerna. Vid hvarje rörelse, ma-64

skeradparet gjorde, föll ett regn af konfetti från deras hattar, axlar, armar och klädnadsveck. Mattan var full af de små röda, blå, gula och violetta cirkellapparna.

Eskilson inbillade sig höra ett ljud från portvaktslogen, och i stum förtviflan tecknade han med händerna, att de skulle gå upp. Jeanne, i mjuka sidensandaler, slingrade orm-likt uppför trappan, men Eskilson måste taga Jakob under armen för balansens bevarande. På gatan skrålade ett sällskap en cakewalk, och detta oljud dränkte stegen och knarrandet vid uppstigandet. Eskilson kände det, som skulle han svimma.

Men slutligen voro de uppe under det brutna taket, på hvilket redan sparfvar och dufvor trippade. Han hörde hviskningar från tjänarnas vindsbås och sköt in sina gäster i det lilla rummet. Utanför fönstret ljusnade det, en felbgrå dager, i hvilken stjärnorna bleknade till mattgult, till hvitt — blefvo borta.

Jeanne öppnade en ruta och strödde ut smulor af sockernötter, som hon hade i fickan. Fåglarna flockades kring hennes bara armar.65

Jakob gräfde i öfverrocken, men kunde icke finna annat än cigarretter och konfetti. Han ville gifva Eskilson pengar.

Eskilson klädde tyst på sig. Trots slöheten, undrade han öfver utgången. Jeanne var visserligen modell, men en ung och rik amerikan, som studerade landets automobil-industri, var hennes vän och bankir, och han tålde icke i sin svartsjuka några artistafvikelser. Det kunde blifva en nog så allvarlig historia.

Med risk af att förlora det lån — han kallade det alltid lån — som han nu emotsåg, beslöt likväl Eskilson att varna norrmannen. Med sin afvägda och fogliga röst började han som vore det ett föredrag:

— Jakob! Det kan understundom inträffa saker öfver hvilka vi människor icke hafva någon makt. Omständigheterna göra, att vi dragas kanske mot vår vilja in i företag och gärningar, hvilkas följder sedermera visa sig vara oberäkneliga. Som exempel vill jag anföra, att jag i Italien en gång kom nära att blifva lynchad, och detta fullkomligt oskyldigt

3. — Berger.66

och utan mitt eget förvållande. Det italienska järnvägsväsendet står mycket lågt och —

Jakob hade plötsligt hittat ett guldmynt i en tändsticksask och afbröt:

— Håll käft! Hvad är det för förbannadt sludder du pratar. Här är de tjugo, som jag är skyldig dig!

Vid denna förklaring kom Eskilson af sig. Hans blickar blefvo stelstirrande.

— Du — du är inte skyldig mig någonting, sade han.

— Tag myntet, skrek Jakob, eller jag kastar ut det åt fåglarna.

Eskilson blef kopparröd upp till hårfästet. Han slog ned ögonen och ett förläget leende som hos en skolpojke drog den blonda mustaschen åt sidan. Han kunde inte svara.

Jakob vidblef:

— Ta — ta — jag kastar, gud hjälpe mig, ut slanten ...

Eskilson frågade blygt:

— Men har du själf — har du blifvit rik — tänk på tösen där —

Målaren skrattade:67

— Ih, ja bevare, gubben far skickade mitt kvartal igår! Och nu m å det gå!

Dröjande sade Eskilson:

— Men jag kan inte betala igen — jag — jag vet inte när...

Norrmannen stoppade utan vidare den vackra guldplanketten i hans västficka.

— Håll käft, sade han.

Eskilson blef het och yr. Han såg en vision af den lilla bageributiken, där studenterna brukade dricka choklad och få färska kringlor midt i natten. Hans ögon lyste och rösten blef tjock:

— Jag håller på med en roman för Socialdemokraten — den är strax färdig, och då får jag alltid ett par hundra kronor. Den handlar om en proletär, som har skaffat sig bildning, och i följd däraf går under. För han blir ett mellanting och hör hvarken till arbetarnas klass eller snobbarnas.

Jakob nickade. Det var af trötthet, men Eskilson fortsatte:

— Jag hade tänkt att handlingen skulle68

spela i en liten gränsby mellan Italien och Schweiz, där jag varit.

Nu märkte han, att norrmannen var färdig att somna. Han steg upp och ruskade honom:

— Jakob! Nu går jag, men var bara försiktig i morgon bittida. Ring inte, så är du hygglig. Och så skulle jag säga dig en sak — hur i herrans namn tror du det här går, om amerikanen får nys om det? Han skjuter dig och slår ihjäl flickan!

Jakob grymtade:

— Hööh--jag slår ihjäl — jag slår

fan gale mig ihjäl honom och dig med, om du inte går snart —

Halfsnarkande ropade han:

— Jeanne — kom hit, Jeanne!

— Tänk på flickan, sade ännu en gång Eskilson innan han försiktigt öppnade sin dörr. Luftdraget kom konfettilapparna att yra kring som flugor, och modellflickans hår fladdrade.

I korridoren var skumt, men takfönstren visade grått, som mattslipadt glas. Eskilson stannade hastigt. Dörren till Felix' rum knarrade och en kvinna smög ut i underkjol, bar-69

fota och med hängande hår. Till sin öfverraskning såg han att det icke var Odette utan kokerskan.

Porten var redan öppen. Ett par renhållningskarlar släpade en blecktunna genom gårdspassagen. I gryningen syntes bulevar-dens trädstammar och soffor barkbrunt enfärgade och betäckta med fuktighet — daggvåta, nästan drypande. Eskilsons måge började svida, som hade han sväljt en frätande syra.

Hector hade länge suttit på en läktare och stirrat in i karnevalsvimlet utan att se något. Det var som att se ned i en ström en mörk natt, när ett fyrverkeri afbrännes. I allt det blacka speglades i hvirflande fåror och ringlande kransar stjärnor och ljusprickar, dansande strålsolar och slocknande glödpunkter. Men utan sammanhang och bestämda konturer. Allt flytande, vagt och obestämdt. Fosfor i mörkret.

Ibland höjdes en puderhvit arm och en70

liten behandskad hand vinkade eller kastade en blomma till honom. Han såg blixtsnabbt någon detalj — ett ormarmband, armbågens röda fläck eller armhålans hårtofs, sen dök den ned och drunknade i strömmen.

Men antingen han slöt ögonen eller lät blicken glida, såg han inom sig samma gåtfulla ansikte. Det var en döds och det förföljde honom blott som en skugga från något flyktadt och ofattbart — sommarskyns flyende fläck öfver fälten.

Där dansade den norska målarinnan med den trötta löjtnanten. Hon hade ett soligt leende kring sin mun, som om hon själf förverkligats i en af de tusen kopiorna af de gamla mästarnas fruar och frillor. Löjtnanten förde som ledde han en tvifvelaktig kapplöpningshäst vid betslet. Den stod icke i kurs hos the bookmaker — men det var dock en häst.

I ett hörn stod Zeckin. Hans svarta korplock hängde ned i pannan och ena ögat var slutet som vid gevärsikte. Det andra, glänsande och pupillvidgadt, strålade af iakttagarens lif. Det sköt genomträngande blixtar som71

från en radiumsol öfver skissbokens kantrand, och de nervösa fågelfingrarna tecknade snabbt och pricksäkert de stackars glada karnevalfigurernas konturer i obarmhärtigt skarpa linjer, fina som hade de skurits med en ristande radernål. Zeckins ansiktsteint, vanligen olivgul, färgades småningom som en blödande persikekärna. Hector tyckte han såg overklig ut — en vampyr, som sög saften från redan saftlösa.

Det var då, han reste sig, och gick ut. I hallen, där fyra poliskonstaplar höllo vakt, stod Ofelia med gapande mun och uttryckslösa, vattenblänkande ögon. I hårets Dante Rosetti-flätor hade hon hvita liljor med långa stjälkar. En kraftigt byggd dam, med markeradt manlig profil och kortklippt hår, talade ifrigt till henne. Ofelia log fånigt och följde henne till sist bort i en vagn.

Hector andades nattluften i djupa drag. Det ljusnade öfver fontänen med de nakna kvinnorna, himmelsgloben, hästarna och de vattensprutande sjödjuren. Whisky-Bill stod vid ett hörn och höll sig upprätt mot en lykt-72

stolpe. Hans ögon sökte förgäfves afläsa tiden på ett kyrktorns klocka. Hector kom lyckligt förbi honom.

Hotellporten var öppen. Han steg trött uppför de dammluktande trapporna. Då han vek om första vindeln hörde han mjuka fotfall. I nästa ögonblick lindades två armar om hans hals och Jeannes dunkla ögon sågo under det tillrufsade håret in i hans. Hon var viol-blå om kinderna.

Hector gjorde sig lös. Men hon snärjde honom på nytt och pressade sina bröst mot hans vänstra arm.

— Hvad vill du tös?

Hon skrattade och visade de vackra rof-djurständerna. Han kände, att hennes kropp genom den tunna dräkten var het som en plåtugn.

— Jag vill sofva hos dig, hviskade modellen.

Han skakade på hufvudet.

— Nej, tös. Så, släpp nu!

Hon endast log och kramade honom fastare till sig.73

— Nej, hör nu, sade hon, norrmannen, artisten, du vet, är alldeles full och sofver som en död. Jag vill vara hos dig. Jag vill inte vara allena.

I detta ögonblick hände det sig, att äfven jag kom uppför trappan. Det var ingen dålig grupp Hector och den unga flickan bildade. Den kalla morgonbelysningen föll grå från högsta takgluggen som i en ateljé. Jeannes lätta klänning smög villigt efter hennes finlemmade modellform, och mannen, som hon ömt famnade, var ett hufvud högre än hon. — Jag stötte upp Hectors dörr.

— Hu, det är kallt, sade jag. — Se hur dimman stiger. Men därinne få ni det varmt bakom de röda gardinerna. Det måtte vara en hemsk öfvergifvenhetens känsla, att en sådan morgon gå ensam till sängs. Din bädd, Hector, liknar i sin tomhet en väntande, stelhvit bår. Lycklig du, som kan få slumra in från nattens äckel tätt vid en ung och varm kvinnas sida.

Och jag öppnade min egen dörr och steg in till mitt ödsliga hotellrum.

Hector tvekade. Ljuset som strömmade74

ned från ofvan hade något af ett kyrkhvalfs reflexeffekt. Från Jeannes kläder doftade en svag parfym påminnande om rökelse. Då han såg in genom sin öppna dörr skymtade i rosendunkel den stora sängen där dubbelkuddarna liknade lägrade tvillinglamm, och det vadd-stoppade täcket vågade som violströdda tufvor. Han kände trycket från flickans runda armar kring sin hals likt ett solvärmdt rivierabads böljor. Och aromen från hennes jaquette blef till ängsblomster.

Jeanne log alltjämt under det ögonen sakta slötos. Hon smekte mannens nacke med sina smala händer och Hector drog en djup suck vid det minne denna smekning väckte.

Då han lät blicken irra undan från fresterskan, som bad vid hans bröst, löpte den snabbt en välkänd väg genom rummets skymning och stannade på kaminfrisens enda porträtt. D>et var samma ansikte som skymtat för hans inre syn i karnevalsvimlets ensamhet.

Och på tröskeln till sin cell sköt han modellen åt sidan. Han strök henne mildt öfver75

håret och sade i samma vänliga ton man använder mot kelande favoritdjur:

— Adjö, lilla Jeanne. Att leka är roligt så länge man kan det. Då man inte kan det längre skall man både dansa och sofva ensam.

Hector slöt hastigt dörren för att slippa se flickans föraktfulla gatjäntegrimas. Därpå gick han fram till bilden och

betraktade den länge.

Men hur det var — det stereotypt målade ansiktet fick icke som förr samma hemlighetsfulla lif. Fotografien blef icke fantasi och färgläggningen hjälpte icke. För första gången tänkte han:

— Det som är dödt är dödt! Hon är död. Men är det riktigt visst att äfven jag är död?

Han lade ned porträttet i en låda. Strax såg det så underligt tomt ut på frisen. Nu tyckte han att ansiktet steg tydligare fram — gåtfullt och som en skugga. Och när han kommit i sängen och förgäfves sökte sofva flyktade76

inom de blundande ögonlocken något ofattbart — sommarskyns flyende fläck öfver fälten.

I korridoren spottade Jeanne på hans dörr. *

Eskilson vädrade. Det luktade nybakadt bröd från någon källare. Han skakade på sig som en våt och lurfvig hund:. Hur skönt att få ur morgondimman slinka in i ett litet varmt och upplyst kafé, fylldt af kaffeångor och stekos.

Från en lyktstolpe skiljde sig en lång, gänglig gestalt och tog ett par osäkra steg mot Eskilson. Den vacklade som hade trottoaren varit ett däck i rullning och händerna famlade efter stöd. Det var Whisky-Bill.

— Hallå, skrek han, hallå old boy — good friend — n'est ce pas? Kan du låna mig en franc?

Eskilson svarade icke. Han betraktade med nykterhetsmannens blandade förvåning, skräck och förakt, men också medlidande, amerikanen. Bills ansikte var uppsvälldt likt77

en drunknads och ögonen stodo fulla af tårar. Han upprepade i bedjande ton:

— Kan du icke, käre vän, låna mig en franc?

Eskilson ansträngde sig att formulera svaret på engelska. Efter många stamningar kom det:

— Jag hafver endast tjugu francs i guld. Annars skulle ni gärna få låna en franc. Ni dricker för mycket. Det är icke bra att dricka för mycket kallt. Det vore bättre ni drack hett kaffe då det är mycket kallt.

Wisky-Bill lyssnade. Han trodde sig höra någon läsa öfningar ur en grammatika.

Eskilson fortsatte i allvarligt vänlig ton:

— Jag är en fattig man. Jag hafver dock tjugu francs. Jag vill gärna hjälpa eder.

Bill sluddrade:

— Du är student och jag är också student. Jag är från Princeton College. Och du är från Sorbonne — hva' ? Vi äro alla studenter och kamrater. Kära kamrat, låna mig en franc!

Eskilson svarade:78

— Jag hafver icke fått studera. Jag är proletär. Men jag hafver ändå studerat. Och jag är journalist. Jag dricker aldrig.

Amerikanen omfamnade plötsligt Eskilson. Denne försökte undgå Bills wiskystin-kande andedräkt, hvilken var så stark att svensken nästan berusades af lukten. Men Bill ville nödvändigt kyssa honom på kinden. Och han mumlade:

— Du är socialist, du är storartad, jag tror du är Henry George — låna mig en franc, Henry.

Förtviflad sökte Eskilson, hvars hungermage ville revoltera mot spritinandningen, att skjuta ifrån sig amerikanen som klamrade sig fast likt en krabba. Slutligen lyckades det. Han kändie sig matt. Eftertryckligt sade han:

— Jag skall gifva eder en franc. Då måste jag hafva tjugu frans växlade. Jag tager bestämdt afstånd från Henry George. Jordens delning måste principiellt —

Men här kunde han icke komma längre på det främmande språket. Orden togo slut under det att tankarna tumlade

på. Han gjorde79

fruktansvärda ansträngningar men det gick icke. Ögonen rullade och munnen klippte i luften som en sax. Whis.ky-Bill betraktade denna hemska mimik med förstående blickar. Han trodde Eskilson vara döddrucken och lallade:

— Kä — kä — kära Henry, du skulle ba — ba — bara försöka att kräkas så blir du bättre...

Eskilson tog ett steg bakåt. Hans ansikte blef purpurrödt. På nytt kunde han tala men med skälfvande stämma:

— Min herre, jag är icke sjuk. Jag är hungrig. Jag har bevarat min kropp men jag får ofta vara hungrig. Millionären i sin automobil —

Bill afbröt larmande:

— Nu skall du höra Cherokeeindianernas stridsrop, gamle George! Det var vårt collegerop. Hör bara:

Och han utbröt i en rad ohyggliga tjut som återskallade från fontänen och parkmurarna. Eskilson blef förskräckt. De kunde kanske arresteras båda två och icke kunna göra80

sig förstådda. Så skulle slutet blifva att man tog tjugufrancstycket från honom.

— Kom, sade han ifrigt, hvar kan jag växla? Du skall få en franc.

Bill tystnade. Han tänkte efter.

— Det är icke öppet ännu, mumlade han.

— Studentkaféet midt emot muséet är öppet.

— Du menar bagarboden, utbrast amerikanen föraktfullt. — Nej, nu vet jag. Koin med till hörnet här.

Han tycktes på en gång ha blifvit nykter. Eskilson följde honom. Hörnbutiken var ett apotek. Där stannade Bill.

— De känna mig, förklarade han. — Gif mig myntet skall jag knacka på luckan och få växel.

Eskilson lydde. Han kände sig hemligt stolt öfver att kunna hjälpa denna kvarterets enfant terrible som alla, utom hittills han, skänkt tribut. Det var som att intagas i en orden.

— Stå där, kommenderade Bill och pekade på en portgång. — Vi få inte synas båda två, tillade han.81

Eskilson stod länge i portgången. Han beklagade den stackars Whisky-Bill som var så förfallen, och han gladdes öfver att han själf aldrig druckit. Nu skulle han äta ett godt mål mat och sedan gå hem och skrifva. Litet tobak skulle han också köpa. Han hade god tid ty Jakob måste, förstår sig, först sofva ut. Men sedan. Hvem kunde veta om icke dock en dag en roman om klasskampen skulle sätta hans namn under debatt?

Det började draga kallt genom porten. Nu var det alldeles ljust ute. Han steg ut.

Whisky-Bill var försvunnen. Han var icke vid apoteket och icke rundt hörnet och heller icke till synes någonstädes i de tomma tvärgatorna. Och Eskilson förstod.

Det syntes honom så förkrossande oerhördt att han först blef lam och stum. Me;n därpå knöt han händerna så det knakade i handlederna — hade han nu fått fatt i amerikanen skulle han besinningslöst slagit ihjäl honom. Därpå började han högt förbanna.

En Sergeant de Ville kom fram i rund-

6. — Berger.82

skuren halfkappa och med mösskärmen ned öfver ögonen.

— Hvad är det? frågade han.

Eskilson hade förlorat allt minne af landets språk. Han skrek på svenska:

— Jag förbannar allt! Jag förbannar dig och mig och alla! Jag förbannar kapitalet och kapitalisterna! Jag förbannar brännvinet!

Konstapeln stod och snodde sitt pipskägg.

Eskilson fortsatte i en sorts tuggande ordström :

— Jag förbannar tillvaron! Ni äro alla skurkar och idioter. Det finns inga hederliga människor. Alla exploatera hvarandra. Jag förbannar allting...

Och han brast i gråt.

Polismannen stirrade rådvill på det i tårar groteska ansiktet. Han förstod icke ett ord, men antog att Eskilson var en rysk student, som druckit för mycket på karnevalen.

— Hvar bor du? sade han till sist.

Eskilson gjorde en mekanisk gest åt hotellet, och konstapeln gick långsamt hvisslande sin väg.83

Nu var solen uppe — gula fläckar stucko fram mellan de grå molnmassorna. Men det skulle säkert bli regn. — Doften af färskt bröd kändes starkare.

Eskilson såg upp mot sitt upptagna rum. Sparfvarna plockade ännu smulor af bakverk och sockernötter ur takrännan till frukost, och från det öppna fönstret yrde lustigt för morgonvinden grant färgade konfettiflingor.IV.

En dag hade Jacqueline fått sällskap. Madame fick i present från fiskhandlerskan en liten sköldpadda, en helt liten en, som var blind.

Det var egentligen en tragisk historia.

Den kom en morgon ur en korg, hvilken också hyste mellan sallatsbladen snäckor, krabbor, sniglar, grodor och languster. Den hade ovanligt gul fläckteckning och ögonen voro, i motsats till Jacquelines dystert och vemodigt svarta ögonpar, af en gulbrun färgnyans. Därför döpte en engelsman den till Gold.

Goldis kön fingo vi lika litet som Jacquelines reda på. Att emellertid de båda varelserna njöto af att träffas är säkert. I timtal lågo de bredvid hvarandra, utan att röra sig. Jacqueline kunde sticka fram sitt lilla hufvud85

och hålla det hvilande på Golds ena fot halfva dagen. Ibland såg det ut, som om de hviskade. — Och Jacqueline gick aldrig mer den sorgsna promenaden till hörnets svarta flygel. Hon hade Gold och trodde kanske, att den till sist kommit ur den hemlighetsfulla och kalla spegeln.

Till att börja med visste vi icke att Gold var blind. Ögonen sågo underligt liflösa ut i jämförelse med Jacquelines djupa och melankoliska, men tanken att en sköldpadda skulle vara blind uppstod icke hos någon. Det var först när de båda små djuren flyttades upp i balkongvåningen, fyra trappor högt, som fru Pelican uppdagade Golds lyte. Där uppe var det ljust, därför hade Madame själf flyttat upp, påstod hon, ehuru orsaken väl var att de flesta gästerna önskade så få trappor som möjligt, och nu rum blefvo lediga i andra våningen. Lilla Marcelle hade ännu en annan grund att anföra. Med putande mun som ett stort moget klarbär och vredegnistrande ögon sade hon till mig att uppflyttningen blott skedde för att hon icke skulle bo så nära herr86

Hector. Hon tyckte om att se på herr Hector, och han var så fin och tyst och läste så mycket och fick aldrig besök af damer. Därför hade Marcelle inrättat en liten kikvrå från sin och moderns sängkammare genom en tapetdörr in till herr Hectors skrifrum. Det var ingen synd att se på herr Hector — eller var det synd? Naturligtvis icke. Till och med abbéen som hon biktade för tyckte det icke. En söndagsmorgon hade hon sagt till honom efter första mässan:

— Jag betraktar ofta en ung man, min far.

Och han hade svarat:

— Det är naturen, mitt barn!

Men modern unnade henne ingenting. Hon hade en dag upptäckt att Marcelle skref vers. Det var icke hennes egen diktning, dess bättre måhända, och icke heller någon farlig poet. Hon hade helt enkelt skrifvit af Musset som i grått omslag och med Bidas gravyrer låg på förmaksbordet. Och det var ur Souvenir, men en något omotiverad strof, kanske. Hon skref med blyerts på baksidan af en räkning, tvärs öfver en flottfläck och ined en jämmer-87

lig piktur, spetsig, haltande och linkande och hoppande som en outvecklad skoltös. Hon skref på sitt gudomliga språk:

Oui, les premiers baisers, oui, les premiers

serments,

Que deux ëtres mortels échangèrent sur terre, Ce fut au pied d'un arbre effeuillé par les

vents

Sur un roc en poussière.

Och Maman blef förskräckt, och då Mar-celle flammade upp och i hettan sade en massa saker, som kom fru Pelican att få den hisnande känslan af att plötsligt blicka ned i en afgrund, fann hon inga andra uttryck än grofva skällsord. Det haglade en hel dag projektiler mellan de två och det fräste och smällde i köket och sängkammaren. Slutet blef uppflytt-ningen i fjärde våningen och ett extra kyrkbesök med en mässa och tre vaxljus. Men Marcelle lärde sig Souvenirs alla fyrtifem strofer utantill och upptäckte ett gårdsfönster som88

satt så att man kunde ofvanifrån se rätt ned i herr Hectors såväl skrif- som sofrum.

— Först nu, sade hon och den galliska profilen blef mörkt trotsig, — först nu skall mamma riktigt få ångra all elakhet!

De två sköldpaddorna hämtades också upp. Man kunde lätt trampa på dem i salongen, ty nu kraflade de omkring och sofvo icke. De kunde ligga helt försåtligt under en stol och likna stiliserade fläckar i mattmönstret. En klack kunde när som helst ända deras lif. De protesterade icke mot förflyttningen. Däremot var Zezette lika missnöjd som Marcelle. Hon vägrade stanna däruppe. Dyster och ruggig satt hon hopkurad i en gammal emmastol som stod ensam kvar i ett af rummen, hvilket icke hotellmöblerats. Det var som om hon rufvade öfver lifvets ständiga oro, flyttningar, uppbrott och afskedstaganden. Zezettes blickar voro tragikomiskt olycksbådande. Marcelle sade:

— Hon ser ut som om hon tänkte begå själfmord, men inte vet om hon skulle ta gift, eller osa ihjäl sig, eller hoppa i floden.89

Plötsligt allvarlig tillade hon med hopbitna tänder:

— Det kunde någon annan gärna göra.

Därpå skrattade hon.

Zezette öppnade sitt rosengap och lät morrhåren skyldra. Hon slöt ögonen föraktfullt förnämt och vände hufvudet upp och ned för att sofva från alltsammans på sina tillplattade sammetsöron.

— Det är rätt, sade Marcelle och strök kattens fina päls — det är rätt, flickan min, min lilla, allra sötaste kärlekszezette! Snart kanske också Marcelle vill somna riktigt --riktigt, förstår du, min stora, vackra katt! Men —

Hon blef röd som blod:

— Men först ha det riktigt roligt. Fri! O, min Gud!

Och hon kramade båda händerna rundt kattens kropp så djuret skrek af smärta och vildt satte alla klorna djupt i Marcelles smala arm.

*90

Uppe hos fru Pelican kröpo sköldpaddorna. Där upptäckte man att Gold var blind. Gold gick rakt på väggar,

stolsben och fötter. Det lilla djuret såg icke. Med full fart styrde det på muren och stötte hufvudet. Jacqueline sökte följa kamraten och tycktes alltid hjälpa den till rätta. Då de åto sallatsblad såg det ut som valde Jacqueline och lade för åt Gold.

Men en dag kom katastrofen. Gold kröp ut på altanen. Solen lyste och fönsterdörrarna stodo öppna. Det brusade från den stora stads-orkestern där kvarterernas hus voro de tusen instrumenten. Gold såg ingenting, hon kände att det var varmt och hörde att det dånade som strandsvall. Så kröp hon ända fram till järnräcket. Hon kröp under järnräcket. Nu borde hon vara vid den våta sandbädden. Det gassade och dånade. Hon sträckte fram det platta hufvudet och rörde det under sökande åt vänster och höger. Det var tom, varm luft öfverallt. Så makade hon båda sina klumpiga fötter öfver cementkanten och föll.91

Någon såg henne falla. Felix sprang ned och hämtade upp Qold.

Hon hade fallit på ryggen och skalet hade bräckts i fem delar inot asfalten. Men benstommen under magen var oskadad och höll ännu ihop det hela. Massan invändigt var alltjämt lefvande kött.

Man lade Gold bredvid Jacqueline.

Först blef hon rädd och kröp undan. Men då vi aflägsnat oss kom hon tillbaka och undersökte på sitt långsamma och tafatta vis kamraten. Därpå blef hon liggande orörlig. Ögonen uttryckte smärta, fasa och gränslös, hopplös förtviflan.

Felix tröga hjärna alstrade en idé. Tvekande sade han:

— Kunde man icke fästa ihop rämnorna med frimärken? Kanske läks det...

Han fick i stället bära Gold ned till första bron och kasta henne i floden. Hon var för liten till soppa.

Jacqueline fördes ned till sitt ensamma

hörn i den mörka salongen.

*92

Det regnade.

Hector kunde från sitt fönster se tunga skyar som drefvo från norr. Himlen växlade i svart, grått och hvitt. Molnen fingo malm-färger, järn, bly, zink. Stundom ljusnade det hastigt till kvicksilfver för att åter lika fort mörkna. Regndropparna smällde i som mot bleckplåt och vinden skrek likt en bälg.

Hector låg i sin säng. Han gitte icke stiga upp. Öfver fotgafveln såg han kaminspegeln hvars glas reflekterade de tågande regnskyarna. Rummet var i dunkel, de lialf-dragna gardinerna insläppte ett ljus som liknade höstdimma.

— Hvarför skall jag stiga upp, tänkte han. — För femtusende gången, eller hvad det nu är, göra precis det samma som igår, i förgår, dagen förut — alla dar ända sedan jag var barn. Där stå nu alla toalettsakerna och vänta, för håret, för tänderna, för mustaschen, för naglarna — borstar, kammar, saxar, tänger, rakknif, tvål, gurgelvatten och pasta, tinktur och eau-de-cologne. Och där är badrummet med dusch och de olika handdukarna, och byrå-lådornas innehåll af det som skall bytas, linne, strumpor, underkläder. Och så askarna med kragar och knappar och halsdukar — allt skall jag välja ut och sätta på mig i tur och ordning som tusentals gånger förut. Spegeln ger min egen ensamma bild där jag går och sysslar med allt detta som en fåne i cell, och mina koffertar se stumma på, betäckta med lappar och adresser kors och tvärs från när och fjärran. Hvarför gör jag allt detta? — å, herre gud i himlen, jag orkar inte mer!

Och Hector kastade sig i nervös kramp rundt i sängen.

Det regnade alltjämt. Dropparna sköljde rutorna i långa, plöjande vattenfåror som tårar. Blåsten drog djupa suckar i trädens löftomma kronor. Ibland syntes en mager svart trädgren likt en arm vaja för fönstret som ville den öppna det och komma in. Våt och sur tecknade den figurer i luften under några ögonblick, för att därefter af en vindil våldsamt böjas undan i en kaskad af fina regnstänk.

— Hvad var klockan? För länge sedan94

hade Felix burit in den första frukosten — den stod nu där kall på bordet. Han kunde ändå icke ha ätit den. Alltid det samma: två hvita bröd, en liten smörrundel, mjölksnipan, den stora chokladkoppen, saltkar, knif och en hoprullad servett. På brickans kant ett par tidningar i korsband och måhända ett vykort eller en räkning. — Nej, han brydde sig icke om att stiga upp.

Så dåsade han af. Regnet och vinden spelade. Han såg ansikten och drömde något förvirradt. Talade med sina koffertar och kappsäckar — det fanns inga fler att tala till. Han drömde ett helt långt samtal med den bruna kofferten. Den sade bland annat, att den var trött och icke orkade packas upp och ned mer. Den blef sjuk af att rifvas i. Han kände sig själf som koffert — en förfärlig känsla. Man tog ut alla inälfvorna genom munnen. Sedan packades ned igen. Men nu fick icke allt rum. Det måste stufvas upp i hufvudet. Hjärnan blef fylld. Men ständigt mer lades in, packades till, trängdes hop, tätt, tätt. Stora fyrkantiga lådor sattes in i hufvu-95

det. De kunde ju icke få rum. Men de måste. Mer, mer. Han kände, att han sväljde föremål flera gånger större än halsens rymd, ja, större än han själf. Stora säckar. Äfven in i fingrarna packades saker — stänger, käppar och kläder. Under naglarna pressades böcker och papper. Han ville skrika af ångest, men det fanns ingen luft. Han var fylld af stybb, af sågspån, af sand, damm och trämassa. Allt hade murknat och gått sönder, smulnat till stoft. Och det välte sig som en stor gröt af maskar rundt inne i hufvudet. Nu skulle han skrika. Han såg sig själf som ett enda stort ansikte, hvilket grimaserade ohyggligt och vände sig rundt på alla håll. Nu skrek han. Men då kände han att han vändes ut och in — krängdes afvig som en söndrig gummiboll. Allt som var invändigt skulle ut, och tvärtom. Ögonen skulle sitta inåt och nervtrådarna fladdra som blodig spindelväf i trasor utåt. Alla packor och lådor råkade i fruktansvärd oordning och nu spände och brast det hela och han vaknade med ett tjockt kväfningsrop. Kroppen darrade och händerna voro svettiga.96

Det började mörkna och regnet hördes icke längre. Röster skreko i trappan och ett par dörrar smällde. En klocka ringde. Han kände hunger och den nervösa ensamhetskänslans fasa. Det till leda bekanta hotellrummet förskräckte honom. Rumsskräcken kom.

Där är skåpet med kläderna, som hänga i invanda veck, där stå skodonen och gapa efter foten, hattarna vilja fylla tomheten med den skalle som omformat deras oval. Paraply och käppar luta uttröttade i en vrå — det ser ut som önskade de att ändtligt en gång få ligga. Stolarna stå tysta, litet på sned, emot hvarandra, de bli mänskliga i sin form och se ut som om de talat ut med hvarandra och nu lida enformighetens kval. Se skrifbordsstolen! Den svängda karmen är två armar, ryggen går i båge så det osynliga bröstet sjunker in, sitsen är tom, benen ha vikts litet, armstöden ropa efter någon att omfamna. Och skrifbordet — hur väntande hemskt! Papper, bläckhorn, böcker, allt ligger och väntar, väntar lika som igår. Pennan, som handen släppt, pappers-knifven, de dammiga brefven i sina brutna97

kuvert — alla vänta och pocka. Hvarje fläck och kvadratcentimeter af tapeten känner han, alla väggens brister och takets sprickor, gardinernas stela drapering och eldstadens aska. Mot hans egna fönster stirra andra hundratals rutor och de se ut som förgråtna och utbrunna ögon. Hela staden med millioner lif är en ensamhetens stenöken.

Hector reste sig. Han måste göra fullkomligt våld på sig själf för att genomföra de olika toalettbestyren. Rent mekaniskt slog han vatten i handfatet, drog knifven öfver strigeln, blandade en essens, öppnade och stängde lådor, valde en halsduksfärg, knäppte och putsade. Det tog honom en dryg timme att kläda sig. Ofta häjdade han handen och sjönk in i någon labyrinttanke. Han tänkte ringa på Felix men visste i samma nu icke hvarför. Han tände i distraktion det elektriska ljuset och lät det brinna utan att se det. Han glömde skilja gardinerna för fönstren och gick slutligen ut utan sin klocka.

Det hade blifvit nästan mörkt. Landets vinter var inne och nu skulle det regna hvar

7. — Berger.98

dag. I den våta skymningen stodo de gröna gasljusen på stup i asfalten och spårvagnars signallampor blänkte

längs skenorna. I denna belysning gledo gestalter förbi som skuggor. Män i gummirockar och spanska målarkappor, kvinnor i makintoshs och österländskt draperade schalar. Statyernas granitsocklar dröpo af vatten, bronsfigurerna förlorade sig i mörkret. Det regnade icke, men blåste kallt, och uppe i bulevardträden lät det som pratande stämmor i en tunnel.

Vid hörnet af en bred aveny och en smal klostergata, där ständigt präster och munkar skymtade, låg kaféet. Där sutto alla kvarterets poeter och målare, artisterna på stipendier och mecenatförskott, författarna med förlagsanslag och journalisterna utan, dagdrifvarna med och icke med ateljé, och hela den kosmopolitiska hop som kunde vara en arabisk bondby eller ett polskt anarkistsamhälle. De spelade kort och bryggde absinth på sockerbitar, rökte dåliga cigarretter och ännu värre pipor, stötte med biljardköerna och läste tidningar. Värdens hundar och kattor gingo omkring och99

luktade och kyparna serverade och gåfvo evig kredit. Det kunde surra som i en bikupa därinne och det kunde grälas och slås i borden så serveringstallrikar och dominobrickor hoppade, men det kunde också blifva så underligt tyst som satt enhvar i ensamma tankar, och mindes öfver det gröna glaset sin ungdoms dröm om lyckans land och den blåa kust, dit han skulle dra med sin älskade.

Terrassen låg tom. Borden voro vikta under det våta tälttaket, hvars dukar smällde som segel, och i sanden flöt regnbäckar där ensliga sparfvar letade efter brödsmulor mellan korkar och staniolkapslar. Bakom en trädstam stod Eskilson gömd som en röfvare, och spejade försiktigt med hungriga ögon genom de immade rutorna efter en bekant som kunde gifva honom ett glas kaffe.

Hector tänkte på kaféets eviga kredit.

— Det är ett ställe för Eskilson, sade han.

Och han beslöt att taga in Eskilson, introducera honom, placera honom för återstoden af hans eftermiddagslif. I ett hörn vid kami-100

nen skulle Eskilson med tiden få sin orubbliga plats bland kaféets öfriga väggprydnader.

Hector tryckte en silfverslant i Eskilsons hand och sköt in honom genom glasdörrarna. Den lilla korpulenta värden stod nedanför kassapulpeten och bockade.

— Det är Eskilson, sade Hector, en världsberömd skandinavisk skriftställare.

Och vänd till den motsträfviga Eskilson som blifvit blodröd i ansiktet och hvars gula hårtestar reste sig som igelkottstaggar, sade han:

— Det är det berömda litterära kaféets ägare. Han talar tyska flytande och hoppas ni blir stamgäst så länge ni uppehåller er här på det stora stipendiet.

Eskilson stammade med ögonen stelt riktade på kassörskan, hvilken tronade på sin kateder likt en fet feminin Buddha och beskyddande smålog ned mot honom:

— Jag har aldrig fått något litterärt pris hvarken af akademin eller enskild förläggare. Jag kan nämligen inte skrifva vers som ingen begriper. Jag är en proletär. I Italien —101

Hector afbröt och öfversatte till den artigt leende värden:

— Herr Eskilson lofvar att komma hit hvar dag- JaS gratulerar er båda.

Därpå lät han Zeckin presentera Eskilson för en bajersk arbetarskald, hvilken för majestätsbrott, religionshädelse och uppmaning till osedlighet blifvit utvisad från München. — De två kommo genast i ett långt politiskt samtal och Hector satte sig hos den ryska professorn i matematik.

Sorlet steg och föll. De små hvita tallrikarna på hvilka hvarje konsumtionspris var utsatt, slamrade mot marmorskifvorna när uppassaren räknade samman det förtärda. Rösterna, som samtalade, ljödo på alla språk. Svenska, norska och danska blandades med engelska och tyska, och ryssar och japaner läto sina tungor löpa på

hemlandets mål. Där sutto också negrer, syrier, egyptier och kineser. Men alla beställningar och hälsningar gåfvos på landets eget språk. Spanjorerna och italienarna fyllde i med musikaliskt ljudande vokaler.102

— Das Leben ist eine Strafe, sade den ryska professorn.

Han såg tärd och utmärglad ut. Hans linne var halfrent och han var orakad. Den blå blicken flackade oroligt. Med en spelares nervösa rörelser flyttade han tändsticksstället af och an och läste oupphörligt halfhögt porslinskantens kininvinannons. Eller makade den blåa sodavattensifonen till och ifrån ka-raffen med fruset vatten.

— Har ni fått ny anställning ännu, frågade Hector utan att veta hvad han sade. — Han satt och tänkte på ett hem, han en gång haft.

— Jag har två elever. Och till nyåret har ministern lofvat — — —

Hector hörde icke. Han undrade om de, hvilka en gång haft honom kär, voro friska och hade allt godt och icke voro ensamma.

— Får jag en absint till, sade professorn. En sked klirrade i glaset och isbitarna rasslade i hinken.

Hector mindes en vän som nu var hans ovän. — Vi hade mycket gemensamt, tänkte103

han, och hade ofta roligt tillsammans. Jag hoppas det går honom väl.

— Das Leben ist eine Strafe, sade professorn.

Hector såg som i en dimma den långa väggsoffans alla ansikten. Där sutto de två norska målarna, gamla män med det röda bandet i knapphålet, hvilka voro dödsfiender och icke hade talat ett ord med hvarandra på femton år. Men hvarje dag hälsat förbindligt på hvarandras hustrur. Och där satt den danska diktaren bredvid den svenska skulptören. De träffades så dagligen i tio år men förstodo icke hvarandra. Båda talade några ord ut i luften, men ingen uppfattade hvad den andra menat. Så sutto de stilla samman och smuttade fredligt på hvar sitt glas.

Hagelsmiths Daudetprofil lutade sig öfver bordet mot en lomhörd norsk författare för att föreställa två landsmän.

— Två finska konstnärer, sade han, en bildhuggare och en målare.

— Äro de författare? frågade den döfve med pipande röst.104

— I Finland äro alla skalder, sade Hagel-smith. — Vi ha hundratusen skalder, som sitta och spela på kantele i själen.

Några lägre utländska korrespondenter stafvade mödosamt igenom dagstidningarna för att kunna öfversätta det viktigaste och sända hem som artiklar. En baron klippte silhuetter af sällskapet och en fet, slätrakad herre som såg ut som amerikansk . Christian science-missionär, men var skulptör och talade med kastratstämma, gick omkring och läste i händerna. En af damerna hade hunnit till sin fjärde absint. Hon log frånvarande och sim-migt. Hon var starkt berusad och tappade ofta sin cigarr. Askan låg som renmossa öfver hennes fläckiga, mörkgröna sammetslif. Plötsligt tog hon fel på glas och tömde lugnt den trötta löjtnantens visky.

— Das Leben ist eine Strafe, sade den ryska professorn.

— Äro de verkliga, dessa marionetter, tänkte Hector. — Att sitta år efter år i samma soffa och hata hvarandras åsyn... Att på slaget klockan fem opalisera drömdrycken och105

i fantasin minnas hvad man trodde det skulle blifva till — det som aldrig blef. Att minnas ungdomen...

Vid fransmännens bord satt poeten Paul, som aldrig tvättade sig. Han klippte och kammade sig icke, och det ramsvarta håret växte in i öronen som iglar. Den aldrig bytta skjortkragen satt limmad vid halsen. Bredvid honom stod en ursprungligen grekisk diktare, som blifvit berömd i sitt nya fädernesland. Han höll sig stram och någorlunda ren. Med handen i sidan för att rockslagets dekoration skulle synas, mönstrade han skarpt och närgånget genom en enorm monokel de unga norskornas urringningar och kolossala bröstsmycken.

En liten flicka kom in och sålde aftontidningar. Hon var mager och blek, men hade långa, ljusa lockar. Hennes nakna, smala, blåfrusna ben voro stuckna i grofva snörskor, som lämnade stora fjät i golfvets sågspån. Med klanglös, klagande röst upprepade hon från bord till bord:

— La Presse! — La Presse! — La Presse! Hector mindes sitt barn och gaf henne106

alla växelmynt, han hade i fickan. Hon svarade med ett svagt och undrande smil. Det kom litet blekrödt på de hvita kinderna. Hon såg ut som vårens och fattigdomens blomma, anemonen.

— Jag har en gosse, sade professorn. — Han skall icke bli matematiker.

Han drack ur sitt glas och tecknade efter ett nytt. Då vätskan började opaliseras fortsatte han att med de välvårdade händerna slå rytmiska rörelser, som anförde han en osynlig orkester. Han mumlade också några ord och algebraiska formler.

Kaféet började tömmas. Gästerna försvunno utan afsked. Hector lade märke till, att alla försökte få sällskap. En och annan, som måste gå allena, såg rådvill ut. Det var samma spår af fruktan, som hos en vilsegången i främmande terräng.

— Jag är inte riktigt klok, hviskade den urspårade matematikern. — Jag är litet på sidan af — ein bischen verrückt. Jag gör tecken i luften med fingrarna och säger underliga saker. Det betyder ingenting...107

Hector tänkte: är det någon som är klok? Hvad betyder det att vara klok? Das Leben ist eine Strafe, det är säkert.

— Jag orkar icke äta något, sade professorn och reste sig.

— A» revoir, sade Hector.

Ryssen kastade en skygg blick mot kassapulpeten.

— I går natt förlorade jag igen i Filatelistsällskapet. Vet ni hvad det är? Det är en vanlig simpel spelklubb dit alla världens skojare höra. Man plundras systematiskt. Men jag måste gå dit ändå.

— Jaså, sade Hector.

Matematikern log ett underligt leende. Han sade hemlighetsfullt:

— Jag har skrifvit fem band vetenskapliga arbeten som väckt uppseende och blifvit analyserade i Acta Matematica. När jag var yngre kunde jag sjunga bedårande. Hör!

Med spår af en vacker stämma och musikalisk daning sjöng han:108

»Ön revient toujours — toujours — — à ses premiers amours.»

Rösten svek när han gentog i stigande:

— à ses premiers amours...

Han slank ut genom dörren som en svulten och strykrädd hund.

Hector satt kvar. Efter hand hade alla gått. I ett inre rum åt värden tillsammans med sin familj den sena middagen. Kyparna stötte upp fönstren för vädring och slogo bort tändstickor och aska från borden. Deras handdukar smällde hårdt mot marmorn. Hundar och kattor kröpo under skinnsofforna.

Men Hector kunde icke komma sig för med att gå. Han satt som fastbunden. Soffans ryggstöd och ryggen blefvo ett. Då han satt alldeles orörlig, tyckte han sig känna hur han öfvergick till trä — blef en möbel. Känslor och tankar domnade, maskineriet stannade. I rummet bakom åt familjen. Han hörde deras knifvar, gafflar och skedar. Tallrikens ljud109

och glasets. Då och då en oförståbar mening, och så ett par höga skratt. I en spegel såg han en väggklocka. Men det var omöjligt att räkna ut hvad den visade. Förmodligen half nio. I spegeln såg det ut som half fyra. Allt var barockt. Genom glasdörrens åt gatan immade rutor tittade oförmodat ansikten. Det grå intet skingrades när någon

andades utifrån och i mörkret syntes ett hvitt ansikte med brinnande, svarta ögon, som blickade in i kafélokalen. Så försvann det hastigt och efter en stund dök ett annat upp, tryckte näsan platt mot glaset så det liknade en vanställd mask med ögon af porslin och hår af tagel. Andra sågo ut som drunknade och en var gul som vax. Det var främmande ansikten som spejade efter bekanta.

Till slut höll han icke ut längre. Det föreföll honom en minut — eller kanske var det blott bråkdelen af en sekund — som om visste han hvarken hvar han var eller hvem han var. Då blef han rädd och sprang upp och skrek till. Han hade utstött ett högt rop som om hjälp. Och två uppassare hade skyndat fram.110

De trodde han var sjuk. Emile med trubbnäsan frågade:

— Är monsieur sjuk?

— Ja, svarade Hector.

Han kände att han skakade i frossa.

— Då skall monsieur taga kinin i vieux calvados.

— Ja, sade Hector. — Han förstod icke ett ord af hvad kyparen sagt. Det lät som ett nytt språk.

— Och gå i säng.

— Ja.

Då han lade sin hand på skänkhyllan för att få stöd, kände han hur det ryckte i fingrarna. Och plötsligt hoppade handen till som en groda. — Jag måste ut i luften, tänkte han.

Han gick utan att invänta Emiles medicin och utan att säga adjö eller betala. Då han kom ut och hade gått ett stycke erinrade han fig betalningen. Han vände och märkte först då att han glömt rocken.

Detta samlade honom litet. Han rätade upp sig och gick med raska steg tillbaka. I dörren stod Emile.111

— Tack, jag är bättre, sade Hector i kylig ton. — Får jag min röck. Hvad är jag skyldig?

Det fanns ingen orsak att vara kort mot uppassaren som vänligt och deltagande betraktade honom. Men han kunde icke hjälpa det. Replikerna föllo som hade någon annan sagt dem. En annan, som han kände, och som brukade håna hans sentimentalitet.

*

Hector satt i den lilla restaurangen. Det hade tagit tredubbel lång tid mot vanligt att nå den. Först hade han gått blindt på mellan lyktor och omnibusar, längs trädgårdsmurar och annonsplank, likgiltig hvart vägen bar. Han mumlade för sig själf samma fraser gång på gån g:

— Det är likgiltigt. Allting är likgiltigt. Det är det samma — allt är det samma. Hela lifvet är fullkomligt betydelselöst. Man är en-som och därmed är allting sagdt. Sak samma hvad man gör. Hvarken det ena eller det andra betyder något. Du är ensam — det är slutsumman.112

Den nervösa ensamhetskänslan gaf honom emellertid upphetsningens energi. Han gick vidare som om det gällt ett viktigt mål. Men så stannade han. Ljusen hade blinkat törbi honom som kupéfönster. Plötsligt var det svart. Han hade nått ett illa beryktadt kvarter, det var icke långt till fästningsvallarna. På en gång kände han sig trött och önskade han åtminstone haft en käpp. Spårvagn kunde han icke förmå sig gå in i. — Det var ännu mer ensamt att sitta bland människor. Den känslan kunde han få riktigt stark i en fylld teaterparkett.

Och på återvägen, då han gick långsammare, grubblade han öfver detta.

— Alla människor äro lika ensamma, tänkte han. I stort sedt lida de alla af hvad jag kallar rumsskräck. Det är lifsskräcken. Därför slå de sig ihop för att dela den, förminska den, halfvera. Och det är naturligtvis det enda riktiga. Den ena hjälper den andra äfven när det ser ut att verka raka motsatsen. De komma ifrån tankarna pä tomheten. Men113

det är sant att det dock finnes människor som lida mer än andra.

Han drogs till det lilla matstället, där kvarterets studerande inom olika grenar brukade äta. Det var ändå bättre än gå in på ett vildt främmande ställe. Det var ett något.

— Djuren äro också ensamma och lida däraf, tänkte han så. Hur ofta hade han icke sett hundar som tydligt visat melankoli i enslighet. Och han log vid en tanke som vidare föll honom in: träd, buskar, blommor, kunde se ut som om de voro sorgsna när de växte ensamma.

— Ja, sade han till sig själf, jag har kommit så långt att det rent af förefaller mig som hade också döda ting ensamhetskänsla. Åtminstone kunna de få prägeln. — Ett ensamt och öfvergifvet hus. En kulle. Och möbler! Kanske mest möbler. Det är väl därför att de mer än andra ting formas för dagligt umgänge med oss. Ser man dem stå i ett stängdt rum, från hvilket ägaren rest, är det som om de grämdes. Ja, jag har i gamla antikvitets-

8. — Berger.114

butiker sett en soffa, ett bord, en gammal stol eller byrå, som sörjde ...

— Du blir en sådan där öfvergifven möbel till sist, sade han.

Och han fortsatte att tala i tredje person till sig själf, som hade han varit två, haft ett sällskap med hvilken han vandrade och tör hvilken han både beklagade sig och ondgjordes.

Det märkliga var att denna andra svarade, tröstade, satiriserade, talade kalla ord och förnuft, gjorde honom starkare. Det var en dubbelexistens, men samtidigt medveten. Han visste godt att den fanns och tydligast när han var som ensammast. Då var det som vore han dock icke ensam.

Nu som förr lugnade detta tal till sig själf. Hector kände ångesten lägga sig som en aftagande vind och det blef svalt i hjärnan. Han slog minnen och ansikten åt sidan, de sjönko åter ned i dimma och han kunde klart iakttaga de förbipasserande.

Kring en stor öppen plats lyste det från småkaféernas fönster. Och i midten reste sig som en mäktig bergskontur mot natthimlen sta-115

dens skönaste monument: det sårade lejonet. Väldigt och imponerande i sin storslagna enkelhet, samladt det blickar och tankar, drogo dem med in i blockets fasta form och gaf styrka lugn och kraft. Hector hade stått en lång stund framför bilden och glömt alla små individuella sorger. Därpå hade han gått en bulevard: rakt ned och ändtligen nått den lilla restaurangen.

Nu satt han där.

Det var ett långt hvitt rum, med en aflång alkov — icke olik aktersalongen på en ångbåt. En trång dörr förde till en smal och mörk passage, som ledde till köket och ett par små bakrum, icke större än garderober. Dessa små hvita hål fylldes hvar afton af hungriga gäster, hvilka sutto i knä på hvarandra för att få rum vid de små borden. Det luktade ständigt mat härinne, olja, fisk, frukt och omelett. Ägaren, en ung kock, lagade själf all maten och hustrun satt vid kassan. Leverantörerna, slaktaren, bagaren, grönsakshandlaren och fiskmånglerskan, kommo och gingo, kasserade in och hälsade på stamkunderna. Tvättmannen räknade upp116

sina servettpackor midt på alkovbordet och fönsterputsaren drack ett litet glas i självfva ingångsdörren. Vissångare och gatmusikanter kommo ända upp till fönstren och krymplingar och tiggare trängde sig in mellan borden. När artisterna och deras modeller voro fattigare än vanligt skrefvo de på en liten lapp sin skuld och den träddes på en nål hos värdinnan. Hon hade fem sådana staplar af skuldsedlar på den lilla hvita katedern.

Hector mindes legenden. För många, många år sedan, då den gamla värden, som varit någon handtlangare under den stora köks-chefen hos Napoleon III, gick omkring och småpratade mellan grytor, stekpannor och artister, studerade äfven en ung amerikan konst i kvarterets berömda skola. Han var mycket fattig och det var svårt ibland med betalningen. Men han fick kredit som de öfriga. Det blef dock sämre och sämre. Han försökte äta det minsta möjliga och alltid det billigaste, men det hjälpte icke. Summan steg oafbrutet vid kassan. Han tordes icke mer117

addera ihop den i hufvudet. Den belöpte sig till slut upp i tresiffrigt tal.

Så blef han plötsligt borta en dag. Och han var borta ett halft år. Då mötte värden honom händelsevis en afton i ett helt annat kvarter.

Den stackars artisten kände sig nog illa till mods. Men källarmästarn hade endast lett fryntligt och frågat hvarför han icke mera kom och åt hos honom.

— Jag törs inte, hade så den fattiga målaren svarat, jag är ju skyldig så mycket pengar hos er. Och jag ville icke drifva det ännu längre — det är nämligen alltjämt lika dåligt...

Då hade värden förklarat att det gjorde ingenting. Endast han ville fortsätta att äta hos honom. Att däremot blifva borta kunde han icke med.

Och så kom det sig att främlingen på nytt åt på kredit en lång tid — visst ett par år, och det tresiffriga talet hos värdinnan blef fyrsiffrigt fastän artisten mest lefde på soppor, bröd och hvita bönor. — Och en dag var han118

åter borta, men denna gång på allvar, ty han hade återvändt till sitt land på en kreatursångare, när han till sist insett att konstens gyllne gallergrindar för honom alltid skulle förbli slutna.

Men många år efteråt, när hans namn var glömdt i den lilla artistrestaurangen, kom ett bref till värden, som blifvit litet gammal och korpulent, och brefvet var från den fattiga konststudenten.

Han var icke längre fattig — och han var icke heller längre artist. Han var handtverkare, men hade fått helt oförmodadt ett stort arf. Och nu sände han en check på tiodubbla summan af det fyrsiffriga tal, hvilket stått skrifvet en gång på små lappar i den hvita kassapulpeten hos Madame.

Sedan den tiden lefde legenden och många lefde på den. Den gamle köksmästaren gaf sin dotter till underkocken och flyttade ut på landet. Och det unga paret fortsatte rörelsen i de små hvita lådorna och höll traditionen i ära och väntade hvar dag ett underbart bref från Amerika.119

Hector satt vid det långa bordet i akter-alkoven. Han var den enda gästen, alla hade längesedian ätit och gått. Nu åt familjen och tjänstefolket, samtidigt, men vid hvar sitt bord. Kocken i hvit mössa, som satt långt bakåt och på sned öfver den svarta luggen. Han hade muntra spelande ögon och rullade cigarretter mellan rätterna. Hustrun, ung och naivt kokett, lade för, blandade såsen, tillredde salladen och skalade frukten. Den Lilla dottern, en docka med långa, ljusa lockar, höll den stora, feta huskatten om halsen. Och mannens föräldrar, som voro på besök, sutto bredvid hvarandra. Gumman såg beundrande på sonhustrun och gubben stafvade igenom en aftontidning.

De unga flickorna — uppasserskor och kökspigor — pratade ogeneradt vid långväggens bord. Den som hade kvällens tur att servera delade ut bröd och vinglas. De diskuterade sina älskare och veckans frikväll.

Det långa bordet i alkoven var öfvergifvet. Men det visade ännu tydligt hvar alla de suttit som nyss befolkat det. De skrynklade servetterna, de tömda buteljerna, det fläckade duk-120

tyget, brödsmulorna och tallrickarnas matrester, skvallrade om hvar kunds ställning och smak. De tomma stolarna stodo ännu halft vända mot hvarandra, som konverserade de, knifvar och gafflar lågo nyss släppta ur lefvande händer. En kvarglömd aftontidning, en ser-vettring, ett band, en nypa tobak eller en tändsticka gaf klaf åt gissningen.

Och som Hector åt sin halfvarma portion, togos de tomma platserna åter i besittning. Han var icke längre i främmande land utan hemma. Därborta ljöd ett annat tungomål än hans, men vid det afätna bordet talade skuggorna hans hemlandsspråk. Där sutto familj och vänner, kamrater och släkt, som de en gång suttit vid hans hus' härd. Lampan brann varmare och duktyget blef rent, vänliga händer räckte brödet och saltet, någon spelade och sjöng en gammal melodi och utanför fönstren steg konturen af en hel stad, öfver hvars kyrk-spiror sju stjärnor lyste på natthimlen.

Men bilden bleknade och svann, liksom de han mindes tröttnat och blifvit borta då han icke hade mer att gifva. Och han satt vid121

ett söladt bord, med tomma stolar, med tömda och fingermärkta glas, bland affall och skulor. Det yttre blef öken, när det inre blef tomt. Kvar var endast orena aftryck och fläckar.

En dimma fördunklade synen. Han dolde sig bakom den flottiga matsedeln, hvars hekto-graftryck klibbade som sås. Nyss hade han icke känt ensamheten, de hade varit två som talats vid, då de gingo ned till restaurangen, och kallat hvarandra för du. Han hade känt att en ensam icke är så ensam — men nu var allt meningslöst igen. Hela lifvet en trasa. Den som kunde alltid vara kall och resonera med sitt förnuft, den var icke ensam. Men han kunde icke — endast ibland.

Och dessa ständiga omkastningar från höjd till djup, i svart och i sol, togo de sista nervkrafterna. Man skulle icke hafva nerver.

Hector såg bort till familjehörnet. Gruppen drack svart kaffe och konjak. De sutto som hade en målare arrangerat dem. Värden hette Leduc. Och därför kallades den lilla vackra hustrun med sitt lustiga pjerrotleende för Madame la duchesse. De sågo nöjda och122

lyckliga ut. De gingo helt och fullt upp i sitt yrke och de visade fullt förtroende mot kundkretsen. Hvar gäst skref själf sin nota. Det var bruket, och skulle någon gång ett underslef begås, var Hector säker på att ingen nerv-kris inträffade. — Han önskade att han var herr Leduc i hvit kockmössa och med fingertopparna saffransgula af cigarrettrullningen.

Hector lät kökspigan blanda rödbettssalla-den. Han lagade den bättre själf, men det gaf en sista illusion af att någon beskäftigade sig med honom. Och äfven kaffet bad han flickan hälla upp och sockra.

Han satt länge och såg midt på den hvita väggen med blinda blickar. Han kände tomrummet växa, det kom inifrån, en förtärande saknadiskänsla som steg ur djupet af hans hjärta, fläkte upp bröstet som ett par dörrar och bredde sedan ut sig, svepte kring och flöt om i rymden. Och det var tomt rundt om.

Så reste han sig då han kände något brännande hett droppa från kinderna. Och gick

hastigt på det de icke skulle se hans ögon. *123

Det blef en underlig vandring hem till hotellet.

Gatorna lågo öde och månen lyste mellan skyar som snabbt flögo lindor det höga hvalfvet likt stora svarta fåglar. Alla portar voro omsorgsfullt låsta, butikdörrarna tillbommade och skyltfönstren täckta af luckor eller fällda järnblecksridåer. Våningarnas rutor hade gardinerna väl dragna innanför och glaset reflekterade iskallt månens strålar. Här och där kunde en purpurstrimma lysa varmt, och högt upp i ett vindsfönster brann en ensam orangeflamma. Asfalten gaf genljud under fotstegen som ett håligt källareko.

Hector gick med händerna i fickan. Han såg sitt hotellrum, stelt, kallt, allt lika som då han gick ut, endast städadt enligt evigt samma princip — vattenkannan fylld, karaffen fylld, ett hvitt täcke på sängen, stolarna makade till rätta, gardinerna ordnade. — Han frös vid tanken.

Icke en människa att se! Långt bort korsade i susande fart en elektrisk nattspårvagn bulevarden. Den var tom, lyste till, det gni-124

strade om hjulen, och så var den borta. Litet därefter kommo två polismän, sida vid sida, de rökte cigarretter och gingo långsamt, insvepta i sina halfkappor, längs husväggens skuggrand. Och under trädens mörker följde ännu ett par vakter på cykel. Ljudlöst och utan lanternor gledo de fram som skuggor. Pedalerna klirrade icke och luftringarna löpte lätt öfver asfalten. Icke ett ljud och intet ljus från de smygande spökena. När de passerade en lykta glänste ett par uniformsknappar.

Och Hector frös alltjämt. Hans hjärna frös och tankarna stelnade. Hjärtat darrade af köld, en ishand kramade det. Då rann blodet ka lt och huden krympte i knottrigt gåsskinn. Han afundades tiggarna som sofvo på dubbelbänkarna. De lågo där två och två — kamrater i köld och trasor.

En röd lykta brann under tälttaket till en krog. Det var tecknet på att tobak och frimärken såldes där. Hector gick

in och köpte en cigarr. En soldat stod och skref ett vykort vid disken.

— Jag borde också skrifva ett vykort,125

tänkte Hector. — Sända en hälsning, en vänlig hälsning... Det är roligt få bref, som säga något vänligt. Det är goda tankar, födda kanske i ögonblickets flyktighet, en stämning bara. Men de gå genom luften och öfver haf och under jorden och komma fram som en varm handtryckning. Då känns det för minuten godt och inte så tomt och bortglömdt. — Se, säger det meningslösa lilla kortet, här är en som kommer ihåg dig och tänker väl och vänligt... Och af så litet blir det ljusare.

Men Hector hade ingen att skrifva till. Då han tänkte efter fanns det ingen. Han erinrade sig med bitterhet de otaliga hälsningar, han slösat med, utan att någonsin hvarken få eller fordra ett gengäldande. — Nej, det var ingen, som var längre värd ett frimärke.

Han snoppade cigarren och tände den. Krogvärden betraktade honom intresselöst. Hector önskade att säga något, men mannen såg afvisande ut. Han ordnade litet med de indigoblå, de ockergula och de kappröda cigarrettpaketen. Därpå rörde han om med horn-126

skeden i en snusburk och började slutligen skölja glas under zink- och mässingsdisken.

Då föll Hectors blick på en bunt käppar i ett rörställ. Han mindes att han tidigare halft önskat en käpp och ehuru han hade flera stående i hotellet valde han ut en vanlig, simpel imitation af engelsk walkingstick. Den kostade icke ens en franc.

Utanför butiken höll kastanjeförsäljaren på att packa in för natten. Det var släckt i den lilla kolugnen och säcken med de ostekta kastanjerna var tillknuten. Hector köpte en liten påse af de sotbruna och varma frukterna, blott för att höra månglaren säga tack och godnatt.

Så gick han vidare. Vid ett hörn frågade en främling honom om vägen. Han kunde knappast urskilja mannens form och ännu mindre hans utseende inom en vid gummikappa med kapuschong, men det var en människa som tilltalade honom, och han var tacksnam för rösten i den ensamma natten. Han drog i det längsta ut på samtalet, utpekade noga gatukorsningar och avenylinjer, följde honom en127

bit och tog honom slutligen i hand som hade det varit den främmande, hvilken gjort en tjänst, och icke tvärtom.

Längre fram mötte han en kvinna. Hon log inbjudande och ropade vünligi ett god afton. Han kände sig ödmjukt i skuld för hennes tilltal och för ögats uppmuntran. Det var en blick — och det gjorde detsamma hvarifrån den kom och att den endast var en yrkesgest.

Ännu längre upp bad en tiggare om almosa. Det var också en varelse. Och då han därefter kom att snudda vid en förbi-skyndandes armbåge, blef den brådskande beröringen i all sin flyktiga tillfällighet till en känsla af kontakt, som han tyckte sig böra vara nöjd, vara glad, vara tacksam för.

Nu hade han en lång sträcka bulevard kvar. Månsken och lyktljus flöt samman öfver asfalt och träkubb, men förhärskande var den flera meter breda och djupsvarta skuggranden från vänstersidans husrad. Vid ett träd med ett tillslutet stånd, en tidningskiosk eller telefonkur, kom en mager och öfvergifven hund fram. Den sänkte strykrädd hufvudet och slokade128

med svansen. Då Hector vänligt lockade blef den vild af glädje. Den tog några famlande språng, viftade, dansade och lät de bruna ögonen lysa. Därpå följde den tätt efter honom, ängsligt spejande efter hans rörelser, i ångest att bli bortvisad.

— Jag tar den med mig, tänkte han. — Det är ett sällskap. Det har jag gjort många gånger. Den får sofva på skrifbordsmattan, och på morgonen får den mjölk och socker och skorpor. Kom bara, stora, stackars hunden! — vi få ty oss till hvarandra...

Men vid ett hörn var den plötsligt borta. Den hade funnit ett spår i mörkret, som den trodde sig bättre känna, eller blifvit skrämd, och så var den försvunnen i natten.

— Jag har cigarren, tänkte Hector, den är ett sällskap. Jag tror att det är därför, vi röka. Icke för tobakssmakens skull, utan för att det är en kamrat, en följeslagare. Se vi icke röken, smakar det ju icke, det veta vi alla. Men annars blir det något lefvande, som vi förbränna, som värmer och ger lust, i det vi förinta det — alldeles som med vänner.129

Cigarren brann till sista stump. Han nändes icke slå af askan. Glödringen skimrade som blinken från en röd stjärna.

— Jag önskar en figur dök upp, mumlade Hector, någon som bad om eld. Det är ett sådant vackert frimureri, människor emellan som röka. Det nekas aldrig af någon. En gatans tiggare kan bli betjänad af en guldbuk och tvärtom.

Men cigarren tog slut. Den sista fuktiga, tuggade stumpen, icke större än en tumnagel, måste slängas. Ännu på asfalten glödde den ett god natt till den ensamme.

Käppen smällde mot trottoaren. — Klick — klack — kluck. — Jag — är — med. Den enkla kryckan rundade sig som ett finger i handen.

— En käpp är något, tänkte Hector. — Ett sorts sällskap. Alla tiders vandrare ha användt den. Den går med och hjälper till, försvarar, deltar, man håller den i handen... Och handtaget blir varmt — träet liksom utstrålar värme.

Vid en annonspelare stannade han.

9. — Berger.130

Genom de sista kastanjelöfven sken lyktljus med bizarra skuggschatteringar på teaterplakaten. Han läste världsberömda namn och inbillade sig vara i rapport med dem. De liksom samtalade med honom och sade i trycksvärta:

— Här ä' vi. Du känner oss ju och ser att vi finnas kvar.

Men bulevarden låg tom och månen lyste som på en kyrkogård.

Då han svängde vid observatoriets trekant, brann ännu ljus i hörnkaféet. Alla gäster voro gångna, uppassarna sofvo i sofforna. Endast ute på terrassen stodo bord och stolar som förut. De gapade tomma, här och där var hop-plockadt en laddning tömda flaskor och glas. Midt på träestraden satt en ensam man. Hector stannade.

Det var den gamla målaren. Hans stora vackra hufvud med det hvita patriarkskägget var böjdt mot bröstet. Han sof.

— Hur underligt, tänkte Hector. — Nyss har han haft rundt om sig sina vänner, de uppväxta barnen, sin hustru, gamla kamrater131

och andra. Nu ha de alla gått. Man kan ännu se hur de varit grupperade under samtalet — stolarna stå i krets. Men nu är han ensam och höstlöfven blåsa kring hans fötter. Alla ha lämnat honom åt natten och gått hvar och en till sitt...

Den gamle satt äfven i sömnen lugn och värdig. Hans svarta redingote var korrekt till-knäppt och det hvita skägget strömmade ned öfver dubbelslagen, några strån höjdes och sänktes kring det röda ordensbandet. Den höga hatten, litet gammal och slitglänsandie, hade han tagit af och ställt bredvid bordeaux-glaset. På en packe tidningar låg hans glasögon, och en massiv käpp med ett ofantligt hufvud lutade sig vandringstrött mot hans knän. Han liknade på en gång ett godt barn och en öfvergifven gammal gud.

— Förskräckligt, mumlade Hector. — Det är hemskt — lifvet. Alla människor äro ensamma. De gamla därför att de icke få de unga med sig, och de unga emedan de icke nå de gamla. — Men kyrkogården samlar dem alla. Ja — ännu medan de lefva!132

Han sneddade torget. Månen rullade som en silfverboll ut och in i fläckmolnen, som lågo strödda som bläckplumpar på ett ljusblått läskpapper.

Helt nära hotellporten greps han af fasa. Han önskade att kunna gå hem till någon hvem som helst, och ligga hur dåligt som helst — på en soffa, en brits, ett ateljégolf, hellre än behöfva beträda cellen däruppe. Polisstationen förekom honom bättre. — En konstapel — en fånge, förbrytare — en människa ...

Vid själfva dörren ryckte han till. Något skubbade mot hans ben. Det var Zezette. Hon krummade och spann. Hon sköt rygg och fick puckel och låtsade vara en kamel. Svansen stod rakt upp och slog bukter som röken från ett talgljus. Hon trampade med tårnas små kuddar och spände klor och strök hufvudet på sned så öronen vekos likt blomblad. — Surr — surr, spann Zezette. Då han strök den mjuka ryggen gnistrade det om fingerspetsarna.

Men då Hector öppnat hoppade hon vigt undan och var borta i hallens skuggor. Han133

lockade och letade, men Zezette var betjänad och önskade intet mer.

Från portvaktslogen kom regelbundna snarkningar — två par. Ett hårdare och manligt, det andra mera dämpadt och utdraget. Det lät som sof fyra därinne.

Vid skåpet med facken och ljusen blundade han. — Kanhända finns det ett bref — ett brefkort — ett korsband? Måhända ett visitkort — någon som sökt mig--

Men då han såg upp fann han genast att det lilla båset som bar hans nummer var tomt. Rundt om stodo stuckna tidningar och tidskrifter, alla möjliga postmeddelanden, till och med reknotiser och värdeaviser — polska, ryska, spanska, engelska och norska. Men i hans eget bås var det endast mässingsstaken med det halft förtärda stearinljuset och dörrnyckeln med ring och sifferplåt.

Han började uppstigningen så tungt som ledde trappan till en schavott. På ett af stegen låg en tappad ros. Fladderskenet från staken föll på den lilla blomman men Hector tog icke upp den. I stället satte han klacken hårdt134

på det skära höljet — det var en oredig tankesammanställning i hans trötta hjärna att någon trampat hårdt och föraktfullt på det bästa och mjukaste i hans känslovärld, och att han gaf tillbaka, lika mot lika, i det han trädde tungt på en tappad ros.

Genom en halföppen dörr såg han den gamla ensamma karmstolen belyst af månen. I sin stumma stelhet tycktes den fylld af minnen som den frysande grubblade öfver. Och Hector skyndade på — han började frukta för sin fantasi som monomaniskt rörde sig kring det ständigt enahanda.

Då han öppnat sin dörr vred han upp det elektriska ljuset öfverallt — i taket, i toalettrummet, på nattduksbordet. Därpå värmde han hastigt en liten skvätt vatten och tog två gram veronal.

Under det han klädde af sig, sökte han låta bli att tänka. Men det hjälpte icke att ögonen ändå såg blixtskymtar af det hatade och fruktade hotellrummet. Skrifbordet, som stod som han lämnat det, med pappersknifven mellan en boks sidor och två cigarrer på sned135

i en askkopp. Kofferten med alla hotelladresserna och tåglinjerna och sista tullens krit-märke.

Men så kom han i säng. Han tordes icke släcka ljuset genast. Länge låg han med den heta globen i hand till dess det brände. Och sedan då endast bordets lampa brann sträckte han ut handen och klappade den strålande glasklockan och sade:

— God natt, kära ljus. Du är bara en maskinprodukt, men du är när mig och lyser. Kära döda elektriska ljus, det är väl att jag har dig!

Narkosens dvala nalkades. Då släckte han. Och i mörkret tyckte han sig vara ensam i en stor och öde rymd utan fotfäste eller hufvudgärd. Med en nervös snyftning öfver sin egen blödighet steg han upp.

Hector tog käppen, han köpt, och som följt honom hem, och lade den bredvid sig i sängen som en kamrat. Han somnade med armen om den.

*136

Månen kastade skuggan af salongsfönstrets kors öfver mattan. I den blanka strimman rörde sig något.

Det var Jacqueline.

Mödosamt och långsamt kröp den lilla sköldpaddan snedt öfver rummet. Hon var på väg till hörnets flygel för att i dess svarta spegel speja efter bilden af den gångna Gold. Ögonen hade i det kalla ljuset ett uttryck af underlig och ofattlig sorg.v.

Jag har icke på länge sett till Hector och det gläder mig. Hans förbannade sentimentalitet är ju nästan fnoskighet och ju mindre jag hör af den, dess bättre mår jag själf. Dock kan jag icke neka till att hans sällskap en lång tid var mig behagligt — ja, äfven hade, så löjligt det må låta, ett godt inflytande. — Mitt temperament är ju så olika.

I går kväll var det spökafton på hörnkaféet. Jag gick dit för att slippa sitta ensam — det blir långsamt i längden att läsa utmärkt litteratur. Och de engelska detektivromanerna har jag strängt reserverat uteslutande till nattlektyr. De ge åt tankarna ett sällskap, hvars värde är lika med noll och likväl just därför dyrbart: man minnes ingenting.

I hotellfönstret midt emot mitt eget, åt138

gården, såg jag Odette städa. Hon bäddade den stora sängen. Men Felix hjälper henne icke mer. Han gör sin del af sysslorna ensam, antingen före eller efter hennes arbete.

Gästen däröfver är visst en amerikan. Plötsligt öppnades dörren och han kom in. Först promenerade han några slag fram och tillbaka mellan stolarna och bordet, under det Odette alltjämt fortsatte sin städning. Så blef han stående och betraktade henne. Därpå gick han raskt fram till flickan och omfamnade henne. Hon stod stilla. Han omfamnade henne på nytt och kysste henne. Hon gjorde intet motstånd. Så blef han djärfvare och närgången. Men hon lät honom hållas. Jag tror de icke växlade ett ord. Slutligen kom han fram till fönstret och drog nèd gardinen.

I trappan mötte jag Marcelle. Hon var förändrad på något sätt. Ögonen voro större och brunno till då de mötte min blick. Hållningen var också en annan, något utmanande. Det såg ut som spände hon ut brösten. Midjan var ännu smalare än förr som hade hon snört in sig i en låg korsett. Det var något nytt139

och konstladt och jag hade intrycket af att hon var sjuk, hade feber.

Zezette rusade på mig i hallen. Hon hade lurat bakom en gardin. Hon spände klorna i mitt ben och kastade sig på rygg och bet i stöfveln och trummade med bakfötterna. Då jag gick jamade hon en liten råmning och slog förargad med svansen. — Från köket, hörde jag fru Pelican förbittrad beklaga sig öfver två servetter som fattades i tvätten.

Ute regnade det. Ett iskallt regn som små pärlor. I gränden till kyrkan stod en gatflicka och grät. Hennes vän lomade omkring i små cirklar. Han hade mössan djupt nere öfver den låga pannan så att lockarna hängde ned i ögonen. Kragen var uppfälld och båda händerna djupt i byxfickorna — slidknifven syntes under kavajkanten. Han gick upp tätt till henne och gaf henne ännu ett knytnäfs-slag. — Inne i kyrkan spelades orgel.

Kaféet var fylldt. 1 tobaksröken hängde gaslågorna som apelsiner. Spegelväggarna återkastade ett virrvarr af hufvuden, hattar, peruker, nackar och likbleka, uppåtvända an-140

sikten. Sifonerna hväste som ormar och de tjocka kaffekopparnas smällar mot faten läto som tärningsslag. På små gröna dukar spelade kvartetter kort och vid fönsterborden hade ryssarna på en gång bräde-, schack- och dominobrickor i full gång. Starkt parfymerade kvinnor stego upp och kommo ned i ständig växelström längs trappan till första våningen, där de gemensamma toalettrummen lågo.

Vid kaminhörnet satt mitt sällskap. Det var en sällsynt kompott. Alla spökmänniskorna voro där och de raraste exemplaren ur menageriet. Det var åtta olika nationer och de flesta af dem voro genier och alkoholister. Men det fanns också nykterister, spiritister och vanliga humbugsmakare. Tre af de yngsta och vackraste damerna hade hundar med sig, och en spansk artist, i svart sammetskappa med eld-rödl foder, hade medfört sin apa, José — uppkallad efter Echégaray. Dessutom dåsade värdens två angorakattor på en pälskrage i själfva soffvinkeln. Och

allt som kan tänkas drickbart mellan himmel och jord, stod i fantasifulla flaskor på bordet.141

— Jag skall nu säga farväl, hörde jag Eskilsons röst långsamt och tydligt förkunna. Och därpå följde omedelbart en suck från den ryska professorn:

— Das Leben ist eine Strafe...

Klingenberg, som föreföll nykter, lät sina

stora diamant- och safirringar blixtra öfver bordet. På sin godmodiga och sjungande finsksvenska dialekt sade han:

— Jag har ju antagit dig till sekreterare, Eskilson! Hvarför kom du inte i dag klockan tio, som det var uppgjordt?

Eskilson blef kräftröd ända ned på den ärriga och sol- och väderbarkade halsen. Ögonen stirrade och hela ansiktet ryckte i fåror och skrynklor. Han ansträngde sig till det yttersta att svara i värdig form. Efter många stamningar sade han, artikulerande som i en profpredikan:

— Den fattiga vagabonden hafver inga klockor. Den rike mannen ser på sitt dubbel-boetterade guldur, men proletären får titta på kyrktornen och solen. Icke heller hafver han lyxautomobiler att fara i. Jag var nere i staden142

för att snåla till mig en bit mat hos en rik procentares son, som tror att han är akvarellmålare. Jag hade inga penningar till omnibus. Jag fick gå. Vagabonden åker icke. Då kan man i en världsstad misstaga sig på tio minuter. Men klockan tio minuter öfver tio förmiddagen, stod proletären i millionärens vestibul. Och då kom en lakej och körde ut honom, och sade: drag åt helvete! Baron Klingenberg får icke störas. Han sofver.

Eskilson tecknade med fingrarna i luften som en epileptiker och såg ut som hade han hallucinationer. Stora svettdroppar sprungo fram ur det ljusa hårfästet.

Klingenberg nöjde sig med att generad mumla:

— Hå, inte tror jag nu att det är sant...

Samtidigt stack han ett litet guldmynt i Eskilsons hand.

1 detta ögonblick uppstod ett slagsmål mellan två modeller om Zeckin. Den ena flickan, en vacker baskiska, drog ut en hattnål ur sin gigantiska hatt och försökte genomborra en liten fransyska med saffransfärgadt143

hår. Denna åter fällde upp en liten pennknif och skar baskiskan i armen. Vänninor skilde dem åt och Zeckin formerade småleende sin blyertspenna. Med pannlocken öfver ena ögat började han därefter lugnt teckna ansikten och händer på små blocknotes.

Eskilson tinade upp. Han meddelade hviskande till en af fruarna sina erfarenheter af barnskötsel i Italien. Under tiden drack han kaffe, åt hårdkokta ägg och skinksandvviches, samt rökte de små svarta demi-londres-cigar-rer som stodo i en nickelvas. Klockan slog half elfva och nya figurer trängdes in mellan de tätt bänkade gästerna.

Harrison, målaren, var berusad. Han envisades att sjunga för en blond norska. Hon försökte lära honom att uttala hennes namn:

— Janna, sade hon, can't you say Janna?

Och Harrison, dreglande visky i skägget,

babblade idiotiskt leende:

— Why — certainly — Janna — I love you, Janna ...

Jag ser på alla dessa pratande och lyssnande varelser. Som de nu sitta tyckas de bilda144

en syskonring, en vänskapskrets. Men hos hvar och en lurar den oundvikliga isoleringen. De äro fösta samman fem minuter i en vänt-sal under uppehållet mellan tåg som gå åt världens alla väderstreck.

— Skål, Eskilson!

— Skål. Nu reser jag snart. Jag kan icke gå på bulevarden.

— Hvarför det då?

Eskilson drog efter luft. Han kämpade med osynliga hinder och pekade ut i luften. Därpå talade han:

— När jag går på bulevarden blifver jag öfverkörd.

— Hvad för något?

— Jag blifver öfverkörd. Antingen kommer jag att dö i ett landsvägsdike eller också blifver jag öfverkörd af en automobil. Jag hatar dem. Chaufförerna sikta efter mig. I dag såg jag hur en elegant dam sade åt sin chaufför att köra öfver mig. Det var i sista stund jag hann hoppa upp på trottoaren. Detta är ingen inbillning. Dessa lyxmänniskor måste ha retning för sina nerver. Och då köra de145

öfver folk. Men de töras icke köra öfver välklädda och välfödda herrar af öfverklassen. Men då de se en stackars fattig sate som mig så köra de öfver honom. Ned i smutsen med honom bara!

— Nej, men —

— Jo, säger jag! Därför reser jag. Jag reser till Genève. Jag hade tänkt resa i dag men då hade jag blifvit arresterad som mördare.

— Hvad!

— Jag hade i går tvättat mina kläder — två skjortor och två par strumpor och två tröjor och fyra näsdukar. Jag tvättade dem själf i handfatet. Men de torkade icke på natten. Då tordes jag icke resa på morgonen. Därför att om jag packat ned dem i nattsäcken våta, så hade man vid tullvisitationen trott att jag begått mord och försökt att tvätta på tåget. Då hade jag blifvit arresterad och aldrig mer hörts af.

Eskilson stirrade på mig. Hans läppar ryckte under den halmgula hängmustaschen. Utan öfvergång tillade han:

10. — Berger.146

— Nu har jag skrifvit en lång dikt mot de svarta. Men den blir aldrig tryckt. Blir den tryckt så är det någon som stjäl den och sätter sitt namn inunder. Då går det an att skrifva mot prästerna. Det gjorde för resten mig detsamma bara jag fick litet betalning. Men det får jag aldrig. Jag har skrifvit flera hundra nykterhetssånger och artiklar som gjort en annan rik, inen själf har jag fått intet. Jag skulle skrifva hvad som helst åt ett berömdt namn om jag fick en hacka med.

Nere vid dörren spelade en trasig och förryckt italienare handklaver. De brustna tonstumparna ljödo som hackiga flickskratt. Och ibland kom torrhosta emellan.

— Hvar är spökhistorien ? frågade den danske skalden. Han såg ut som en liten satyr-grinande vingud.

— Där är Kleopatra, sade en bildhuggare och pekade på en modell.

— Nattens drottning, rättade Jakob.

Plötsligt blef diet uppståndelse. En polack

hade rest sig upp och hällt några droppar ur en medikamentsflaska i sitt ölglas. De om-147

kringsittande trodde att lian ämnade begå självmord och försökte hindra honom att dricka. En lång och hetsig förklaring följde. Skulptören, som spådde i händer, begagnade tillfället att närma sig den svenska författarinnan.

— Jag tror endast på en medicin, sade han med sin falsettstämma. — Det är sur mjölk. Jag har flera buteljer med sur mjölk. Vi veta att alla sjukdomar uppkomma af infusionsdjur som taga människokroppen i besittning. Mjölken är också full med osynliga djur. Men de äro oskadliga för organismen och mycket starkare än de andra infusionsdjuren. Om man nu dricker sur mjölk förtär dens infusionsdjur de andra infusionsdjuren. Jag har

exempel på att infusionsdjur i magen —

— För guds skull låt mig slippa, mumlade författarinnan.

En gulblek dam, som liknade en dödskalle med pincenez, sade helt omotiveradt:

— Jag tror på andar. Jag tror också att inan kan på afstånd döda en person genom vissa manipulationer.

— Kan ni tänka er, hviskade skulptören till148

författarinnan, att hon dansar orientaliska danser med mässingslock?

— Och pincenéz?

— Ja.

Ett skugglikt och lidande utseende skymtade några ögonblick öfver en axel. En kvinnoröst fladdrade ut i sorlet:

— Jag har hvar natt besök af en skriftställares ande. Vi voro förlofvade innan han dog.

Italienaren med dragspelet hade fått vin att dricka. Han grimaserade och krumbuktade till sin musik, tog några klumpiga danssteg och svängde omkring. Det var en vals af Métra han spelade — La Vague.

Den gamle norske målaren såg upp från sin tidning. Han sade:

— Det är ju spökafton i kväll. Spöken ser jag nog af — men hvar är spökhistorien ?

Och hans landsman, diktaren, som var lom-hörd, och konfys som ett jättebarn, spratt till af nervositet och hviskade med flöjtstämma:

— Ja, ja, berätta någon någonting — bara jag slipper.149

— Du har lofvat, sade Hagelsmith.

— Nej, men jag kan inte. Jag har sett en antik pendyl i dag och en gammal italiensk madonna. Nu funderar jag bara på hur jag skall kunna få köpa dem. Det är hos den där gamle antikvitetshandlaren vid hörnet af Bonaparte och kajen. Men stipendiet räcker icke.

— Das Leben ist eine Strafe, suckade den ryske professorn och skref en triangel i luften.

Jag skålade med Hageismith som drog i sitt Daudetskägg och leende såg sig omkring i kretsen. Han tände en cigarrett och sade:

— Nog kunde jag berätta en heinsk och förfärlig historia ...

Men Van Tassel hade förekommit honom. Den unge amerikanen lät sin pipa slockna under det han långsamt berättade.

— Det är om månen, började han.

Alla hade blifvit tysta och stilla — som

sutto de modeller till en tafla: I kaféhörnet. — Nere från dörren kom en och annan valstakt, en pust af toner, upplösta innan de nådde fonden. Men en tunn och svag meloditråd höll dem likväl samman till skelettet af La Vague.150

— Det var i Kanada. Min farfar, gamle Peter Van Tassel, hade en stor gård där. Den hade ett holländskt namn med indianskt tillägg som jag aldrig kunnat minnas. Det lät något sådant som Hookchipewa — eller så. Jag är ju från östern och har aldrig ens varit nere till Niagara. Men far brukade berätta den här historien om vinterkvällarna när månen sken och vi pojkar gärna ville ut i allt det hvita frostsilfret.

De hade en dräng där på farfars gård som hette Thomsen. Hans far hade invandrat från Danmark och därför kallades pojken danske Tom. Det var en stor och stark karl, sund och frisk som ett ungträd och han var också gladlynt och öppen och ovanligt intelligent. Meningen var också att han med tiden skulle börja en affär, förestå

ett skogsafverknings-kontor, eller dylikt, nu var han på gården mest för att sätta sig in i en del timmer- och trädförhållanden. Han kunde icke ett ord af sitt fädernespråk, men en del gamla sägner brukade han berätta på engelska och de handlade mest om gengångare och spöksyner från alla möj-151

liga gamla slott därborta i old Denmark. Han berättade med ett visst allvar, som imponerade, men knappt hade han slutat förr än han brukade brista i ett högt och hjärtligt skratt som var lika blondt till klangen som färgen på hans

lugg-

En kväll i januari hade alla på gården suttit i stora hvardagsrummet — en sal som användes till både arbete, måltider, dans, och stundom äfven sängplats för resande. Där fanns en hyfvelbänk, som Thomsens far förfärdigat, och ett stort matbord i sex delar. Gamla länstolar och empiresoffor, träbänkar, och sittplatser, som liknade huggkubbar. Spiseln var öppen och i taket hängde tre kopparlampor och två glaskronor. Men alla trifdes bäst i det rummet de riktigt långa och kalla vinterkvällarna.

Den kvällen var det månsken. Ett bländande månsken, som regnade ned från en skylös himmel likt millioner silfverspetsar. Det var fullmåne och mycket kallt — snön låg ljusgrön i belysningen och knastrade under fötterna som när kastanjer spräckas. På efter-152

middagen hade ett lätt snöfall duggat och ännu, då den sist hemkomne bokhållaren med danske Tom i sällskap trädde in i salen, snöade hvita flingor därute i skymningen. Men sedan, då man ätit och satt och dåsade i vråarna med pipor och kortlappar, och det blef tal om morgondagens väder och någon lyft på storfönstrets gardin, hade det klara månskenet kommit. Det var en praktfull syn. Man såg från fasaden ut öfver en stor slätt, soin låg hvit och ren och jämn och nyfrusen som ett nyss tvättadt, hårdstärkt och glansstruket stycke damastduk. Far skildrade så ofta intrycket af det månlandskapet, om jag så får säga, att jag har det för mig som en tafla. Vid husflyglarna, sade han, stodo några glesa dungar träd, och de sågo i sin nakenhet ut som underliga djurformer med sträckande polyparmar. Längst bort voro stammarna svarta och hvita i skugga och ljus, inen närmare syntes de elefantgrå med mossgröna strimmor af månsken. Och grenarna stodo ut som tjocka och uppåtsvängda snablar. Några klippor och stenar, hvilka lågo kvar från grundspräng-153

ningen, liknade metallklumpar och slaggstycken, och på dem sken månens ljusplättar som ärg-fläckar. Det var förgrunden. Sedan bredde sig snöslätten, oskärad och otrampad, en fosfor-grön matta som täckte diken och stubbar för flera mil. Icke ett fotspår af hvarken djur eller människa, icke minsta skugga eller plump på denna lysande skifva. Och längst bort vid synranden stod skogen som en låg mur af gjutjärn med topparna underligt klara mot horizonthimlen. Öfver alltsammans steg himmelskupan, ofantligt hög och strålande, men kall och ödslig som jorden inunder. Och midt på hvalfvet var det stora, lysande klotet — ett rundt hål, till synes stort som skogsvagnarnas största bakhjul. Det var både vackert och hemskt, sade far. De hade alla stått tysta en stund vid fönstret och sett på månnatten. — Den gaf en bild af den stora ensamheten, sade han. Jag förmodar, han menade evigheten.

Emellertid hade de sedan länge suttit och språkat som vanligt. Först afhandlades arbeten och bestyr för följande dag, men därpå,154

efter téet var drucket, hade man erinrat sig sportbragder, skridsko- och skidfärder och kälk-åkning. Och så småningom kom man från tal om olyckstillfällen in på öfvernaturliga tilldragelser. Slutligen hade då Thomsen berättat en af sina många danska slottssägner.

Jag kan tänka tnig hur det såg ut inne i farfars stora sal den kvällen. Vi hade hemma en vattenfärgsmålning i en blekt guldram just af hvardagsrummet. Och där såg man hur elden brann i klumpigt målade gula och röda lågor, som liknade hästsvansar, på den stora härden. Kring bordet sutto de alla — drängar, bokhållare, barn och de äldre Van Tassels. Jag skulle kunna föreställa mig att Tom, som var tjugo år, satt på hyfvelbänken och kanske gestikulerade med en hammare eller ett borrjärn, under det han berättade. — Och så ser jag honom hoppa ned och skratta, när han slutat.

Men utanför låg den kalla snö- och månskensslätten. Rundt om i hvitgrönt som liksom självflyste. Tomt, kallt och öde. Just det där på en gång kalla, tomma och lysande måste155

ha gifvit ökad hemstämning åt dem därinne vid brasan och fladderskenet i hörn och krokar. En riktig kanadensisk vinternatt — klar men urvärldsödslig. Och de därinne kännande sig som pioniärer i ett stockhus.

Ja, så hade då Thomsen slutat, förstås, och efter en stund hade han rest sig utan ett ord och gått mot dörren. Farfar, som trodde han tänkte gå upp till kammaren pä löftet, hade sagt:

— Om du inte kommer ned igen, Tommy, så ska du ha den här boken med dig för i morgon. Det är nya afvirkningsnummer.

Men drängen hade svarat:

— J°) jag kommer genast tillbaka. Jag skall bara gå ut ett slag.

Så hade han gått. Ingen hade då tänkt på att han tagit sin stickade ullmössa med sig, de hade inte uppfattat att han ville gå utom huset. Och först efteråt hade min far tyckt erinra sig att Tom såg så besynnerligt hvit ut — som månsken pä en spegel, brukade han säga.

De hörde honom gå genom ytterrummet.156

De hörde honom gå genom förstugan. De hörde honom öppna ytterdörren och hörde den falla igen med en smäll.

— Gick Tommy ut? sade då min farfar.

Någon svarade:

— Ja, det var underligt.

Och alla hade ett ögonblick betraktat den månbelysta fönstergardinen.

Men så samtalade man igen.

Hur det var tynade frågor och svar ut i kapp med den slocknande elden. Och till sist blef det tyst. Ingen sade något. Man kunde höra kölden utifrån. Så tyst var det.

Men månen lyste alltjämt på gardinerna, som klarnade efter som brasan brann ned.

Slutligen reste sig farfar.

— Klockan är snart midnatt, sade han, nu gå vi till sängs.

— Hon är mer, sade en af bokhållarna, hon är snart två.

— Är det möjligt!

Och alla reste sig förvånade öfver den sena timmen och hur fort tiden gått.

Det var då någon plötsligt utbrast:

167

— Men hvar är Tom? Han skulle ju ha kommit tillbaka och hämtat —

På en gång blefvo alla lifaktiga. Sista stundens slappa dåsighet, närd af den kol-nande brasans värme, tobaksröken och sömnförnimmelserna, var försvunnen. De vaknade alla upp och saknadfe en kamrat.

— Hvad har det blifvit af Tommy?

Jag ser hela scenen — männen i farfars

stora sal, den månsilfrade gardinens kvadrat och jag förnimmer deras känsla af ödsligheten utanför.

— Hvar är Tom?

— Han gick ju ut —

— Det hörde vi.

— Men vi ha inte hört honom komma tillbaka...

De stå några sekunder orörliga och lyssna. De äro gripna af en förkänsla om något hemskt och oförklarligt. — Herre gud, tänka de, att någon går ut en klar månskensnatt och man inte hör honom komma tillbaka, det är ju intet märkvärdigt — men ändå... Hvad vänta158

vi egentligen på? Intet märkvärdigt har händt — men ändå...

Då drar farfar med ett ryck undan gardinen för fönstret och salen fylles af en flod grönt sken, hela rutan skimrar i stanniolskift-ningar, men man kan intet urskilja förr än fönstret öppnats. Den kalla nattluften strömmar in, vinterbitande, andedräkten står på en gång som rök ur allas munnar, och aska och glöd dansar ut från spiseln. Men landskapet ligger öppet som en stor, tom, praktfull dekoration på en öde jättescen.

Och på en gång peka alla stumma mot midten af snötäcket.

Därute löpa de tydliga aftrycken af ett par människofötter i grofva vinterstöflar. Spåren gå lugnt och fredligt i två linjer bredvid hvarandra — vänsterfot — högerfot — vänster — höger — man tycker sig se och höra marschen: ett — två — takt — tu. Hvart spår är klart och fast och djupt tecknadt och for-madt som i gipsmodell, klacken och så en liten vall snö, därpå den breda sulan. Det ena före det andra — vänster — höger, hela vägen159

utan afbrott eller sidosteg, länk vid länk som en dubbelkedja, till midt ut på fältet. Där upphöra de med ens vid något svart som ser ut som en sten, men kanske också är en kropp — afståndet och ljuset bedrager ögat på storleken. Rundt om sveper snöslätten, obruten och ren, dränkt i månljus.

De störtade ut — alla fattade af samma tanke: därborta låg Thomsen död — ihjäl-frusen. Hvarför han gått ut på heden var icke nu spörsmålet, det gällde blott att komma till hans hjälp.

Och så gingo de alla. Utanför huset och nedanom den höga förstutrappan sågo de icke längre så vidt som från salsfönstret. Men månen lyste bländande, och stegen ledde direkt från nedersta trappsteget ut mot den långsamt sluttande slätten.

Det var en god kvarts vandring. Och så stannade de alla plötsligt, lamslagna och i stum skräck. Ty midt ute på heden hade med ens spåren upphört och det svarta som låg där var endast Tommys stickade ullmössa. Två sista steg — ett vänster — ett höger, och det160

var som om han stigit direkt in i evigheten. Snö, så långt ögat kunde nå, rundt om. Och öfver, den höga, blågröna himmelskupan i hvars midt månen rullade. Den lyste som ett väldigt hål och de kunde tro att Tom sugits rakt in i det.

Far har sagt mig att de alla sedan erkänt hur de genomilats af en rysning så förfärlig som hade de slungats in i Niagaras isforsar. De hade stått öfverväldigade inför det öfver-naturliga. Därpå hade ett letande begynt som räckte i dagar.

Men det gagnade till intet. Inga spår ledde ju tillbaka och hur än saken vändes, kom man icke ifrån det faktum, att drängen gått ensam ut på ett snöfält, en klar månskensnatt, och där försvunnit, blifvit borta, blifvit till intet som om luften, rymden, tomheten tagit honom.

Alla tidningar diskuterade länge detta hemska försvinnande och äfven vetenskapen sökte att förklara gåtan. De vildaste hypoteser uppställdes, men ingen har kunnat lösa det olösliga.

Jag vet att sedan dess gick far aldrig161

ensam ut en natt då månen lyste. Och äfven jag fattas ofta af en köldvåg då jag allena skådar upp mot den glänsande skifvan — det är som om jag då först riktigt förstod hur ensamma vi stackars människor äro.

Här slutade Van Tassel och det var mycket tyst i vårt hörn. Jag trodde mig dunkelt minnas ha hört eller läst historien förr, men den verkade nu så stark att jag kände hjärtat krympa. Egendomligt nog tänkte jag på Hector.

Den gamle norske målaren sade:

— Det var en nog så märklig historia, den, herr Tassel. Men vet ni hvad — det är egentligen allas vår historia. En dag äro vi borta och några spår i snön och en stickad ullmössa är allt vi lämna efter oss.

På nytt tego alla. Jag hörde ett och annat glas skramla. Så sade midt i tystnaden Eskilson :

— Jag hafver blifvit spådd att jag skall omkomma i ett landsvägsdike. Det tror jag.

11, — Berger.162

Men ingen skall någonsin veta af det. Kanske skall någon fråga om ett par år: — livar är den där Eskilson, — den där fattiga fantasten som aldrig hade ett öre? Och då skall någon säkerligen svara: — det vete tusan. Han är borta. Och så skall ingen fråga mer om den saken. — Månen tar mig en vinternatt.

Vi sågo Eskilson resa sig. Han tog sin svarta, slitna hatt och bockade sig höfligt. Jag såg att hans skrumpna och väderbitna kinder voro våta af tårar. Han gick genom kaféet och ut genom dörren. Ingen höll honom kvar.

Men strax därpå bröto alla upp. Och de flöto ut och bort som vågor, hvilka man icke kan skilja från hvarandra i en stor ständigt skiftande ström. — Jag kände mig plötsligt som Hector.

Nere vid dörren spelade alltjämt deri gamle italienaren sin sorgliga och utslitna La Vague.VI.

Hector vaknade vid ett lätt buller från tamburen. Det lät som hade en stol rubbats.

Åter var allt tyst.

I rummet var det halfmörkt, men det höll på att långsamt ljusna. Möblernas former trädde fram som svepta i flor och dammet öfver kaminens stora spegelskifva liknade ett tunt lager af fin cigarrettaska. De tunga gardinernas smala springa visade en mjölkhvit strimma dager mellan den blodröda sammetsgarneringen.

Hector slöt ögonen.

En dörr knarrade.

Han var hvarken vaken eller sofvande. Ljuset från fönstrets gardinglänta opaliserade. Strimman blef till svagt sjöskum, under det att spegelglaset blånade.164

Någon rörde vid förmaksdörrens lås. Hectors hufvud klarnade.

— Hvad är klockan? tänkte det.

Men så ville hjärnan åter dåsa bort. Det for som skyar öfver spegeln och under taket simmade rök. Han blundade.

Från gården hördes kvastar sopa öfver asfalten. De hväste:

— Zum. Zum. Zum.

Han var nära att slumra in:

— Klockan kan icke vara — mera — än — Kvastarnas halfcirkelslag brummade som

stora bromsar:

— Zum — zum — zum ...

Då knäppte det tydligt i dörren där ute. Hector spratt till. Tankarna ordnades:

— Klockan kan icke vara mera än fem. Är det Felix som vill elda? Eller börjar Odette städa ytterrummen så tidigt? Är det kanske en hotelltjuf eller Klingenberg som kommer full hem och går fel som vanligt.

Kolen glödde ännu i spiseln. De voro stora och runda som ägg och brunno i dunklet som rubiner. Han höjde blicken mot spegeln.165

Den reflekterade förmaket. Han såg den hvita dörren från entréen, det svarta skåpet med guldlisterna och bysten

af David med Qoliaths hufvud. Allt gungade litet som i ett gråhvitt morgontöcken. Och han höll på att sjunka in i kuddens mjukhet och vaddtäckets värme.

Nu smällde det för andra gången som i en gammal möbel och Hector såg i spegeln hur den hvita dörrens låsvred rördes. Kolfven trycktes ned och förblef så en sekund. Därpå sköts dörren sakta och ljudlöst upp.

Han såg oafbrutet in i glaset.

En hvit skepnad blef synlig. Den stängde varsamt dörren bakom sig och skred därefter långsamt genom förmaket.

— Drömmer jag? undrade Hector.

Nu försvann spegelbilden in i ramen. 1 nästa ögonblick stod den på sängkammarens tröskel.

Det var en ung flicka i långt nattlinne. Håret, rikt och svart, var vårdslöst uppfäst med några stora nålar i nackknut. De blå-ådrade fötterna voro stuckna i ett par små166

sidentofflor. Under armen bar hon, halft hängande, en stor katt, hvars bärnstensögon sågo rakt på Hector.

— Jag drömmer, tänkte han.

Flickan stod orörlig. Kattens runda ögon fixerade alltjämt sängen. Svansen slog små krumma pendelslag.

Så släppte hon plötsligt djuret på täcket och log. Hector kände den mjuka stöten och var fullt vaken:

— Men Marcelle! utbrast han.

— Sch! hviskade hon. — Tyst — Ma-man...

Och hon stod lyssnande i en mjuk attityd med fingret på mun och lossnande flätor öfver skuldrorna, hvilka stucko fram som späda lammungars hvita och runda ryggar.

Katten jamade sakta.

Marcelle log, så de jämna och glänsande tänderna syntes mellan läpparnas röda oval.

— Det är Zezette, sade hon, den kära, stygga besten! Jag tog henne med för att kunna säga, om maman vaknar och frågar, att jag varit ute med Zezette ...167

Zezette krökte rygg och vände sig ett par hvarf. Därpå gäspade hon, putsade en tass och gaf pälssidorna ett par vårdslösa slick-ningar. Så lade hon sig ned i en grop vid fotändan af sängen.

— Men Marcelle, upprepade Hector.

Det ljusnade långsamt. Rummet sköljdes

af en mjölkhvit dager.

Marcelle lät sitt linne hastigt falla och sparkade af tofflorna. Hennes ansikte var rödt som vin, men halsen och de smala armarna hade det tunna porslinets genomskinliga blekhet. I det ljus, som nu flöt från gardinens springa, skimrade barmen likt blåskum-mad mjölk och vårtorna liknade unga smultron. Mellan de små brösten hängde på en smal silkessnodd en liten konfirmationspenning af silfver med den heliga jungfruns bild.

— Min gud, hvad hon är ung, tänkte Hector.

Med hackande tänder sade Marcelle:

— Jag fryser--

Hon kom upp tätt till sängkanten. Kaminens spegel återgaf den fina ryggens sväng-168

ning och skulderbladens muskelrörelser. En doft af te och mandel strömmade från den hvita kroppen.

— Jag fryser, upprepade hon. Hectors häpnad låg kvar som domnad i

hans hjärna. Han slog upp täcket och makade sig in mot väggen.

Flickan hoppade upp och med armarna om hans nacke hängde hon sig fast vid honom som en drunknande.

Han såg en skymt af hennes ögon i det heta lilla ansiktet. De brunno triumferande.

— A, hvad jag hatar maman... mumlade hon.

Hector förstod icke.

— Hvad är det du säger, undrade han. Marcelle svarade icke men tryckte sig ännu

närmare.

Genom inkörsporten rasslade en tung vagn och fönsterrutorna skallrade. — Allt var nu opal och ljusaste pärlemor.

— Det är en hvit saga, sade Hector. Marcelle, tryckt tätt till mannen, darrade

i hela kroppen. Hennes små fötter, som stötte169

till hans, voro iskalla. Men kinderna brände som glödgade.

Han tänkte alltjämt:

— Hvad hon är ung — hvad hon är ung!

Då hviskade flickan:

— Jag kan endast stanna en timme...

Han kysste och omfamnade henne hårdt.

— Je t'aime — je t'adore... hviskade Marcelle med vidt skilda och i lycka leende läppar. Hennes ögonlock voro slutna och i deras täta och svarta fransar sipprade smärtans tårar.

Zezette spann. Först sakta, sedan hårdare.

Solen började blänka på fönsterpanelen och alla gårdens sparfvar skreko i mångstäm-mig kvitterkör.

I yttre rummet hängde på väggen framför Hectors arbetsbord — som stod midt på golfvet — i glas och gyllne ram ett enda porträtt. Den tunga vagnen körde åter ut öfver går-170

dens kullerstenar. Det bullrade som åskan och hela huset skakades så murarna skälfde.

Det ensamma porträttet föll från sin spik och glaset splittrades i tusen skärfvor. Men det var ingen som hörde det.VII.

I dag har jag haft ett samtal med min koffert.

Jag vet inte hur många det är som förstå ensamheten. Jag tror att alla känna den — att enhvar någon gång brottats med den eller kanske bara tagit den i handen. Sedan ha de två skilts — åtminstone till det yttre. Men alla ha icke varit vid den punkt på vägen där ensamheten blifvit till ett sällskap.

Har du någonsin suttit på din kammare i främmande land, en förmiddag, då solen skiner och hela gatan ler så att stojet från stadens vägar stiger som fågelsång mot fönstret — suttit där ensam och bara bittert gråtit? All känsla af och för det som varit kommer på besök och sitter rundt omkring dig. Alla minnen vakna och all obesvarad längtan, alla dröm-*

172

mar och önskningar, allt hopp och all undran är där. Men själf är du den enda lefvande bland skuggorna och i allt du tänker och minnes hinner du icke längre än till ett obesvaradt och meningslöst frågetecken. — Det är att känna ensamheten.

Men har du en annan gång — kanske är det en trist höstdag med kaktusgrå molnväggar och regn som rinner som tårar på rutorna — suttit allena i ett halfnaket rum och gräft bland papper och porträtt och haft intet att hoppas

och intet att tänka fram emot, men ändå med stilla ro och ett lugnt leende låtit lifvet, som varit, taga gengångarform? — Det är att säll-skapa med ensamheten.

Det har jag gjort i dag.

Jag kom att språka med min koffert.

Det var den som började.

Efter frukosten hade jag lagt mig på divanen. Jag låg på rygg och stirrade upp i taket. Blicken löpte längs gipspanelen, följde gasröret till ornamenten kring takkronan, gick tillbaka öfver den elektriska ledningstråden och korn från dörrens dammiga öfverstycke in173

i en vrå med gammal spindelväf och två gråbruna fuktfläckar. Där steg den ned på hufvudet af David, som står på ett svart skåp med guldlister, och då den sedan halkade längs tvärytan hamnade den på min koffert. Det var då kofferten sade:

— Hur länge skola vi stanna här?

Jag vände mig litet på sidan och svarade :

— Jag vet icke. Hvart skall man egentligen ta vägen ...

— Å — resa kan man ju alltid. Jag har en hel del planer och kartor och böcker kvar med uppgifter och förslag. De ligga i min vänstra öfverficka.

— Det är sant, sade jag och steg upp. — Låt oss se —

Och jag öppnade locket och började bläddra i prospekten och vyalbumen.

— Den där gamla medeltidsstaden var vacker, sade kofferten. — Och jag for på diligens. Det var vida angenämare än i gods-finka.

— Det var en påsk, sade jag, och under174

den gamla vindbryggan var flodens vatten nate-grönt, och vinrankor täckte terrasserna, och inurgröna klängde öfver de raserade fästningsvallarna. Tänk, jag minns att luften var så sydländsk ljum att magnolian blommade.

— Ja, det var inte illa. Och det gamla värdshuset hade rum så rymliga att jag fick stå alldeles fritt för mig själf. Och när vi sedan reste igen, blef jag så omsorgsfullt tvättad och borstad och skurad och torkad, att jag kände mig som en ny koffert. Det var två de finaste och mjukaste händer jag någonsin känt. De doftade som blommor. Jag hade kvar den doften länge inom mina väggar. Det var fina och goda händer —

— Ja, sade jag.

— Och de packade mig också. Aldrig i mitt lif har jag varit så väl och klokt och kärleksfullt packad! Jag blef som en helt annan koffert. Minsta sak lades ned så varsamt och ömt som skulle den aldrig mer tas upp. Händerna rättade på veck och ströko ut skrynklor — det var som smekte de dina gamla kläder. Och till sist lade de öfverst försiktigt i ett175

hörn — litet gömdt, men ändå så det måste ses, när jag öppnade mig, ett porträtt i kartong och några rosor i silkespapper och ett litet bref. Det kändes så underligt —

— Ja, sade jag.

— Och jag fick mer värde än förr, ty jag kände att jag bar på något allvarligt. Jag bar också på två tårar som föllo på brefvet då det lades ned — just som locket stängdes. Sen såg jag aldrig händerna mer...

— Nej, sade jag.

— Men jag minns dem, sade kofferten. — De buro så vackra ringar.

— Ja, sade jag, de kräfde vackra ringar.

*

Ofelia har blifvit arresterad för det hon varit i slagsmål på gatan. Egentligen var det hon som fick stryk — och det af den man som öfvergifvit henne — men hon blef nu i alla fall tagen och förd till kvinnofängelset. I följd däraf ha hennes fyra dockor ingen som ser till dem.176

Och hela hotellet tycks på en gång i upplösningstillstånd. En osynlig vakt har slagit revelj och skuggorna bryta upp.

Hvar är Hector? Jag vet icke. Han har inte visat sig på veckor. För att ha något att göra, har jag möblerat om min dubblett. Nu liknar den något helt annat än förr. Skåpet gömmer små tunna och obeskrifbara plagg af finaste linne. Toalettbordet har fått en spritlampa och hårtång och en stor gul ask med rispuder, på hvars lock ligger en rosenröd pudervippa. Och band och nålar och kammar äro strödda mellan nya essensflaskor.

Ett korgflätadt serveringsbord bär på sin damastduk ständigt skålar med frukt och guld-halsade champagnebuteljer. Ibland lysa lackröda hummerskal under de afplockade druf-kvistarna.

Och alla porträtt äro borta. I stället har jag fått en samling gravyrer" i smala guldlister. Jag tröttnar icke att betrakta alla dessa naivt frivola scener i väl stämda klangtoner af stål och granit, hvitt och elfenbensgult.

Blommor bäras också in, mig ovetande,177

och ordnas öfverallt i hörnen, på kaminfrisen, på skrifbordet — ja, öfver den mjuka djur-fällen framför spiseln och öfver sängens läckra vaddtäcke.

Och Zezette ligger spinnande och drar sig i alla vinklar och vrår, och det slår som en svag doft af te och mandel mot mig från allt hvad rummen innesluter, gardiner, möbler och skåpets linne, från Zezettes skinande päls och från min egen mustasch och mina fingerspetsar.

Men själf har jag mest lust att bryta upp, äfven jag. Det är kvalm mellan sidenväggarna och tomt i ljuset kring blommor som dö och speglar som spegla ingenting. Och ute börjar vårvinden gå.

*

En dag då jag ringer på morgonchokladen sticker ett främmande ansikte in genom dörren. Kroknäsigt, brunhyadt. Håret, kortklippt, är svart men det tunna skägget rödblondt. Bakom örat är stucken en cigarrett.

Jag stirrar på denna individ som förefaller

12. — Berger.178

mig maskerad. Nu ser jag att han i handen håller en dammborste med långt skaft.

— Monsieur ringde?

— Jaa —

— Monsieur önskar?

— Som vanligt.

— Hvad är det?

— Choklad för satan ...

— Pardon, monsieur, men jag är ny och vet inte...

— Hvar är Felix?

— Felix? Vet inte, monsieur.

— Får jag så min frukost.

Han går och kommer tillbaka med chokladen. Men han har glömt honungen. Han hämtar den men tar icke upp

posten och tidningar ...

I korridoren möter jag en timme senare fru Pelican. Hon bär ett bref i handen och har gråtit.

— Ack, säger hon, allt är galet, kära, kära monsieur! Min man som skulle ha kommit hem till påsken skrifver nu i dag att han stannar ett år till. Ett år till! A, min gud!179

Och hon börjar högljudt snyfta.

Jag vill säga något men hon fortfar:

— Här går jag ensam och arbetar och sköter allting och bara längtar och tänker på honom. Nu har han permission — det vet jag, jag har frågat i ministeriet — och då kommer han inte och han skrifver inte ens orsaken! Jag börjar bli trött och kanske jag snart dör — ett år är så långt — hvem vet — och hvad blir det af Marcelle — och han får inte se hur jag ordnat allt —och jag får inte se honom — Å, monsieur, jag älskar honom så förfärligt högt — det är bara för honom jag lefver och han får gärna ha så många andra han vill, som är yngre än jag och svarta och gula — det gör ingenting bara han någon gång kom hem! Å, min gud — min gode gud och du heliga moder —

— Kära madame, säger jag, han kommer. Skrif bara att han måste komma. Eller ännu bättre: telegrafera.

Madame ser upp.

— Telegrafera? Ja, det kanske hjälpte. Men hvad kostar ett telegram till Tonkin? Det180

är nog dyrt, inte sant? Kanske man kunde få det billigare genom ministeriet? Om man gick till ministern? Kanske rent af gratis! Eller något som heter tjänstetelegram? Eh?

— Ja, det är möjligt. — Men hvar är Felix?

Nu är fru Pelican åter lugn. Hennes stämma blir obehagligt skarp och hela ansiktet ondt då hon svarar.

— Det är mycket ledsamt, monsieur. Felix har slutat. Han har rest till London, där han fått plats i ett stort hotell. Det finns intet att säga om den saken. Han var i sin fulla rätt. Visserligen hade han icke sagt upp två veckor i förväg, utan slutadt plötsligt i går. Men han motsatte sig icke heller sista veckolönens afdrag i ersättning. Så det finnes intet att säga!

— Ja -

— Nej, vänta, säger madame.

Och hennes ögon lysa skalbaggsgröna, då hon går vidare:

— Men Odette! Odette, den slynan, den förbannade slynan, har jag kört bort i morgse.181

Tänk er monsieur, hon skall ha barn! Inte ett dugg har jag vetat förr än hon kom tjutande till mig och skrek och åmade sig öfver Felix. Då såg jag, att magen var alldeles rund — så här! Och marsch ut på porten! Kofferten fick hon packa på gården. Och en veckas afdrag! Och till modern har jag skrifvit! Det är Felix naturligtvis, men det hjälper icke! Hvarför har hon icke talt med mig? Jag har hvar söndag sändt henne till mässan, till samma biktfar som Marcelle — som hade hon varit min egen dotter. Och det vill jag säga, att likadant skulle det gå Marcelle, fast hon är mitt eget barn. På porten — genast! Men så äro de där slynorna nerifrån södern. Nu har jag en ny — hon är från Bretagne. Hon heter Marthe. Och den nya uppassaren heter Gustave.

Fru Pelican såg ut som en furie. Dreglet rann mellan löständerna och andedräkten luktade gammal ost. Jag hade så när stött henne utför trappan.

Telefonen ringde och madame störtade i väg.

*182

Jag knackade på hos Zeckin.

Därinne var allt kaos. Cigarrettmoln och mysklukt. Zeckin stod i skjortärmarna öfver ett stort ritbräde. På soffan

låg en naken flicka — knappt mer än ett barn. Hon hade ljust, utslaget hår med skära rosor i. Långa, svarta strumpor med stora, mörkröda rosetter. I handen höll hon en morfinspruta och föreställde att just låta nålspetsen pricka den magra armen. På schäslongkanten satt en negerpojke i hvit allongeperuk. Han höll en uppspänd parasoll i fyrtitalets miniatyrstil, blommigt siden med fransar och elfenbenskrycka, öfver flickans hufvud.

— Förlåt, sade Zeckin, men denna sköna målning skall Simplicissiinus ha i morgon. Den heter: »Im wunderschönen Monat Mai, vvenn alle Knospen» — och så vidare.

Han arbetade febrilt hastigt. Akvarellpenseln flödade. Men ändå spetsades tonerna till som streck vid streck och valöröfvergån-garna voro omärkliga. Detaljer af ett knappnålshuvuds storlek voro utarbetade som i ett brysselbroderi, men helhetsintrycket kom fram183

som en kompakt massa i väl afvägd komposition inom några stora och enkla gränslinjer.

— Ni få hvila, skrek Zeckin till de små modellerna. — Rök och titta i tidningar, men håll käften!

Och han strök luggen ur pannan.

— Du är blek, sade jag, du arbetar för mycket.

— Nå, sade Zeckin med sitt tunga leende, det har väl också andra orsaker.

Han tog korken ur en liten brun flacon och luktade flyktigt:

— Det är eter.

Därpå tillade han:

— I sommar skall jag måla — olja. Far till hafvet. Vill göra sjömanskneiper i Havre. Men till julen far jag hem till min födelsehåla. Där har jag en gammal mamma.

Och då jag teg fortsatte han:

— När jag var mycket liten brukade hon säga till mig att alla barn, som voro elaka, hade icke blod utan sand i sina ådror. Tänk dig det: fin skrifsand skulle rinna ut om du stack ett hål på armen. Hvilken storartadt184

hemsk fantasi — inte sant? Nåväl — en dag skar jag med flit ett snitt i ett finger med min kroatknif för att se sanden rinna. Jag var nämligen ett mycket elakt barn. — Men det kom bara — droppe efter droppe — det rödaste blod...

Zeckin log, så alla hans hvita tänder lyste.

Jag tänkte gå. Men så fick jag plötsligt syn på fyra dockor, som lågo bland några nattrestaurangers solfjädrar i ett hörn, där sminkburkar och tuschflaskor stodo staplade. Det var två par — en herre, en dam, en soldat och en grann flicka.

— Men Zeckin — det är ju Ofelias nattsällskap!

— Ja, det är det. Nu sofver Ofelia i häktet och så tog jag mig an dockorna. Men det var bara egoism. Jag behöfver dem som modeller. Du kan inte tänka dig hvad oanständiga ställningar dockor kunna inta!

Han såg perverst lastbar ut då han sade detta. Men i själfva cynismen låg en ursäkt. Jag tror han ljög. — Han ville bevara Ofelias leksaker till dess hon återvände.185

— Apropå, sade Zeckin, nu flyga de. Klingenberg lyfte i går. Han lastade sin automobil full med sex korgar champagne, en mu-lattbetjänt och två kokotter. Så for han till Spanien. Men jag är viss på han stannar för evigt i Biarritz när han väl hinner dit. — Och så norskan som kopierar Rembrandt. Hon och den svenska löjtnanten ha flyttat ut till Villa des Artistes i Barbizon. Med två format spännram och tio meter lärft, en sköljkanna och Shakspeares samlade arbeten.

1 detta ögonblick knackade det på dörren. Men Zeckin hörde icke. Han såg så elak och genomfördärfvad ut att jag kom att tänka på en läderlapp och en vessla i något Hoffmannskt spökfönster.

— Det knackar, Zeckin, sade jag.

Dörren öppnades och där stod en bicykel-

smutsad telegrampojke.

Zeckin bröt den blå depeschen.

Han blef hvit som ritbrädets kritkartong.

Jag ropade:

— Hvad är det då, Zeckin?

— Mor är död, sade han.186

De två barnmodellerna sågo med skrämda ögon och öppna munnar på honom. Därefter började de leta bland klädesplaggen.

— Mor var mycket ensam, sade Zeckin. — Nu skall jag resa ned — genast — och begrafva henne. Stackars mor! — Och nu först blir också jag riktigt ensam ...

Med häpnad såg jag tårar stiga i degenera-

tionsartistens svarta och smärtfyllda ögon.

*

Då jag kom ned i hallen var där stor uppståndelse. Madame larmade och skrek. — I dörren stod en polistjänsteman med trefärgadt skärp.

Det var om Odette.

— Å, monsieur!

Odette var död. För en timme sedan hade man funnit hennes kropp i floden. Nu låg hon bakom glasväggarna med det rinnande isvattnet på bårhuset, strax under skuggan af den gotiska mästerverkskyrkans dubbeltorn.

Jag tog min nyckel och gick upp. Jag visste187

egentligen icke hvart jag ville gå. Jag hade en obestämd känsla af att helst skulle jag vilja i natt sofva hvar som det än bjöd sig utom här. Det spökade af ensamma i alla vrår.

Jag gick i tankarna ända upp i öfversta våningen. Där vaknade jag och stötte på måfå upp Eskilsons dörr.

Gud vet när han gått. Rummet var oeldadt och så tomt att självfva möblerna ökade tomheten. Den tomma sängen — utan sängkläder eller ens stålfjädersmadrassen — skrek af ödslighet. På lavoarens vaxduk syntes blott en ring efter tvättfatet. I fönstersmygen lågo döda flugor på rygg.

Eskilson var borta — så borta som en plump slukas af läskpapperet. Jag skulle aldrig mer se honom ty jag visste att månen tagit Eskilson.

Men på golfvet låg vid sängfoten en bit sula. En nött och uttrampad sula. Den var så sliten och tunn att vindsråttorna skulle på en natt förtära den.

Då jag slutligen ryckte mig loss och gick ned igen, for jag i gången på Gustave och188

Marthe. De stodo hoppressade i en krok och kysstes som två djur.

*

Jag kom in i mitt rum och hade så när tumlat öfver min koffert. Den stod oförskämdt bligande med sina adresslappsögon midt på golfvet.

— Hvarför står du här? sade jag och sparkade den i vänstra ljumsken — alldeles under läderhandtaget.

— Där lämnade du mig, mumlade kofferten buttert.

Och jag flängde rasande upp locket, gräfde bland pappaskar och halsdukar och fick fatt i en bunt bref.

Kolelden glödde i den öppna spiseln.

Jag skrynklade samman kuverten och kastade dem i brasan. En blå låga fladdrade upp.

Men ur ett af konvoluten föll en pressad blomma. Den liknade en fjärilsvinge. — Gud vet hvem som gifvit mig den och en gång andats en kyss på dess blad.189

Då jag böjde mig ned och rörde vid den blef den stoft.

Och ett minne vaknade. Jag kom ihåg den kvällen, då Hector berättade om Margit och hur jag sedan brände det lilla brefvet till aska. Till stoft och aska bli de sprödaste minnen och de skäraste drömmar. Blomblad och fjärilssjälar tåla icke att tagas hårdt på.

Och hur det var blef jag en smula sentimental — som hade jag varit Hector — inför min koffert.

När jag sakta stängt locket, gaf jag den en vänlig klapp på ryggen!VIII.

Det var den gröna timmen.

Hvar timme har sin färg, såväl den allra morgontidigaste — hvilken är »den hvita timmen», då pelarna till Magdalenas kyrka frost-blekna — som den sena kvällsstunden, hvilken är blå som delftfajans. Men när det skymmer under parkens vårgrönskande träd och solstrålarna falla snedare och tyngre, som flätade guldband, öfver den nya och varma rabatt-mullen, då är det den gröna timmen. Och kring de tusentals borden längs gator och torg sitta människor och tala eller minnas, drömma och hoppas.

Det var vår — ny vår med spirande tankar, hvilka endast voro gentagningar från gångna vårar. Och de — de vårar som varit — släppa icke taget, det är som att hälla nytt191

vin på gamla läglar. Ju mildare och vackrare det blef, dess oroligare kände jag mig och jag valde till sist ett kafé, där jag kunde vara fullkomligt ostörd. Ena fasaden låg åt parken och där satt ingen. Alla sutto åt gatan för de promenerandes skull, men dem ville jag ju icke se, och så blef jag, som jag önskade, lämnad i fred allena.

Där föll ljuset hafsgrönt som i ett oerhördt akvarium öfver det gamla spjutstaketet och dammen med guldfiskarna. De höga hvalfven, som trädkronorna flätade, släppte ned en silande dager, hvilken föll som gröna droppar likt vattnet från sockerstrilen öfver absint-bägaren. Och i detta flor af genomskinlig smaragdglans lades tankarna lugnade till hvila.

Men en dag spårade Hector upp mig. Han kom snedt genom parken och han såg så förändrad ut, att jag icke strax kände igen honom. Han var yngre, spensligare och lifligare än förut, och hans hår rikare än förr. Kinderna hade färg, ögat glans och munnen var röd som kom han från ett kärleksmöte.

Då han satt vid mitt bord med sitt gröna192

glas — så tätt att våra armbågar snuddade — såg jag närmare på honom och märkte, att hans verkliga ansikte var kvar. Men det låg liksom under det andra, det nya ansiktet. Som en mask af glas var det påsatt, och hur väl än formen var stöpt, såg man genom den, helt klart, anletet den täckte.

Men ung och olik sig var han då verkligen.

— Det är väl våren som förändrat dig, sade jag.

Han log.

— Nej. Vår, sommar, höst och vinter spela nog lika och slå samma tärningsögon upp. Men tiden löper. Och så är det ju så gudomligt väl att i loppet susar och hvirflar bort, blåser undan och förskingras så mycket!

Då han sade detta, var han sig icke alls lik. Det var icke det gamla, fina ansiktet, icke heller det nya, litet ungt öfvermodiga, det var ett annat, ganska hårdt och kallt, som jag kanske sett någon glimt af förut, men då i en

spegel.

— Ja, fortfor Hector, våren är emeller-193

tid bra, den också. Har du sett alla droskorna ? Det finnes icke en droska i hvilken det icke sitter ett par — en man och en kvinna. Och de sitta och omfamna hvarandra och kyssas som oin de voro galna midt på ljusa förmiddagen och när vagnen rullar öfver största torg och genom trängselskockade affärspassager. Det är våren. Alla människor i den här staden, unga och gamla, älska våren i hvarandras armar. Öppet och fritt och liderligt. Köttets evangelium för alla. För mig också!

Hans ton var fonografiskt främmande och då han log såg jag för första gången att tänderna hade ett grymt snitt. Blicken var också litet skarp — som frusen.

— Det är lustigt med Marcelle, pratade Hector likgiltigt vidare. — Sedan den morgonen då hon kom helt resolut in till mig i sin hvita nattdräkt och med Zezette under armen, har det icke gått en dag utan att vi träffats.

— Såå.

— Ja — hahaha. Hon kommer klockan fem hvar morgon och kryper ned som en katt och vet icke själf hur väl hon vill mig. Det

13. — Berger.194

är något rörande öfver henne — kanske inest för det hon är så ung, ja, det är något rörande öfver al! ungdom. Något fattigt och rörande. Ungdomen är rik, brukar det ju heta. Men det är ett misstag — ungdomen är alltid fattig.

Hans röst var icke längre obehaglig, men stämman hade en glashård klang, som under fortsättningen likväl då och då förbyttes till silfver. Från den mjuka sänkningen steg den dock genast åter till skeptisk och förbindlig berättarton.

— Zezette är alltid med. Men icke blott om morgnarna. Sedan nu fru Pelican åter flyttat ned från fjärde våningen äro vi ju grannar vägg om vägg. Och där är en igenklistrad tapetdörr från deras sofrum in till min sängkammare. Där står Marcelle med Zezette i famnen och hviskar de ömmaste namn. Hon uppfinner smekord i det oändliga. De låta som kyssar. Kramande katten intill sig hviskar hon, med munnen tätt vid dörrspringan:

— O, gud, hvad jag älskar dig! Du min lilla egen rara söta älskade Hector Zezette!195

Jag kysser dig tusen gånger — hör bara: en gång — två gånger — tre ...

Och madame som går förbi säger till sin dotter:

— Jag tror du blifvit tokig, Marcelle! Förr tålde du ju inte den stackars katten och nu kramar du lifvet ur den! Den blir alldeles för bortskämd. Usch, låt bli att kyssa djuret så där!

Marcelle säger i hätsk ton:

— Missunnar du mig också katten? En katt kan jag väl åtminstone få hålla af!

Och när modern försvunnit hviskar hon till mig:

— Hector — hör — jag älskar dig. 1 kväll går mamma på Operan. Då komma vi — Zezette och jag!

När jag sitter vid mitt arbete hör jag en svag hvissling — det är Marcelle. Och vi utbyta meningslösa och doftande ord som fladdra likt fjärilar på ömse sidor tapetdörren.

Ibland sjunger Marcelle. Men alltid i närheten af den stängda dörren. Och alltid med Zezette i famnen.196

Hon skrifver också små bref. Små tre-kantsbref med blyerts. De innehålla verser, kyssar och kärleksförsäkringar. Och så ha vi gårdens köksfönster. Där står Marcelle och låtsas visa Zezette sparfvarna. När hon då pekar ut dem hinner hon skicka mig en slängkyss, snabb som den voltigerande svalan.

Och när hon någon afton lyckas lista sig in till mig, så har jag gjort allt så behagligt som möjligt, och för henne, barnet, är det fest. Jag har lärt henne att röka och att njuta bubblorna som stiga ur champagneglasets flyktiga, fräsande skum. Hon dricker ett par små glas och strax glöda hennes kinder och ögonen bränna. Läpparna äro två små heta kuddar som blodröda och vibrerande pressas öfver min nacke, mina kinder och mot min mun. Hon begär intet — bara ger och ger, vet ej själf hur hon skall ösa nog ur sin fattiga ungdom för att göra mig, som hon tror kräsen, rikare.

Ibland sitter hon på den stora djurfällen framför kolbrasan — den är numera alltid dubbelfylld och hettar som en masugn. Hon sitter i en lustig grodställning och det röda197

skimret flackar öfver hennes nakna hvita lemmar. Zezette ligger raklång på rygg och njuter värmen och rullar ibland: dåsigt öfver på sidan, biter i en mattfrans och välter tillbaka. Marcellè sträcker armarna uppåt som bilden af en sjöjungfru och häfver sig upp på knäna.

— Ah, säger hon, hvad jag älskar dig!

Den lilla silfverslanten med Mariabilden darrar mellan brösten.

Hon brukar läsa långa tirader för mig ur poesiböcker och teaterstycken, mest klassiker. Gud vet om hon själf förstår hvad hon deklamerar. Jag lyssnar till orden som trilla likt pärlor ur hennes lilla röda och runda mun, språket rinner som ett melodiskt och källklart vatten. Det är kristall och musik.

Men under det hon låter versens rytmer stiga och falla, höjes och sänkes i mitt minne drag och ord och blickar, tårar, suckar och hviskningar från svunna dagar. Det är blott reminiscenser som fladdra likt eldskenet öfver Marcelles snöskuldror, och rösterna äro så svaga som ekon från kyrkogårdens vårdar och kors. De döda tala icke högt och deras vink-198

ande hälsning är blek och hvit som svepningens flik. — Jag minnes sagan som Margit en gång drömde.

Men Marcelle älskar sin Musset. Ända sedan hon i höstas lärde sig Souvenir'utantill, ger hon mig gån g på gång alla stroferna, och hon har fått ett underbart uttryck för den gammalmodiga versens mått. Hennes ögon bli borta i en dimma redan då hon börjar:

O la pius chère tombe et la pius ignorée Oü dorme un souvenir!

Jag hör icke hvad hon läser. I min varma och tysta kammare flyta orden ut som paradisfåglar, gunga i den röda och aromatiska luften och träffa då och då mina öron som mjuka vingeslag.

Ainsi de cette terre, humide encor de pluie, Sortent, sous tes rayons, tous les parfums du

jour;

Aussi calme, aussi pur, de mon âme attendrie, Sort mon ancien amour.199

Och jag, nedsjunken i en stor emmastol, blundar och ser en grön matta hvars kullar bära sarkofager. Under de solbelysta träden simma rökelse och mässång. 1 den blånande rymd, där Kärlekens tempel med de blödande rosorna skulle stå, växa kors under vaggande popplar och cypresser.

Men Marcelle deklamerar vidare:

Loin de moi les vains mots, les frivoles pensées, Des vulgaires douleurs linceul accoutumé, Que viennent étaler sur leurs ainours passées Ceux qui n'ont point aimé!

Den ena strofen följer den andra i ett vällustigt smärtans tåg — jag hör icke orden. Jag tänker på det underliga uti att sitta så och höra en bitter tröst på ett ljuft språk af en främmande, med ord från död mans mun. Den lilla Marcelle har ingen aning om hur den olycklige skaldens souvenir berör mig. Då jag ser upp, fångar ögat henne i en pose lik det bedjande Johannesbarnet i Luxembourggalleriet. Och helt naivt säga dessa unga läppar:200

J'ai vu ma seule amiei, à jamais la pius chère, Devenue elle-më me un sepulcre blanchi, Une tombe vivante oü flottait la poussière De notre mort chéri,

De notre pauvre amour---

Då måste jag ju le. Under det att emellertid för mig står bilden af Margit, blek och älskande, men evigt lefvande död midt i all sin kärlek. Så kall och arm och fattig i öfverflöd och rikedom. En lefvande hvitmenad

grift.

Kärlek! du tomma ord. Älskade mig icke nu den lilla på vilddjurshuden — älskade mig med ett sjuttonårs hjärtas svärmeri och för-gudning? Helt visst. Hvad som börjat i trots och för hämnd och på lek hade snart nog från hennes oerfarna sida slagit ut till en af de blödande rosorna kring dödsängelns bild. Själf hade jag ju för länge sedan på samma sätt bidragit med att smycka kullens kärlekstempel.

I drömmande ton läser Marcelle de berömda slutraderna:201

Je me dis seulement: »A cette heure, en ce lieu, Un jour je fus aimé, j'aimais, elle était belle. J'enfouis ce trésor dans mon âme immortelle, Et je l'emporte à Dieu!»

Hon tystnar. De sista orden ha klingat allvarliga som i bön.

Du ler, tycks det mig? Och nu ser du högtidlig, nästan förebrående ut. Ack, min vän, intetdera passar här riktigt. Antingen skall man gråta eller hånskratta. Men det går ju icke alltid för sig. Och så blir man indifferent. Jag är icke samme Hector som förr — tro mig! Nu är jag snart helt och hållet en annan, som du ville ha mig. Ja, jag är snart borta och du har dig själf!

Marcelle kommer hvar dag, inen hon förstår att allt skall snart vara öfver, ett brustet minne. Och en dag såg jag att hon bar en fin liten guldkedja om halsen. Den hängde samman med och snodde sig om konfirmationsamulettens band. Senare, då hon klädt af sig, såg jag att den bar en medaljong med små pärlor.202

— Hvad är det, Marcelle?

Hennes ögon fylldes plötsligt med tårar.

— Det är en lock. Det är en lock af min första älskades hår. Jag var bara femton år och han var nitton. Han var min kusin och han studerade till doktor. Vi voro förlofvade och våra föräldrar önskade ett giftermål så snart han blifvit färdig med alla studierna. Men efter ett år dog han. Jag älskade honom mycket — som ett barn älskar för första gången. Och jag har alltid varit hans minne trogen ända till dess du kom. Hvar dag har jag kysst medaljongen med locken af hans hår, som jag klippte då han låg död. Och jag har ständigt burit den. Men jag tog af kedjan den morgonen jag gick in till dig...

— Och hvarför bär du den nu?

— Därför att du älskar mig icke mer! O, nej, det gör du icke! Så bär jag åter min stackars döde lille kusins lock — det är blott en relik — un souvenir.

Högt snyftande sjönk hon ihop i mina armar.203

Jag hviskade så pass ömt jag kunde lägga rösten:

— Visst älskar jag dig, barn ...

Men hon snyftade:

— Nej, nej! Jag är alltför liten och obetydlig.

Hon gaf mig, när hon gick, sitt lilla silfvermynt. Det skulle jag ha, ty det skulle bringa mig lycka. — Här är det.

Och jag såg Hector med road min taga upp ur västfickan den lilla penningen. Han bollade med den och skrattade.

— Får jag se, sade jag.

Inom ovalens kant stod den oskärade jungfruns bild med barnet på armen. Och på baksidan var under en blomslinga ristadt Marcelles namn och dag och år då hon konfirmerades, öfverst stod det: Alma Mäter...

— Gif hit, sade Hector — Kanske den bringar lycka i Monte Carlo.

— Se inte så sträng ut, gamle cyniker! hånade han. — Vet du hvad jag räknat ut? Jo, att hela Marcelle är en förbannadt bra gjord komedi för att få mig att stanna i hotellet.204

Bah, det behöfver du inte grimasera åt! Modern vet allt och dirigerar det hela och lilla Marcelle är lockbetet åt den främmande guldfisken. Sådant är vanligt i det här rackar-landet!

Och Hector skrattade ett obehagligt skratt. Jag kände ej längre igen honom.

Samtidigt tyckte jag att jag själf förändrats. Det var som hade jag inympat på Hector något af min forna brutalitet, min hänsynslöshet och mitt förakt, under det att han gifvit mig del af sin finare sida, sin mildhet i omdöme, sitt öfverseende och sitt blida förstående. Det var som icke bytte vi, men upplöste naturer. Jag hade under min ensamma period i spökhotellet tillkämpat mig lugn och resignation, och jag hade lämnat ifrån mig mycken oro och mycken hårdhet.

Det fanns ännu några droppar i mitt glas där isen smälte. Jag rörde tankspridt om kristallbiten med den långa skeden så att det klingade svagt. Mer aflägset hörde jag Hectors röst:

— Ack, hvad tjänar det för resten till att205

orda om det som skett eller varit! Tro mig — det som sker, sker. Och det är alltid någon mening med det. Ibland är man handen, ibland verktyget. Men hvarken handen eller verktyget bestämmer något själf. Och ibland är man offret. Då är man lika skuldlös som när man är handen. Och vi bli alla offer, hand, verktyg, och offer om igen, i tur och ordning och evig kretsgång!

Jag drack de sista dropparna ur mitt gröna glas och hörde Hectors stämma allt mer fjärran.

— Hör, hviskade Hector — och jag tyckte mig se honom böja sig fram emot mig långt bort ur en dimma — hör!

— Då jag i förmiddags gick upp den breda, solstrålande promenadvägen, som genom parkanläggningar och mellan palats för upp till det stolta triumfmärket, under hvars mäktiga portalhvalf arméer marscherat, och från hvars krön man ser hela den stora, blåa, rykande och fönsterglittrande staden, tänkte jag på detta. När hela hären af guldets dagdrifvare strömmade mot mig i en skiftande vagnsparad, som glänste af lack och siden,206

och luften blef tung under dammskyarna af parfym och benzin — då tänkte jag: det är kretsgången, det är hand och offer och verktyg om och om igen — rundt, rundt, rundt! Det är den stora ensamheten som varder evinnerligen.

Och hvarje cylinderhatt eller ilspinnande hjuleker, som fångade en solreflex, blinkade ordet. Biltrumpeterna skreko det, piskorna smällde det och hästarnas hofvar trummade det i rastlös takt. Tidningsgamängernas hesa rop, de trasiga blomsterflickornas violbuketter, gendarmernas stereotypa kommandogester och till och med fåglarnas skrämda flykt mellan kolonner, girlander och gyllne tinnar, proklamerade för mina ögon och öron samma idé: en jagande ensamhet.

Denna idé, som så småningom bitit sig fast i min hjärna och där utvecklats, kom mig att kallt småle under det jag långsamt skred upp asfalten under de spädgröna kastanjerna. Och mer och mer, som i ett förklaringens skimmer, såg jag handlingar och följder och läste klart ur öppen bok de naturliga konsekvenserna af207

allt ytlighetslifs ensamhetskänsla. De innefattade som ett grant och oäkta pärlband alla brott, hvilka lättja och lyx kunna skapa. Lögn, svek och bedrägeri, förakt för plikt och känsla voro så sammanväfda med det dagliga lifvets rutin att de blefvo ett med hjärna, hjärta och själ. Och den stora kölden af ensamhet och förtviflan hos alla dessa lifvets parasiter kunde icke taga sig djupare uttryck än luftens vift i en damhatts plym eller isblixten från en monokel.

Men jag gick småleende vidare och det föll ro öfver min egen ensamhet som jag trodde mig skymta kanske ett slut på. Därför var det icke med bitterhet utan enbart medlidande jag vid ett hörn för några sekunder stod öga mot öga med Margits vålnad.

Det var uppe vid den cirkelrunda stjärn-platsen, hvars uddar peka mot gapen af bländande avenyer med lysande och klingande namn. Där kom i trängseln hennes vackra landå, och då jag såg denna gestalt, som under andra lifsbetingelser kunnat blifva slott för en andens furstinna, ligga halfdöd bland pälsverk208

och mjuka dynor, smyckad i allt ett kokott-sinne åtrår, var jag färdig att gråta. Tomheten och ensamheten ropade alltjämt som förr efter en hand och en hjälp, hvilken var oåterkalleligen för sen, talade i ångestblicken och i pannans och munnens för tidiga åldersrispor. Solskenet omspann som en gloria håret, hvars glans var värd det pris, det inbringade.

Och då mindes jag dina ord den första kvällen, vi talade riktigt samman, och i det jag mumlade dem, gaf jag dig rätt:

— Solen skänkte sitt guld åt kronan, men roten som skulle gifva lifvets märg var fästad djupt i den mull där lik ligga och dödens maskar kräla. Därför blef ock stammen ihålig trots fågelsång och grönskande sommarskrud.

Då Hector sagt dessa hårda ord — som voro mina egna — blef det tyst. Jag satt en lång stund med böjdt hufvud och tänkte på de ensammas hop. — Ensam är en hvar, men ensammast de, som icke längre orka se ensamheten i ögat.

En kvällsvind drog under det gröna hvalf-209

vet. Det blånade kring parkens statyer. Spring-vattnet föll klockrent i marmorbassängen.

Jag såg upp. Det fanns icke längre någon Hector vid min sida — han var försvunnen och jag visste att han var gången för alltid. Och jag kände mig mindre ensam.

Det var som bultade med våren något nytt, något starkare och bättre på lifvets dörr.

14. — Berger.IX.

Hector har rest. Han är borta. Jag går hvisslande genom korridoren och in i hans rum. Blommor, frukter, gravyrer och toalettsaker äro försvunna. Fönstren stå öppna mot bulevarden och stora knoppar, som dofta som kåda och honung, sticka ibland in sina glänsande hufvuden då vårbrisen gungar grenarna.

Men i skrifbordslådan fann jag ett par novellutkast. De lågo kvarglömda som ett minne, och då de på sätt och vis gifva min vän i hans egen belysning, antecknar jag dem här. Den första flyktiga skissen hade han kallat:

Svunnen kärlek.

Jag hade beslutit att taga ferie. Den mörka vinterns tunga arbete, den ljusa vårens211

sjukdom och — tyckte jag — de långa åren, som började kännas i sinnets trötthet, berättigade till sommarlof.

Hvart skulle jag då resa?

Ju varmare solen sken och under det dagarna förlängdes, dess obeslutsammare blef)ag- Jag visste hela tiden att det fanns blott en stad, till hvilken jag kunde i stor längtan vallfärda, men en underlig rädsla återhöll mig. Det var som fruktade jag att mista något ifall jag uppsökte gamla minnesmärken, rotade bland relikerna och på nytt trampade mark, där så många förhoppningar jordats. Till sist gaf jag efter och jag reste natt och dag och åter natt, och därpå oändligt långa otålighetens timmar, till dess i rök och stoftglans stadens torn och spiror skimrade högt öfver den buktande flodens band med broar och gungande bryggor och båtar. Det var aftonen af en högtidsdag och bostadskvarteren på höjderna lågo folktomma. En sabbatsstämning med solnedgång och klockklang hvilade öfver gränderna, och dë gamla husen hälsade, i det att i deras rutor tändes en svag förgyllning och212

väggarna rodnade. Öfver en mur sträckte ett träd en arm och bjöd mig en hvit blomma.

Jag kom genom små slingrande gator slutligen upp till den bulevard, jag en gång brukade benämna min egen. Där stannade jag vid ett hörn och sökte inpassa konturerna efter gammalt minnesmått.

Och så småningom lyckades det mig. Här och där var en ny gafvel, en främmande ås som bröt linjen, eller

gapade det ett tomrum där något rifvits. Några träd voro kanske nedhuggna, ett par nya passager hade genombrutit kanalens vallar och någon trafikbana svängde vid nytt hörn. Men det mesta var där som förut, och sedan jag sett mig om åt höger och vänster för att få hållpunkter, ville jag se det hus där jag bott och varit lycklig och lidit.

Men jag hade glömt numret. Jag mindes icke mer om det var ett hundra eller två. Det borde vara där borta någonstans. Riktigt säker var jag dock icke. Bulevarden sträckte i öster och väster och det stod en flammande solgata i asfalten. Jag vandrade långsamt med ryggen mot solen och min skugga gick före och såg213

på skyltania, som lyste i aftonglansen, och allt efter som vi gingo döko hågkomsterna upp och visade vägen.

Där är bagarens bod, där vi köpte det goda brödet, och där är gallret för slaktarens butik, som gaf oss rödt kött och hvita fåglar. Allt är stängdt, ty det är helgdag, men luckorna visa skomakarens och skräddarens namn som klädde oss, och i apotekarens fönster glimma glaskulorna i granna färger — där inne fick vi hjälp då sjukdom gästade. Och här är spece-risten som sålde vin och grönsaker och de enkla husgerådsartiklar, vi behöfde. Där är bänken under plataneraa, och där står ännu en kiosk som hade alla tidningar, vi läste. — Där måste också mitt hus vara.

Och jag går öfver till gatans motsatta sida och ser upp mot takkrönet. Där löper en smal balkong längs öfversta våningen och äfven vindskuporna ha små hvita altaner. Men det är tomt mot förr, inga spaljärer af växter, inga blommor och gröna rankor, och bakom facettrutorna nickar icke ett leende ansikte sitt välkommen åter! Där står i stället på ett214

smutsigt plakat med stora, svarta bokstäfver: Att hyra.

Så sneddar jag igen och träder in i portgången, jag stiger uppför de knarrande trapporna af trä till portvaktslogen. Genom fönstret ser jag den lilla kammaren med sängen, på hvars bolstertäcke en fet katt sofver. Och skåpet och bokhyllan. Men i länstolen, med ryggstödets sidstycken för hufvudet som två skygglappar, sitter en skrumpen gumma, en annan än fordom. Hon har katt och handarbete som den gamla, hvilken kände oss, men hon är en annan och jag är en främling.

Då jag knackar på rutan ser hon upp samtidigt som katten och tiger soin den. Och då jag frågar efter våningen däruppe, ger hon mig nycklarna och säger något om sina ben och att jag själf kan gå dit upp — herrn och frun äro resta till hafvet.

Herrn och frun! Under det att jag långsamt — mycket långsamt — stiger steg efter steg upp de brunbetsade trapporna, tänker jag på det par, du och jag bildade. Vi voro herrn och frun i sjätte våningen. Det hviskade port-
215

vakten ocli bagaren och slaktaren, det sade brefbäraren och det omtalade kafévärden för sina gäster. Huset och gatan voro stolta öfver oss, droskkuskarna blefvo glada när vi kommo ned, och till och med spårvagnskonduktören hälsade oss bekant. — Det är herrn och frun från sjätte, hette det — och alltid med ett gillande leende. Det var därför att vi sågo unga och lyckliga och så förfärligt förälskade ut. Det är någonting som världen i alla fall ler uppmuntrande och öfverseende och medhållande åt.

Det är skumt i trapporna. Men högst upp genom takfönstret ses en liten rosenröd kvällssky — som en liten skär dundyna. Två stjärnor se ned öfver den.

Men på inin gamla dörr läser jag ett främmande namn, och då jag öppnar och stiger in och känner hur hjärtat klappar, våldsamt som blott vid minnen och möten, slår emot mig en instängd luft, mängd med kamfert. Tamburens krokar äro kvar, men där hänga icke längre de kära plagg som förr gaf färgvärme i de mörka hörnen. Golfvet är trampadt220

af okända sulor, möblerna ha annan form och ställning — hvad som var vår sängkammare är nu matsal. I det lilla förmaket sätter jag mig på en stol och ser hur det skymmer. De sista bleka strålarna dö bort vid fönstrets dammiga luckor. Svepta i tyll stå ett par soffor, där fordom divanen bar dig, du älskade döda! Ännu ser jag

spåren af ovala ramar och rektangulära ytor där din dyrkade bild hängt — men nej, det är icke så, vår tapet var röd som dufblod och denna är ärggrön. Det är främmande alltsammans, och hvarför skulle det icke vara så — vi veta ju hur snabbt allt växlar, inte sant, min skugga?

Jag gick in i den forna sängkammaren och min skugga föll på knä som jag så ofta förr gjort. Här hade allt varit blått och hvitt, violer och spetsar, rent som snö, doftande som sensommaräng. Men nu fanns där intet spegel-skåp mer, hvars inre kunde gömma de tusen och en bagatellerna åt den smidiga, hudglänsande bild, som ytans glas brukade fånga. Från en trasig byffé luktade unket och mögel, och golfvet hade fettfläckar af sås och salladsolja.217

Jag gick i köket. Vattenledningens zinkbål utsände en stank som från en bakgård, i en slaskhink ruttnade rester af mat, öfver hvilka kackerlackor krälade. Där var det väggfasta skafferiet som dina fina händer fyllde — lekande som med dockskåp. En klick härsket smör på en trasig assiett är allt, hyllornas tidningspapper bjuder.

Och då jag till sist i det svinnande ljuset slår upp altandörrarna och går ut på balkongen, kastar sig min skugga hufvudstupa ned i djupet som ville den förtviflad fly från det kära som svunnit.

Men själf går jag med torra och underliga ögon ned i trappmörkret som gapar likt ur ett grufhål. Jag räcker utan ett ord nycklarna till den sofvande portvakten, och jag fortsätter, stel och okänslig, gatan fram under träden. Det är sommartungt och sommarödsligt, min stadsdel är död som det, hvilket en gång varit, men länge sedan passerat. Den kärlek, som svunnit, går också till sist ur minnet. — Ur syn, ur sinne.218

Det var dock äfven den staden jag älskade. Så hade jag aldrig hållit af en stad. Den blef lefvande den gången, och i dess murar, parker och luft bodde själ. Jag tyckte jag kunde tala till den och att den svarade mig. Jag inbillade mig att jag smekte den och att den log under mina kärleksbevis.

Det var då. Nu var det icke längre samma stad. Dess själ var gången. Hvart jag än vandrade den sydländskt mörka sommarnatten, mötte jag icke under stjärnljuset som fordom en blick ur stadens svarta ögon. Och hela min stackars feries räcka af heta och soltorra sommardagar gaf mig intet i gengäld för allt det de gångna åren gömt på, och diktat till på, i minnet af min ungdoms kärlek och min ungdoms stad.

Det var allt borta. Svunna år och svunnen kärlek.

+219

Den andra skissen hette: I n c o n n u e.

Sent en eftermiddag sökte jag i en främmande stad ett kafé, där jag kunde intaga en måltid. Jag hade så länge fördröjt mig med att irra kors och tvärs i det jäktande myllret, som fyllde gatorna, att jag glömt middagstimmen. Stora och lysande restauranger öppnade öfverallt sina portar och läto fönsterramper och dörrskyltar springa strålande fram i ständigt tändande och åter slocknande elektriskt ljus. Men dagens hufvudmatsedel var förbi — och nu började den döda timme då ingen gäst hemsöker lokalerna, som stå tomma och tråkiga till vädring och i halfmörker. Därför var det jag alltjämt tvekade i valet, ofta hejdande mig på själfva trappan eller i halföppen dörr. Och allt mer obeslutsam ju längre tiden fortskred, var jag nära låta måltiden gå förlorad.

Då kom jag vid en vändning att stå ansikte mot en lång, upplyst fasad. De rika bild-huggeriarbetena, trottoartakets mattslipade220

rutor, båglampornas kolonner och en hel räcka konstnärliga affischtaflor koin inig i första ögonblicket att tro byggnaden vara en teater eller något utställningspalats. Men genast därpå upptäckte jag att den i stället var en ny och för en gångs skull smakfull och modern lyxstation. Järnvägstågen rullade oafbrutet, hvisslingar skuro i öronen och ånga steg i spiralmoln från den sänkta spårbanan, under det att omnibussar och baggagetrucks drogo förbi i bullrande karavan. Och midt för mig såg jag ingången till järnvägsstationens restaurang — en praktfull och enorm sal med gallerier och orkester, brådskande och liflig som clou-scenen i ett utstyrselstycke.

Det var hvad jag sökte och jag gick genast in.

Jag fick ett bord vid en bekväm pelarsoffa ungefär midt i det stora rummet och nära en af de höga glasdörrarna som förde till tåghallen. Här brusade af lif och jag glömde främlingskänslan i vimlet af kommande och gående, hemvändande och bortdragande. Hela världen var på resa och alla människor drogo221

sina färde. Vid borden rundt omkring mig åto och drucko kända och okända, där var sorg och glädje, grupper som gräto, vänner som skildes och älskande som möttes. Men öfver det hela låg resans sorl och distraktion, äfventyrets löften, uppbrottens reveljmelodi och det okändas fantasi.

Som jag satt i denna omgifning fick jag en hastig känsla af att någon betraktade mig. Jag kunde dock icke snabbt nog bland alla dessa masker utleta den, hvars tillfälliga uppmärksamhet jag väckt. Själf studerade jag i smyg en afskedsscen strax bredvid mig — det var en ung soldat som skulle ned till kriget i kolonierna. Han hade mor, bror och syster med sig. De voro på en gång upprörda och stolta öfver den blå- och rödklädda gossen. Den lilla brodern bar hans sabel. Men systern bar blommor.

En auto tutade vid ingången. Strax därpå larmade ett sällskap in. En rik affärsman från provinserna, fabrikör eller godsägare, var på hemtåg. Han följdes till stationen af en kokott i elegant mundering, hennes väninna och en222

kammarjungfru. De voro i lifligaste stämning, troligtvis direkt från dinérbordet — under mannens pälsslag skymtade ännu sällskapsdräkten med det röda bandet. De drucko champagne.

Klockor ringde och tågutroparna skreko tider på timmar och minuter, med ortnamn och väderstreck. En jägare med betjänt och ett koppel hundar välkomnades af en klubbkamrat och de skulle dricka något vid bordet bredvid mitt. Jag var nu midt i en klunga talande och gestikulerande människor som gjorde mig dold som i ett bakhåll. — Det var då, jag först observerade henne.

Hon satt snedt emot mig — också i en pelarsoffa. Hon bar en tätt åtsittande tailor-made af mörkt tyg, nästan svart, förnämt enkel, liksom den lagom proportionerade hatten och den släta reskappan — utan prydnader, men af finaste stoff. Det sälgblonda håret, orördt af krepertång, låg i en mjuk våg under brättet. Det var ett blekt och aristokratiskt ansikte med ovanligt fina drag och en stor, sorgset lugn och själfull blick. De smala, väl manikurerade223

fingrarna — utan en enda ring — lekte med handskarna. Men det fanns ingen nervositet i dessa långsamma handrörelser, hela figuren var kylig och säker som i stram skolridt. Och dock — under denna ro, som endast gifves sedan ett sinne tuktats, bodde säkert både värme och temperament, snabb förståelse och impulsiv handlingsförmåga, men mest värme. Då flickan med blommorna i sista ögonblicket räckte dem till sin bror, soldaten, fick hon af damen i tailormade en blick och ett leende som voro släkt med solen.

Jag njöt af att betrakta denna okända kvinna, hvilken jag aldrig sett förut och som om några minuter skulle vara försvunnen ur min åsyn för alltid. Jag hade ingen aning om hennes existens, visste icke hennes namn och historia — och ville icke heller veta. Jag kunde icke ens säga hennes nationalitet.

Men hon skänkte mig likväl en tillfredsställelse som jag har svårt att återgifva. Ju mer jag såg på henne, dess mer beundrade jag. Hon var ett mästerverk i sitt slag. Jag aktade mig väl för att låta henne märka mitt iakttagande.224

Och hon såg mig icke. En enda kort sekund lät hon blicken hvila på mig som på de andra sakerna, hvilka gåfvo dödt och lefvande staffage i miljön. Då satt jag kall och uttryckslös och hon lät nöjd ögat vandra vidare.

Så diktade jag i min ensamhet på järnvägsstationen i den främmande staden hur vi två skulle ha det. Hur vi möttes och hur vi lärde känna och älska hvarandra. Det frågades ingenting, ty vi hade båda genomgått klasserna, och nu voro vi två som menade att hålla hop utan att bandet skulle brista. Och jag visste hur dina ögon läste allt och förstod och förlät, och hur den lilla ringlösa handen var både varm och muskelstark. Jag såg åren komma och gå, och jag kände hur trofast jag själf höll vakten, och hur vi sida vid sida — icke före, icke efter — drog lasset. Jag smälte samman i lugn och kraft med själen i de lifs-sorgsna ögonen, och jag fick frid och gaf själf styrka och ro. Och vi två voro ett och sagan blef verklighet och ändades först med döden.

Så älskade jag dig, min okända bland225

resandehopen i tåghallen i det aflägsna landet. Och jag var så säker och så glad, ty jag visste att endast det som icke knytes i stark och våldsam knut, som icke tages hårdt på och som icke får nötas mot lifvets fula hvardagskanter — det bär sin frihet och blir söndagssaga hela veckan ut och håller intill det sista. Och därför var det endast en liten varm droppe af tacksamhet mot ödet, hvilket gifvit mig den korta och likväl långa stundens salighet, som steg under mina ögonlock då du reste dig och långsamt gick mot dörren. Jag såg dig försvinna, och jag vet att snart susade du mot söder, under det att mitt tåg ilade mot norr. Men din kupé var full af osynliga rosor som jag önskade dit. — Ty du, o tillbedda Inconnue,

har varit mig närmast af alla!

*

Jag ref till sist sönder Hectors manuskriptlappar. Som symbolik och i sammanhang, gåfvo de kanske min afvikne väns lifstro — men själf hade jag ännu icke hunnit långt nog att

15. — Berger.226

bygga axiom. Jag talade för resten med den ryska professorn härom, då jag tillfälligtvis mötte honom.

Sommaren har börjat bränna, ovanligt tidigt för öfrigt. Kolonierna upplösas och draga bort mot hafvet. Artisterna och studenterna bli bönder. Kvar gå endast de penninglösa och en och annan monoman.

jag mötte honom i parken. Han reste sig från ett säte nära springvattnets cirkeldamm. Kläderna voro mycket skrynkliga och hängde som på en fågelskrämma. Han var orakad, skäggstubben var hvit. Han såg gammal ut. Näsan var röd och litet svampig.

— Alla ha rest, sade han, jag är ensam kvar i kaféet. Men utan kunder ges ingen kredit. Min son är nu hos sin mor. Hon är förmögen — min hustrus föräldrar voro mycket rika. Men jag fick intet vid skilsmässan. — Till hösten får jag tillbaka min professur. Jag har just fått löfte från ministeriet. Das Leben ist eine Strafe.

Han ritade med pekfingret ett cirkelsegment i luften.227

Vi satte oss på bänken. Vattnet porlade sömnigt.

— Hvad tror ni om kärleken? sade jag.

— Uff, sade professorn.

Men jag var envis. Jag ville att denna vrakspillra skulle yttra sin mening.

Och så småningtom kom det.

— Jag tror, stammade professorn, att den finnes — ty motsatsen är icke bevisad. Men den har icke funnits för mig. Jag har alltid älskat kvinnor, men det är något fel med mig — de bry sig icke om mig. Jag tror att jag varit för beskedlig. Min hustru bedrog mig och på den tiden, jag hade älskarinnor, tyranniserade de mig som dumme August i Cirkus. Det var egentligen förfärligt! Men jag hade en kollega som var lycklig. Gud, hvad de två människorna älskade hvarandra! Och när hon dog, sköt han sig. De voro fattiga och hade varit gifta i aderton år. Ja. Das Leben ist eine Strafe.

Och han skref i det blå en algebraisk formel.

En liten barbent pojke kom med en lek-228

saksbåt och satte i bassängen. Vattnet skvalpade mot sidorna med små smäckar som spelet på en flaggstång.

— Ja. Das Leben —

— Men allting förgår, professorn. Äfven minnet.

— Ja, man mister själsförmögenheterna. Jag är ibland litet tokig. 1 min ungdom kunde jag sjunga. Hör:

»Ön revient toujours — toujours —

à ses premiers amours ...»

— Nå, är det verkligen så sant det? — jag menar orden i sången? Det tror ni väl ändå inte?

— Nej, men det är ju vackert! Och just därför är det väl omöjligt. Det vore för vackert! Men, hvem vet? Kanske ändå i minnet —• i minnet...

Solen lekte med de små mumlande snäck-böljornai dammen. Och reflexerna från vattenspegeln satte solkatter på den ryska professorns grönslitna bonjour. Han tecknade ett stort229

X i den tomma rymden — det såg ungefär ut som att göra korstecknet på kryss.

— Das Leben ist eine Strafe, sade han.

>— Kluck-kluck, sade vattnet — liksom inbjudande.

*

Ibland ser jag Marcelle stå i köksfönstret till gården, hvilken nu om förmiddagarna magasinerar värme som en bakugn för att mot kvällarna bli kallfuktig som en brunn. — Hon står och gråter, stackars liten!

Men så en dag då jag trött och varm nådde hotellet, hvilket i allt sommarljuset stod krittorrt och fönsterdammigt, fick jag se Marcelle i en ny, ljusblå hatt, stor som ett parasoll. Hon var litet blek i skuggan af de blå flätorna, men munnen log röd och en smula spotsk.

— Jag skall resa till hafvet, sade Marcelle. — Til! en kusin. Det är en vacker gosse.

— Det var roligt, lilla Marcelle.230

Bronsögonen sköto en plötslig blixt: — Han är icke barbar. Han kan mitt språk och är af min egen ras. Och så reste Marcelle. På trappan jamade den öfvergifna Zezette.X.

Hotellet »Universelle» står så godt som tomt. Bladen utanför fönstren äro gulbrända af solen, fönsterglasen själfva skifta i butelj-grönt och innanför dem krypa dåsigt feta flugor. Skylten poleras icke mer, mattan piskas icke, trappräcket dammas ej och Gustave är afskedad af brist på gäster. Marthe sköter ensam städningen, och hon ids inte ens fylla vattenkarafferna.

Det faller mig in en dag att glänta på dörrarna när jag går ned från vinden, där jag varit och gräft fram en koffert. — Jag blir här icke länge.

Eskilsons kammare är låst. Genom nyckelhålet ser jag vindskupefönstret, som står öppet. En sparf sitter i takrännan.

Ofelias bur är tom. På golfvet står en232

stor, flat badbunke af bleck. Den är torr och har rostfläckar. En spindel kryper undersökande på botten. — Den förtjänsten hade Ofelia att hon höll sig ren. Hon älskade sin tubb. Och hon brukade hvar morgon också tvätta dockornas ansikten.

Målarinnan är borta och den trötta löjtnanten likaså. I hennes rum luktar det af terpentin, i hans af läder. Hos henne står en ofullbordad Louvrekopia — det är som vanligt Rembrandt. Det är porträttet af en kung i half profil, han sneglar, och det ser precis ut på näsan som om han cyniskt vädrade fruntimmer. — Hos löjtnanten står ett par ridstöflar med förnicklade sporrar.

Och så våning efter våning. Hos Klin-genberg är låst — i rummen äro staplade huller om buller kappsäckar, antika möbler, konstsaker och massor af vinlådor. Genom dörren står en spritdoft som från en lagerkällare.

Hos Zeckin är allt fantastiskt som i en magisk kikare. Budoar, klädloge, laboratorium och japansk lanterna. När jag ser rummet,233

ser jag också hans ögon. Det är soin om voro de glömda kvar och de svarta blickarna fladdrade kring öfver plagg och grejor.

Så orkar jag icke mer. Nu är här öde, men snart komma de åter — lika osaliga som när de reste. De eller andra. På nytt befolkas kaféet af de eviga väggprydnaderna, och spök-hotellet har sina ensamma gäster som lida af rumsskräck.

Och där nere sitter väntande madame Pelican. Hon sitter i en stor länstol och sysslar med något som ser ut som ett hårarbete. Jag tror hon försöker göra löslockar. — På bordet ligger den stora nyckelknippan och ett tre månader gammalt vykort från Asien.

Jacqueline har fått bad i en bleckbunke och somnat med ena foten på ett sallatsblad. — Flygeln är höljd i filtar och ombunden med rep som skulle det bli flyttning.

Och så går jag upp i första våningen. Till mina och Hectors rum.

— Kära Hector, säger jag, det hjälper hvarken med minnen af kärlek, som svunnit, eller med fantasier oin okända. Vill man vara234

ensam så blir man det också. Det är nämligen icke utifrån hjälpen och sällskapet skall komma!

Om jag kunde säga detta till alla ensamma, jag mött, så att de förstodo mig! Men det lyder, som så mycket annat, likt en docerande fras.

Det har blifvit mörkt och jag ser under parkens tunga löfmassor, hvilka hänga som gjutna, en stor röd måne skjuta upp sin skifva. Jag skall gå dit ned och se på vattenkonsten.

Och då jag vankar kring där nere och känner hur melankolien och tungsintheten lura i buskagerna, tappar jag icke som förr — då jag var ensam med Hector — modet. Utan säger mig själf att med seger och nederlag är det som enligt probalitetskalkylen för rödt och svart — vinst- och förlustchanserna äro i längden lika. Det kommer ut lika många röda som svarta nummer.

Alltså är det egentligen segerherren som efter hvar seger har anledning att känna sig orolig. Nederlaget väntar. — Under det den tappande kan börja räkna på en kommande seger.235

Men just detta tror jag dock är det som gjort de oförstående — mig också — så ensamma. När jag tänker på raden af figurer ur kvarterets maskeradvimmel, buro de alla på ett nederlag, som de icke mäktade glömma och arbeta sig öfver, och det var ytterst en desillusion och grämelse, som ställde dem alla så allena.

Parken har intet att invända. Mörkret tiger i snåren. Jag går tillbaka upp i mitt rum och vrider på det elektriska ljuset.

Väggarna äro tomma. Plats för nya bilder — liksom i mitt sinne och hjärta! Till dess den kommer som håller färgen och blir den innersta helgedomens altartafla.

Porträttet framför arbetsbordet föll af sig

självt. — På spiken hänger nu ett radband. *

Det hänger på min vägg ett radband af röda stenar. De äro alla lika röda, och när solen faller öfver dem, gnistra facetterna som ljust vin, men berör dem skuggan, bli de nattsvarta.236

Radbandet har jag köpt uppe i Det heliga hjärtats kyrka, hvars silhuett står i den blånande luften som en hvit hägring öfver parkens träd.

Det lilla krucifixet, länkarna och törnekransen af silfver lysa mellan de femtionio stenarna, och hvarje sten är som en stor tung bloddroppe. Långa stunder kan jag sitta och se på mitt radband och man kan ju få många symboler ur ett sådant stycke arbete. Men kedjans stenpärlor ha sin egen mystik för mig.

De liksom parken.

När jag först kom hit till hotellet och blott tänkte dröja ett par dagar, var det den som narrade mig att stanna. Då jag om kvällarna, sedan trumman gått och grindarna stängts, vandrade längs det höga gallret, hvars gyllne

spjutspetsar stuckos stumma och obönhörliga rätt upp mot nattmolnen och stjärnorna, fick den mig att länge blicka in och ned mot bassängen. Där sköt i månskenet den ensamma silfverstrålen upp mellan popplarna, och vattendropparnas toner talade tröst till min egen ensamhet. Den blef mig en bild af allt237

det ödsliga i lifvet, men en vacker öfvergifven-hetens bild, som kom mig att afundas statyernas hemortsrätt därinne.

Det tog mig nära ett år att komma ur detta drömtillstånd.

När jag nu i afton stod vid gallret, kände jag icke mer denna känsla, som förr så fröjdat Hector. Jag såg att redan började de första bladen falla, några hvirflade kring fontänens skål i en danse macabre, och andra flöto krumma på spegelytan. Då längtade jag från parken, och jag kände, att hela lifvet stod ännu och bidade.

Liksom jag lyckligt skilts från Hector så har jag skilts från min ensamhet. — Jag känner mig icke längre ensam.

Och alla de stackars ensamma skuggor som korsat min väg bli borta i minnet som tillfälligheter. Lika öfvertygad som jag är att ensamhetskänslan sen evig tid bott inom oss, lika viss är jag att blott vi själfva förmå mildra eller utfylla den. Jag minnes en kväll vid hörnbordet då den gamle målaren yttrade sig om problemet:238

— Man kan ju icke resa bort från sig

själf.

Och när han sade det och strök sitt hvita skägg, såg han ut som en patriark eller en lifsvis gammal viking.

Nej, vi resa icke bort från oss själfva. Men vi resa med oss själfva och då skall ressällskapet vara friskt och starkt och med tro på ett resans mål — hvad det nu än må befinnas vara. Något är det, det är säkert.

All lärdom skall betalas. Vinner man något får man offra något för det. Jag miste och vann i vännen Hector. Han skymtar kanske än en gång åter, men då känner jag honom. Och för hvad annat jag förlorat, väntar jag rik ersättning.

Därför bort. När höstens första dagar snart bryta in, går jag vidare. Och härmed farväl, ni alla andra ensamma, som jag så gärna skulle se i eget härdadt sällskap draga ut mot egen viljas mål.

Mitt radband tar jag med mig som ett minne af den stora staden, hvilken gaf mig mer lif och mer ensamhet än någon annan.239

Som skänkte röd glädje och svart sorg och en gyllne läxa. Som gaf styrka och lugn och lärde mig att rätt läsa lifvets radband af röda dagar, hvilka alla äro lika röda, men som, när solen skiner, ha vinets färg, och då sorgen skuggar, bli svarta som natten.

Så reser jag med min lärdom och min nya kunskap om vinna och förlora. Ty just det, att jag mist något, ger mig visshet att jag ånyo har något att vänta.

Så är det.

Qui perd gagne.